

Provinciale Staten

Notulen van 1 november 2013

(vastgesteld tijdens de vergadering van Provinciale Staten van Zeeland op
13 december 2013)

1. Opening en berichten van verhindering.....	1
2. Mededelingen.....	1
3. Vaststellen agenda.....	1
4. Notulen.....	1
5. Ingekomen stukken.....	1
6. Brief van 9 oktober 2013 van de Nederlandse Vereniging van Binnenhavens over de bezuinigingen bediening objecten, inclusief rapport Blue Ports "De onmisbare schakels" .....(13023203)	1
7. Email van 15 oktober 2013 van de heer H.P. Klooster over de verbinding Vlissingen-Breskens (13023418)	2
8. Afschrift brief van 17 oktober 2013 van CNV Vakmensen aan GS over concept PvE concessie Zeeland (13023612).....	2
9. Email van 18 oktober 2013 van Nieuw Leefbaar Gelderland met afschrift brief aan minister BZK over consultatie Noordvleugelprovincie .....(13023657)	2
10. Email van 10 september 2013 van Stichting Dorpsraad Nieuwdorp over metingen luchtkwaliteit Slogebied .....(13023914)	2
11. Ingekomen stukken GS en cvdK.....	2
12. Brief van GS van 24 september 2013 over wijziging openbare besluitenlijst .....(13021269)	2
13. Brief van GS van 1 oktober 2013 over Thermphos .....(13022566)	2
14. Brief van GS van 1 oktober 2013 over Provinciale impuls wonen 2013-2018 .....(13022561)	2
15. Brief van GS van 8 oktober 2013 over nadere studie van het IQuatro-rapport .....(13022852)	2
16. Brief van GS van 22 oktober 2013 met aanvullende opties behorende bij Statenvoorstel tarievenbeleid Westerscheldetunnel .....(13023097)	2
17. Voorstellen.....	2
18. Statenvoorstel aandeelhoudersstrategie DELTA NV ..... (SERV-103)	2
19. Aangepast statenvoorstel Attero NV/DELTA NV ..... (FIN-117)	21
20. Statenvoorstel Tarievenbeleid Westerscheldetunnel 2013-2017 ..... (SERV-111)	28
21. Statenvoorstel Luchthavenbesluit Midden-Zeeland ..... (UITV-112)	39
22. Vragensessie.....	46
23. Vragen van het lid Werkman over de jeugdzorgtransitie.....	46
24. Vragen van het lid Colijn over de stand van zaken omleidingsroutes A58.....	48
25. Moties niet behorend bij een agendapunt.....	49
26. Motie van de heer Babijn (PvZ) over windturbineparken binnen de 12-mijlszone.....	49
27. Motie van het lid Babijn (PvZ) over het verplicht stellen van een pinger.....	52
28. Motie van het lid Van Haperen over de zandhonger in de Oosterschelde.....	54
29. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd.....	55
30. Sluiting.....	55

Achtentwintigste vergadering van de Provinciale Staten van Zeeland

(zittingsperiode 2011-2015)

Vrijdag 1 november 2013

Voorzitter: de heer drs. J.M.M. Polman,
commissaris van de Koning in Zeeland.

Aanwezig zijn de leden mr. T.H. Aalfs, F. Babijn (CDA), F. Babijn (PvZ), A.P. Beekman, C.W. Bierens, ing. J.J. van Burg, P.B. Colijn, J. van Dijen, P. van Dijk, A.I.G. Dorst, ing. B. Erbisim, mr. A. Evertz, ir. B.J. Feijtel, mr. H.J. van Geesbergen, dr. T. van Gent, drs. ing. R.M. Haaze, drs. E. Hageman, P.A. Hamelink, dr. A.M.M. van Haperen, ing. L. Harpe Msc, A. Hijgenaar, F. de Kaart, R.P.M. de Kort, A.J. van der Maas, W.P.H. Markusse, J.M. Meulenberg-op 't Hof, P.C.A. de Milliano-van den Hemel, J.R. Oudeman, C.M. de Paepe, B.J.M. Pauwels, P.L. de Putter, J.C. Robesin, G.D. Roeland, drs. R. Ruissen, H.C.M. Thomaes, R. van Tilborg, G. van Unen en J. Werkman, te zamen 38 leden, alsmede de heer drs. P. Joosse, griffier der Staten.

Verder zijn aanwezig mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen en de heren C. van Beveren, G.R.J. van Heukelom en drs. B.J. de Reu, leden van Gedeputeerde Staten.

1. Opening en berichten van verhindering

Opening: 09.30 uur.

De **voorzitter**. Dames en heren, leden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten, ambtelijke medewerkers, belangstellenden op de publieke tribune, vertegenwoordigers van de pers en allen die via de virtuele wereld met ons zijn verbonden: hartelijk welkom bij deze vergadering van Provinciale Staten van Zeeland.

Bericht van verhindering is ontvangen van het lid Muste. Het lid Feijtel zal later ter vergadering verschijnen.

2. Mededelingen

De **voorzitter**. In het belang van een goede voorbereiding van onze vergadering wijs ik er nog eens op dat het gewenst is dat de leden eventuele moties en amendementen zo'n 48 uur vantevoren aan elkaar en aan het college van GS bekend maken. Dit komt het debat ten goede terwijl wordt voorkomen dat men elkaar overvalt.

3. Vaststellen agenda

De agenda wordt vastgesteld

4. Notulen

De notulen van de vergadering van 20 september 2013 worden vastgesteld.

5. Ingekomen stukken

6. Brief van 9 oktober 2013 van de Nederlandse Vereniging van Binnenhavens over de bezuinigingen bediening objecten, inclusief rapport Blue Ports "De onmisbare schakels" (13023203)

Afdoeningsvoorstel: voor kennisgeving aannemen.

De heer **Markusse** (PVV). Voorzitter. Graag zouden wij deze brief geplaatst zien op de agenda voor de eerstvolgende vergadering van de commissie E&M. Het betreft de openingstijden van bruggen en sluizen. Wij vinden deze zaak van zo groot belang dat wij erover van gedachte willen wisselen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de Staten met deze werkwijze kunnen instemmen.

Aldus wordt zonder stemming besloten.

7. **E-mail van 15 oktober 2013 van de heer H.P. Klooster over de verbinding Vlissingen-Breskens (13023418)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, dit bericht voor kennisgeving aan te nemen.

8. **Afschrift brief van 17 oktober 2013 van CNV Vakmensen aan GS over concept PvE concessie Zeeland (13023612)**

Afdoeningsvoorstel: voor kennisgeving aannemen.

De heer **Markusse** (PVV). Voorzitter. Het gaat in deze brief om het openbaar vervoer in Zeeland, meer in het bijzonder de veiligheid van passagiers en personeel. Ook wat deze brief betreft vragen wij om behandeling in de desbetreffende commissie.

De **voorzitter**. Mij blijkt dat tegen inwilliging van dit verzoek geen bezwaren rijzen.

Aldus wordt zonder stemming besloten.

9. **E-mail van 18 oktober 2013 van Nieuw Leefbaar Gelderland met afschrift brief aan minister BZK over consultatie Noordvleugelprovincie (13023657)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, dit bericht voor kennisgeving aan te nemen.

10. **E-mail van 10 september 2013 van Stichting Dorpsraad Nieuwdorp over metingen luchtkwaliteit Sloegebied (13023914)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, dit bericht te behandelen in de commissie REW.

11. **Ingekomen stukken GS en cvdK**

12. **Brief van GS van 24 september 2013 over wijziging openbare besluitenlijst (13021269)**

13. **Brief van GS van 1 oktober 2013 over Thermphos (13022566)**

14. **Brief van GS van 1 oktober 2013 over Provinciale impuls wonen 2013-2018 (13022561)**

15. **Brief van GS van 8 oktober 2013 over nadere studie van het IQuatro-rapport (13022852)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brieven te behandelen in de commissie REW.

16. **Brief van GS van 22 oktober 2013 met aanvullende opties behorende bij Statenvoorstel tarievenbeleid Westerscheldetunnel (13023097)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te betrekken bij de behandeling van het genoemde statenvoorstel.

17. **Voorstellen**

18. **Statenvoorstel aandeelhoudersstrategie DELTA NV (SERV-103)**

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. De dividendgarantie van DELTA komt te vervallen. Dat gebeurt terecht. Een bedrijf dat commercieel moet opereren, kan en mag een dergelijke garantie nooit afgeven. Dit biedt voorts een extra reden om de verkoop van de aandelen van DELTA te overwegen, naast de al bestaande redenen. Het hebben van aandelen in een bedrijf is geen overheidstaak, ofwel: geen belastingheffing via de achterdeur. Is er nu ook zekerheid over het verkoopbedrag, tegenover de onzekerheid met betrekking tot het dividend?

Voorzitter. Dit was mijn bijdrage aan de beschouwingen over de Voorjaarsnota van 2011. De fractie van D66 had toen al een duidelijke aandeelhoudersstrategie voor ogen, en zij heeft dat nog. Wat de werkgroep van deze Staten en haar

adviseurs hieraan hebben toegevoegd, is een mooi overzicht van de mogelijkheden en onmogelijkheden die er zijn. Het is een goed stuk voorlichting, met een uitstekende onderbouwing voor de besluitvorming.

Verder is duidelijk geworden dat deze Staten eisen stellen. Wij willen enerzijds een goed rendement en anderzijds een passend, laag risicoprofiel voor het publiek. Echter, zoals de Rolling Stones al lang geleden zongen: "You can't always get what you want". Het is het een of het ander. Een hoger rendement leidt vaak tot een hoger risico; een laag risico leidt vaak tot een laag rendement. Met dat rendement heeft DELTA overigens al afgerekend: er gaat een kwart af, aandeelhoudersstrategie of niet.

Voorzitter. Met deze aandeelhoudersstrategie geven de Staten inhoud aan hun kaderstellende rol. D66 is daar een groot voorstander van. Daarom dienen wij een amendement in waarmee wordt beoogd artikel 3 van het besluit zo aan te passen dat expliciet wordt gemaakt dat na het onderzoek van DELTA de raden en de Staten tot besluitvorming gaan komen en de resultaten daarvan meegeven aan hun vertegenwoordigers in de algemene vergadering van aandeelhouders. Alleen dan wordt de kaderstellende rol ook daadwerkelijk uitgeoefend. Mogelijk ziet men dit als vanzelfsprekend, maar dat geldt niet voor mijn fractie. Wij gaan in dezen voor: zeggen wat je gaat doen en doen wat je hebt gezegd.

De **voorzitter**. Door de leden Hijgenaar en Aalfs is het volgende amendement ingediend:

In punt III van het besluit de op een na laatste zin vervangen door:

"De uitkomsten van dit onderzoek worden begin 2014 via de algemene vergadering van aandeelhouders onder de aandacht van de aandeelhouders gebracht, zodat deze na overleg in de raden en de Staten zich via de algemene vergadering van aandeelhouders kunnen uitspreken over de te volgen strategische koers."

Dit amendement krijgt nr. 1.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Aan de totstandkoming van de voorliggende strategie is nogal wat voorafgegaan. Initiatieven vanuit de Staten om te komen tot een meer actieve rol als aandeelhouder, werden door onze fractie aanvankelijk niet gesteund. Waarom dat het geval was, is voor de meeste mensen wel duidelijk aangezien ik dit vaak, ook in commissieverband, heb aangegeven. De

scheidslijn tussen aandeelhouders en bedrijfsstrategie is vaak erg dun en moeilijk te trekken. Wij willen voorkomen dat wij als statenleden, met onze niet-specifieke deskundigheid, op de stoel van het bedrijf gaan zitten, of zelfs het bedrijf in de weg gaan zitten. Bovendien hebben wij vertrouwen in onze gedeputeerde, als onze afgevaardigde in de algemene vergadering van aandeelhouders. Ik voeg hieraan toe dat wij slechts voor 50% aandeelhouder zijn. De opstellingen en meningen van de andere 50% zijn net zo belangrijk.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Vindt mevrouw De Milliano dat het initiatief dat de Staten in deze kwestie hebben genomen, niet de goede manier was, gelet op de gegeven omstandigheden?

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Wij hebben hierover in de commissie uitvoerig gesproken, voorzitter, en ik ga nu graag verder met mijn betoog.

De heer **Bierens** (VVD). Maar dat is geen antwoord op mijn vraag. U ontwijkt mijn vraag. Vindt u dat het traject en het initiatief die hier door de Staten zijn gekozen, niet goed waren of zijn? U kunt deze vraag met ja of neen beantwoorden.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Het traject is, denk ik, goed verlopen en inmiddels is het werk van de ingestelde klankbordgroep, onder leiding van onze gedeputeerde, afgerond. Wij betrekken het resultaat daarvan bij de discussie over de aandeelhoudersstrategie...

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter, ik concludeer -- en als die conclusie onjuist is, hoor ik het graag-- dat mevrouw De Milliano afstand neemt van het initiatief dat deze Staten hebben genomen.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Dat is een foute conclusie, mijnheer Bierens.

Voorzitter. De conclusie die uit het onderzoek naar voren is gekomen --ik citeer nu de site van Omroep Zeeland-- luidende: "DELTA moet saneren om werkgelegenheid te behouden", is wrang. Voor het CDA is DELTA een zeer belangrijk bedrijf in Zeeland. Dit Zeeuwse bedrijf zorgt voor gas, water, licht, televisie en internetdiensten, en het is zelfs actief op de afvalmarkt. Bovenal is het een bedrijf dat voor veel werkgelegenheid zorgt. Juist die werkgelegenheid staat onder druk, waaraan niet te ontkomen valt wanneer wij ons richten op duurzame werkgelegenheid en een zo hoog mogelijk werkgelegenheidsniveau op langere termijn. Een reorganisatie, nodig om in de toekomst levensvatbaar te zijn, lijkt onontkoombaar.

Voorzitter. Wij hebben zorgen over dit bedrijf, voortkomend uit de negatieve vooruitzichten, ook

op langere termijn, met betrekking tot de energiemarkt, waarvan DELTA voor driekwart afhankelijk is. Wij kennen zorgen waar het gaat om het sluiten van de kolencentrale. Het ombouwen naar een biomassacentrale is voor het CDA nog steeds een optie. Wij betreuren het dat in Den Haag wat dit betreft een besluit is of wordt genomen en vernemen graag van gedeputeerde De Reu of hij inderdaad --wij hebben het in de krant kunnen lezen-- in Den Haag wil aankloppen opdat men op dit besluit terugkomt, dan wel of hij wellicht op een andere manier zijn eigen partij tot de orde kan roepen.

Ook kennen wij zorgen in verband met de toekomstige Splitsingswet, die bij splitsing van energie en water tot een verzwakte positie van DELTA kan leiden. Wij hebben ook zorgen omdat de kerncentrale nog steeds gesloten is, hetgeen wekelijks 300.000 euro of nog meer kost. Voorts zijn er zorgen in verband met de banen die bij DELTA verdwijnen en zorgen over het dividend dat wij de komende jaren niet langer structureel kunnen inboeken.

Voorzitter. Ook de CDA-fractie wil zich als actief aandeelhouder opstellen, binnen de grenzen van de wet en van de statuten. Daarom vinden wij het belangrijk dat de afstemming met het bedrijf, zoals die in het voorliggende voorstel is geformuleerd, frequent en transparant plaatsvindt. Ook het borgen van het publieke belang met betrekking tot energienetwerken, drinkwater en veiligheid van de kerncentrale, is voor ons belangrijk. Wat het risicoprofiel betreft kunnen wij ons vinden in het voorstel. Risicovolle projecten zijn niet wenselijk en activiteiten die jaren achtereen verlies opleveren, moeten worden voorkomen. Bovendien streven ook wij niet naar een meerderheidsbelang. Immers, dit zou de verhoudingen ten opzichte van de andere aandeelhouders geen goed doen.

Voorzitter. Wij vinden het verstandig dat er nu eerst een onderzoek komt naar de verschillende strategische opties voor DELTA, voordat wij terugkeren naar eerder getrokken conclusies en er wordt gesaneerd. Laten wij hopen dat die duurzame werkgelegenheid voor Zeeland uiteindelijk toch behouden blijft.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Is mijn conclusie juist dat de CDA-fractie met betrekking tot DELTA al op voorhand inzet op een beperking? Immers, mevrouw De Milliano heeft het gehad over een reorganisatie van het bedrijf. Betekent dit dat de CDA-fractie al op voorhand zonder meer gaat voor een zelfstandig DELTA?

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Mijnheer Roeland, dat is echt een foute conclusie.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Mevrouw De Milliano heeft enkele malen gesproken over duurzame werkgelegenheid. Wat verstaat zij daaronder?

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Wij hebben dit al in de commissie aangegeven en het wordt ook steeds in het voorstel genoemd. Bij duurzame werkgelegenheid heb je het over werkgelegenheid op lange termijn. Wij willen werkgelegenheid behouden, vooral werkgelegenheid op lange termijn. Daarover hebben wij al vaak discussie gehad. Het is een term die men vaak in het voorstel terugvindt. Het bewerkstelligen ervan zal een hele klus worden.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Afgelopen maandag was ik aanwezig bij een symposium dat handelde over "Kerk en school in de branding", over allerlei externe ontwikkelingen die op kerk en school afkomen. Zij leiden ertoe dat er goed moet worden nagedacht over strategieën voor de toekomst. Men zal begrijpen dat ik nu niet verder inhoudelijk op dit thema inga. Het staat immers niet op de agenda en past niet in de context van het voorliggende voorstel, maar er zijn wel degelijk overeenkomsten tussen "Kerk en school in de branding" enerzijds en DELTA en haar aandeelhouders anderzijds. Immers, ook DELTA en haar aandeelhouders bevinden zich in de branding, een branding van externe ontwikkelingen. Ik denk hierbij aan de sluiting van de kolencentrale, de verminderende inkomsten uit energie, de storting in de kerncentrale enz. DELTA in de branding; een sloepje met wat roeiers en een stuurman in de maatschappelijke branding van deze tijd.

Voorzitter. Dit betekent dat DELTA niet langer op de "automatische piloot" verder kan, zoals het vroeger ging. Allerelei ontwikkelingen voltrekken zich in hoog tempo, en daarop moet ingespeeld kunnen worden. De strategie moet worden gericht op allerlei ontwikkelingen die zich nu voordoen. Het gaat snel, heel snel, en daarom is het een goede zaak dat dit voorstel vandaag in de Staten aan de orde komt. Eigenlijk is het al wat aan de late kant, maar zo gaat het jammer genoeg in de politiek. Het heeft soms echt tijd nodig.

Voorzitter. Er zal een aangepaste strategie moeten komen. Onderzoeken moeten worden uitgevoerd; ze zijn in dit voorstel aangegeven. Het is belangrijk dat er tempo mee wordt gemaakt. Straks moet er, aan de hand van de uitgevoerde onderzoeken, een uitspraak komen van de algemene vergadering van aandeelhouders. Er moeten, zoals in het voorstel wordt aangegeven, in het begin van 2014 strategische keuzes worden gemaakt. Zoveel tijd is er niet meer. Het komt mij voor dat het noodzakelijk is dat er vooraf een consultatie komt, door GS, nog voordat de uitkomsten van de onderzoeken worden vertaald in

een nieuwe of aangepaste bedrijfsstrategie. De Staten zullen hierover een mening moeten vormen. De tijd dringt.

Voorzitter. Datgene wat nu voor ons ligt, is een gedegen stuk werk, tot stand gekomen op een bijzondere wijze. Een en ander is door GS voorbereid, maar er is ook een belangrijke inbreng geweest van Staten en gemeenten. Dit proces is goed verlopen en er ligt nu een voorstel waar wij wat mee kunnen. De uitkomsten van de onderzoeken moeten worden afgewacht maar het zou voor ons een grote verrassing zijn wanneer daaruit naar voren zou komen dat op het onderdeel energie DELTA zelfstandig door kan gaan. Het heeft er alle schijn van dat er op dit terrein gezocht zal moeten worden naar samenwerking of allianties, uiteraard met inachtneming van de voorwaarde dat er grote aandacht moet zijn voor duurzame werkgelegenheid in Zeeland. Een andere zaak waaraan veel aandacht moet worden gegeven, is het waarborgen van de wettelijk gedefinieerde publieke belangen. Ook daarvoor moeten wij in de toekomst blijven gaan.

Voorzitter. De Staten gaan vandaag een besluit nemen overeenkomstig het voorstel dat nu voor ons ligt. De SGP-fractie gaat ervan uit dat DELTA op een goede en snelle wijze medewerking zal verlenen aan het uitvoeren van de onderzoeken die plaats moeten vinden. Graag horen wij van het college dat de verwachting die wij wat dit betreft hebben, terecht is. De SGP-fractie stemt met het statenvoorstel in.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter, collega's, toehoorders. Over de voorliggende strategie is al het nodige geschreven en gezegd, soms op uiteenlopende wijzen. De weg ernaartoe was niet altijd even voordehandliggend, en zonder hobbels. Niettemin mag het eindresultaat er in de ogen van de VVD-fractie zijn. De voorgestelde strategie is ons inziens een prima vertaling en uitwerking van het initiatiefvoorstel van statenleden van CU, SGP, PvdA, SP en VVD. Wat een unieke combinatie... Dit voorstel verwierf in deze Staten op 25 januari 2013 brede steun. Mevrouw De Milliano kan ik zeggen dat ik het nog steeds jammer vind dat de CDA-fractie toen tegenstemde, als enige fractie.

De klankbordgroep, gevormd door vertegenwoordigers van aandeelhouders van gemeenten en provincie, heeft in goede samenwerking met DELTA --en op uitstekende wijze ondersteund door de provinciale organisatie en de externe adviseur-- haar werk op goede wijze kunnen verrichten. Dit heeft geresulteerd in een rapportage die de basis heeft gevormd voor het voorliggende voorstel. Waardering is er zeker ook voor de wijze waarop gedeputeerde Van Beveren invulling aan de klankbordgroep heeft gegeven en deze groep heeft geleid.

Tot zover, voorzitter, het voortraject dat tot veel inzichten en bewustwording bij aandeelhoudersvertegenwoordigers, en ook bij mij, heeft geleid.

Een aandeelhoudersstrategie vaststellen is één, maar nu komt het aan op het vervolg, op datgene wat ermee wordt gedaan. De aandeelhouders hebben nu een duidelijk kader geschetst waarmee directie en raad van commissarissen van DELTA met grote voortvarendheid aan de slag zouden moeten gaan. Het waarborgen van duurzame en hoogwaardige Zeeuwse werkgelegenheid, risicobeperking, aandeelhouderswaarde op lange termijn en het waarborgen van de wettelijk gedefinieerde publieke belangen van waterbedrijf Evides en DELTA-netwerkbedrijf, vormen de geconcretiseerde aandeelhoudersbelangen in het voorliggende voorstel. Het voorstel zet tevens in op een actief aandeelhouderschap vanwege het grote financiële belang, in verband met dividend voor provincie en gemeenten, en de risico's.

Op basis van deze belangen, voorzitter, is naar de mening van onze fractie een voortvarend onderzoek naar de scenario's betreffende verkoop van commerciële activiteiten en fusie, geboden. Er ligt al het nodige voorwerk op de plank en de VVD-fractie dringt er dan ook op aan dat nu op korte termijn --en los van de definitieve uitkomsten met betrekking tot het splitsingsdossier-- aan dat onderzoek en die verkenningen verder zonder omwegen en met spoed gestalte wordt gegeven. Wij maken ons namelijk grote zorgen, en die hebben onder andere te maken met de huidige omstandigheden op de energiemarkt, waar uitzicht op verbetering nog lang op zich kan laten wachten, en met de onderlinge verbondenheid van de DELTA-onderdelen.

Daar komt dan nog de verwachte sluiting van de kolencentrale bij. Tot overmaat van ramp is ook de kerncentrale onverwacht enige tijd buiten gebruik, met alle financiële consequenties van dien. Dit bevestigt de risico's die gepaard gaan met commerciële activiteiten. Voorzitter, wat de kolencentrale betreft heeft de VVD-fractie duidelijk een ander standpunt dan de CDA-fractie. Dat kan en dat mag, maar waar ik nu vooral benieuwd naar ben, is het standpunt van het college, ook waar het gaat om de inspanningen waarvan nu sprake moet zijn. Helaas heb ik vrij recent moeten constateren dat het college met betrekking tot het kolencentraledossier niet altijd met één mond spreekt. Graag verkrijgen wij van de gedeputeerde duidelijkheid over het collegestandpunt, en wij horen graag wie de trekker is van de gewenste activiteiten.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). U geeft aan dat u een andere mening heeft. Betekent dit dat u het goed vindt dat de kolencentrale sluit?

De heer **Bierens** (VVD). Ik had liever dat de kolencentrale nog zo up-to-date was dat die nog geruime tijd mee zou kunnen en er ook geen andere beletselen waren die tot sluiting zouden kunnen leiden. Aan de andere kant is de VVD voorstander van investeringen die ook rendement opleveren, en een eenmalige investering van 150 miljoen om de centrale up-to-date te maken en vervolgens nog tien jaar lang 100 miljoen per jaar -- wij hebben het dan dus over 1,15 miljard-- voldoet in haar ogen niet echt aan het criterium dat er ook moet worden gekeken naar exploitatie en rendement. Wij zitten er dus anders in.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Dat betekent dus dat wat u betreft de centrale niet behoeft te worden omgebouwd tot biomassacentrale.

De heer **Bierens** (VVD). Met dergelijke kosten? Neen, dan vinden wij het verstandiger om de bedragen die hiermee gemoeid zijn, voor andere doelen in te zetten. Het heeft er ook mee te maken dat "duurzaamheid" in dit verband een term is waarbij vraagtekens kunnen worden gezet.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik neem aan dat de heer Bierens er wel voorstander van is dat het college alle mogelijke inspanningen levert om de problematiek van DELTA ook op andere plaatsen kenbaar te maken, zoals in Den Haag, zodat kan worden nagegaan of er voor DELTA en Zeeland andere oplossingen kunnen worden geboden.

De heer **Bierens** (VVD). Daar ben ik het helemaal mee eens, maar ik vind tegelijkertijd dat het college dat eensgezind moet doen en met één mond behoort te spreken. Helaas heb ik moeten constateren dat dat de afgelopen keer niet het geval was. Dat vind ik jammer en het doet het dossier geen goed.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. De heer Bierens doet een nogal boude uitspraak, namelijk over de ombouw tot biomassacentrale. In eerste instantie leek die uitspraak mij uit het hart gegrepen, maar stel nu eens dat andere partijen in Nederland hun jongere kolencentrales niet willen ombouwen... Ik neem toch aan dat de heer Bierens dan zijn standpunt met betrekking tot onze kolencentrale wil nuanceren.

De heer **Bierens** (VVD). Dat begrijp ik niet goed. U zegt nu in feite: als het geld daar niet naar toe gaat, moeten wij maar niet te nauw kijken hoe het hier in Zeeland wordt besteed... Welnu, daar hebben wij echt een andere opvatting over.

De heer **Colijn** (CU). Neen, neen; dat zeg ik niet. Door DELTA wordt aan het ministerie om een bijdrage gevraagd. Het is dat geld waar het om gaat. Verder wijs ik erop dat er in de Energie-klimaatnota Nederland een verplichting is opgenomen om centrales te verbouwen. Daar is een aantal centrales voor aangewezen. Als men het voor die centrales niet wil doen, wellicht dat DELTA dan opnieuw aan de beurt komt. Tegen die achtergrond is uw benadering nu wel erg stellig.

De heer **Bierens** (VVD). U weet dat wij van helderheid houden. Ik hoop dat het geld dat voor een eventuele ombouw van de kolencentrale hier beschikbaar zou zijn --ik doel nu op de 1,15 miljard-- in Zeeland op een andere wijze zou kunnen worden ingezet, juist ten behoeve van de werkgelegenheid. Als wij in die positie zouden komen te verkeren, zou ik buitengewoon gelukkig zijn, mijnheer Colijn, en ik denk dat dat ook voor u zou gelden. Overigens, u geeft aan dat DELTA nog steeds op die ombouw inzet, maar ik ben zeer benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde op dit punt. De vraag rijst wat het college vindt, in relatie met de inzet in Den Haag voor het verkrijgen van compensatie voor zaken die hier in Zeeland helaas niet goed gaan.

Voorzitter. Mijn fractie heeft goede nota genomen van het halfjaarbericht van DELTA en de passage in de Najaarsnota van de provincie over het aframen van het jaarlijkse dividend, en ook van datgene wat er, tussen de regels door, nog meer staat. Met name het laatste baart ons zorgen. De VVD-fractie is van mening dat het tijd is om spijkers met koppen te gaan slaan. Immers, zachte heelmeeesters zouden ook in het DELTA-dossier wel eens stinkende wonden kunnen maken. Gedeputeerde Van Beveren krijgt als aandeelhoudersvertegenwoordiger van de provincie dan ook alle steun van onze fractie om in enigerlei vorm de continuïteit van DELTA of onderdelen daarvan te waarborgen en de risico's te beperken, juist ook met het oog op de grote belangen van duurzame en hoogwaardige Zeeuwse werkgelegenheid en van de wettelijk gereguleerde activiteiten van het netwerkbedrijf en het Evides-onderdeel, die op geen enkele wijze in gevaar zouden mogen komen.

Ik voeg hieraan toe dat, wat de VVD-fractie betreft, het voorgestelde uitstel van de verhangings van de Evides-aandelen geenszins afstel betekent, in tegendeel. Wij zien wel de logica van het streven om Evides onderdeel te laten zijn van een totaaloplossing, maar vinden hierin tevens aanleiding om aan te dringen op grote voortvarendheid om die totaaloplossing te bereiken. Op de weg daarnaartoe zijn naar ons oordeel, naast die grote voortvarendheid, een nauwe betrokkenheid van de aandeelhouders en het gezamenlijk optrekken met de onderneming

noodzakelijk, evenals de tussentijdse terugkoppeling naar Provinciale Staten over de voortgang van het onderzoek en de voorgenomen beslissingen. Hoe gaat de gedeputeerde de aandeelhouderscommissie en de terugkoppeling vormgeven en hoe zit het met de betrokkenheid hierbij van directie en raad van commissarissen van DELTA, opdat een eventuele verdeeldheid bij het einde van deze rit wordt voorkomen?

Voorzitter. Het is allang geen geheim meer dat de VVD voorstander is van actief aandeelhouderschap bij deelnemingen van de provincie. Dat zal straks ook blijken bij mijn inbreng bij de behandeling van het voorstel over de Westerscheldetunnel. In het DELTA-dossier heeft het actief aandeelhouderschap nu in onze ogen op een goede manier vorm gekregen. Mijn fractie is van mening dat het goed zou zijn wanneer dit ook zou worden gerealiseerd bij een andere belangrijke deelneming van de provincie, namelijk die in de NV Zeeland Seaports. Ik kondig in dit verband alvast een verzoek aan het adres van GS aan om het volgende jaar, in goed overleg met de andere aandeelhouders en de onderneming, met een aandeelhoudersstrategie-nieuwe stijl voor Zeeland Seaports naar deze Staten te komen. Bij de behandeling van de Najaarsnota kom ik hierop terug.

De heer **Beekman** (CU). Voorzitter. DELTA is van de Zeeuwen en voor de Zeeuwen, en ook voor allen die graag Zeeuw zouden willen zijn. Ik denk dat wij het allemaal zo ervaren, en dat geeft een grote verantwoordelijkheid, zeker voor ons, als groot aandeelhouder. Dat een publieke aandeelhouder een heel specifieke aandeelhouder is, blijkt wel uit de wet FIDO, waarin helder wordt gesteld dat aandeelhouderschap, als overheid in een onderneming, uitsluitend mogelijk is ten behoeve van de uitoefening van een publieke taak. Dit brengt met zich dat de nadruk van de aandeelhoudersstrategie vooral ligt op risicobeperking, hetgeen met betrekking tot de positie van Evides en het netwerkbedrijf onze bijzondere aandacht vraagt. In de ogen van onze fractie is de huidige bedrijfsstrategie --"Zelfstandig en gezond", heet die-- in het licht van de huidige ontwikkelingen dan ook niet houdbaar.

Intussen is er ook een uitspraak van het Europese Hof over de splitsing. Het ziet er toch naar uit dat wij naar een gedwongen splitsing gaan. Dit betekent dat de directie heel goed zal moeten nadenken over de koers die men gaat inzetten, en over de strategische opties.

De fractie van de CU is blij met het traject dat is gevolgd en met de aandeelhoudersstrategie zoals die nu voor ons ligt. Als publieke aandeelhouder geven wij hiermee een helder kader aan voor de directie. Het is aan de raad van commissarissen om ook daadwerkelijk invloed uit te

oefenen op de directie om met die strategie ernstig rekening te houden. Met het vaststellen van deze strategie geven wij een duidelijk boodschappenlijstje mee aan deze raad. Wij verwachten dat men dit voortvarendheid oppakt. Een vraag is overigens wel hoe wij, als aandeelhouders, hierbij betrokken blijven en hoe wij ervoor zorgen dat een en ander daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Een actief aandeelhouderschap vraagt, met respect voor ieders verantwoordelijkheden, om een duidelijke vinger aan de pols. Misschien kan de gedeputeerde aangeven hoe hij dit voor zich ziet. Voorzitter. Wij stellen nu de voorgestelde strategie vast, maar de provincie is maar voor de helft aandeelhouder. De andere helft is in handen van de gemeenten. Kan de gedeputeerde ingaan op de vraag of in de aandeelhoudersstrategie die de diverse gemeenten vaststellen, verschillen voorkomen ten opzichte van de strategie die de provincie vaststelt?

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Ik vraag mij af of de heer Beekman afvalinzameling een publieke taak vindt.

De heer **Beekman** (CU). Ik ben het met u eens dat daarover kan worden gediscussieerd, maar die discussie wil ik nu niet voeren. Wel vind ik dat je, zolang je aandeelhouder bent, de plicht hebt om ervoor te zorgen dat de waarde van het bedrijf wordt gemaximaliseerd. Daarnaast is het interessant om je af te vragen of dit wel een publieke taak is.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. "Ontvang drie maanden gratis stroom bij een éénjarig contract; stap nu over", "Profiteer van zes maanden gratis stroom; stap over", "Altijd lage energieprijzen; waag de overstap". Energiebedrijven buitelen over elkaar heen, op zoek naar de consument. DELTA moet, als kleinste speler op de energiemarkt, meedoen in deze strijd om de consument.

Het energiebedrijf DELTA is belangrijk voor Zeeland. Het is een van de grootste werkgevers. Het stimuleren van en het streven naar behoud van werkgelegenheid vormen de corebusiness van de PvdA en dus ziet de PvdA het behoud van werkgelegenheid als een van de belangrijkste doelen van het publieke aandeelhouderschap. De provincie Zeeland is van oudsher voor 50% aandeelhouder in DELTA. Onze fractie heeft altijd gepleit voor een actief aandeelhouderschap, vooral om de publieke belangen te bewaken.

Voorzitter, het tafelizilver is op. De tijd van het gemakkelijk geld verdienen, inclusief het voor vier jaar gegarandeerde hoge dividend voor de publieke aandeelhouders, is voorbij. DELTA moet zich als kleinste energiebedrijf staande houden in een zeer concurrerende energiemarkt, met een overcapaciteit aan energieproductie. Het heeft een

groot aantal hoge kostenposten op het gebied van de energieproductie, zoals de reparatie van de kapotte kerncentrale. Ook de schuldenpositie is slecht te noemen.

En dan is er de Splittingswet, waarin de splitsing van energiebedrijven en netwerkbeheerders is geregeld. Deze wet hangt als een zwaard van Damocles boven het hoofd van DELTA. In de rechtszaak die DELTA in verband met deze wet tegen de staat heeft aangespannen, heeft het Europese Hof zich recent niet tegen de wet uitgesproken. De Hoge Raad moet binnenkort zijn oordeel geven. Bij gedwongen splitsing en de huidige moeilijke marktomstandigheden wordt de levensvatbaarheid van met name de energiepoort van DELTA onzeker. De multi-utility-structuur houdt DELTA nog overeind. De verliezen van de energie-units worden nog gecompenseerd door andere bedrijfsonderdelen, maar hoe lang houdt DELTA dit nog vol in een zeer concurrerende markt, met heel grote "energiejongens" en een steeds grotere dreiging van afsplitsing van het energienetwerk? Laissez faire-politiek en alleen maar dividend opstrijken passen niet meer bij de grootste aandeelhouder van DELTA.

Voorzitter. Mijn fractie vindt een actieve houding van die grootste aandeelhouder gewenst om de publieke belangen, zoals werkgelegenheid, te bewaken. Het is dan ook logisch dat de provinciale aandeelhouder een aandeelhoudersstrategie opstelt. De PvdA-fractie kan zich in die strategie vinden, met inachtneming van drie kernelementen: duurzame werkgelegenheid, rendement en risicobeheersing. Continuïteit van het bedrijf DELTA en rendement vindt onze fractie belangrijk, zeker omdat het dividend van DELTA een aanzienlijk onderdeel is van de provinciale begroting. Echter, het belangrijkste kernelement is voor ons toch het behoud van duurzame werkgelegenheid voor Zeeland.

Voorzitter. Wij staan volledig achter het voorstel om de directie te verzoeken om op korte termijn een onderzoek uit te voeren naar verschillende strategische opties voor DELTA. Deze drie opties --Delta als zelfstandig en gezonde bedrijf, fusie en verkoop van het onderdeel energie-- zullen door onze fractie worden getoetst aan het criterium duurzame werkgelegenheid. Mocht het zover komen dat er sprake is van fusie of verkoop van het onderdeel energie, dan pleit onze fractie ervoor dat de daaruit voortvloeiende middelen in een innovatiefonds worden gestort, waarmee nieuwe bedrijvigheid in Zeeland moet worden gefinancierd opdat in Zeeland werkgelegenheid wordt behouden en gecreëerd.

Maar goed, voorzitter, wij moeten niet al te ver voor de muziek uit lopen. Eerst moeten de resultaten van het onderzoek naar de genoemde opties worden afgewacht. De PvdA-fractie verzoekt

de gedeputeerde wel om het onderzoek door DELTA zodanig te begeleiden en te monitoren dat het onderzoek met grote voortvarendheid geschiedt, zodat de resultaten op korte termijn aan de Staten kunnen worden voorgelegd. Onze fractie ziet het onderzoek graag afgerond nog voor de uitspraak van de Hoge Raad over de Splittingswet.

Ondanks het feit dat de PvdA-fractie de klankbordgroep heeft verlaten omdat zij niet kon instemmen met het tekenen van de verklaring inzake de betrouwbaarheid, heeft deze groep goed werk verricht en een gedegen en op de toekomst gerichte aandeelhoudersstrategie geschreven.

Het moge duidelijk zijn, voorzitter, dat mijn fractie veel waarde hecht aan duurzame werkgelegenheid voor Zeeland. Ook Voltaire wist wat werk betekende voor de mens. Hij schreef: de arbeid bevrijdt ons van drie grote rampen: de verveling, de ondeugd en de armoede.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ik heb tijdens Statenvergaderingen nog nooit zo vaak het woord "duurzaamheid" horen gebruiken als vandaag. Aan dat begrip werd wel steeds het woord "werkgelegenheid" gekoppeld, maar toch vond ik het mooi.

Voorzitter. Deze Staten gaven zichzelf de opdracht om een nieuwe aandeelhoudersstrategie voor te bereiden met betrekking tot het bedrijf DELTA, een belangrijk bedrijf voor Zeeland, niet alleen omdat het ons gas, licht en water levert, maar ook en vooral vanwege de werkgelegenheid. De provincie is voor 50% aandeelhouder van dit bedrijf; wat de Staten ervan vinden, is echt iets om rekening mee te houden. En toch zit er hier vandaag een gedeputeerde om het aan de orde zijnde voorstel te verdedigen. Dat vindt de SP-fractie jammer. Wij vinden dat het beter zou zijn geweest wanneer het een voorstel van de gehele Staten zou zijn gebleven, zodat het de mening van de hele Zeeuwse volksvertegenwoordiging en dus van de hele Zeeuwse bevolking zou zijn geweest. Wij vinden het jammer dat het gekissebis tussen Staten en college zo'n schaduw over dit proces heeft geworpen.

De heer **Beekman** (CU). Voorzitter. Mevrouw Van Unen heeft het over "gekissebis", maar dat is toch iets waarin ik mij, gelet op de achter ons liggende tijd, niet herken terwijl ik er toch vrij dicht op heb gezeten. Misschien kan mevrouw Van Unen uitleggen wat zij hiermee bedoelt.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Aanvankelijk had ik een veel sterker woord in gedachten, maar ik heb het afgezwakt en gekozen voor "gekissebis". Ik wilde hier niet met krachttermen gaan smijten. De dwang die ertoe heeft geleid dat het college bij dit proces werd betrokken en het feit dat wij het niet als Staten

konden afronden... Dat vind ik heel jammer, en inderdaad; u heeft daar heel dicht op gezeten...

De heer **Beekman** (CU). Daar maak ik echt bezwaar tegen. Wij hebben in ons land en ook in deze Staten te maken met bestuurlijke verhoudingen, als gevolg waarvan de gedeputeerde een bepaalde rol speelt en wij als Staten een bepaalde rol spelen. Als je het bestuurlijk bekijkt, is de manier waarop het is gegaan, dan ook volstrekt logisch. Dat je het niet eens bent met de bestuurlijke inrichting van ons land, is een andere discussie. Ik vind het onterecht dit nu "gekissebis" te noemen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter, ik had hier vandaag trotse statenleden willen zien zitten, die dit voorstel waarin zoveel werk is gaan zitten, met verve hadden verdedigd. In dat geval zouden wij, als sterke Staten --die in eerste instantie de opdracht hadden gekregen-- dit proces tot het einde hebben volbracht en afgerond.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Mevrouw Van Unen is erover teleurgesteld dat het niet gaat om een voorstel van de Staten, van de volksvertegenwoordigers. Welnu, ik hoop dat zij dit voorstel straks omarmt, zodat het dan van ons allemaal is. Dat is onder de gegeven omstandigheden heel belangrijk. Ik onderschrijf het standpunt dat de aanleiding die er is geweest om hiertoe te komen, opmerkelijk is geweest, maar laten wij ons nu richten op het goede dat hieruit naar voren is gekomen. Mevrouw Van Unen, ik doe een beroep op u. Er is niets mooier dan wanneer hier straks unaniem ja tegen wordt gezegd.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Wij hebben kritiek op de wijze waarop dit voorstel tot stand is gekomen en dus zult u, mijnheer Bierens --zoals u van ons gewend bent-- vandaag van ons weer een ander geluid gaan horen.

Vervolgens, voorzitter, richt ik mij op de inhoud van het voorstel. Wat staat er eigenlijk in? Voorgesteld wordt om DELTA de opdracht te geven, een aantal mogelijkheden te onderzoeken die voor het bedrijf ingrijpende gevolgen zullen hebben. Zo moet worden onderzocht welke gevolgen er zijn verbonden aan de mogelijke verkoop van onderdelen van het bedrijf, of aan een fusie. Wat zijn de gevolgen voor de Zeeuwse werkgelegenheid? Ik denk, voorzitter, dat het heel moeilijk is om na te gaan wat de gevolgen zijn. Bij fusie of verkoop kan er immers met betrekking tot de werkgelegenheid geen enkele garantie worden gegeven. Dat kan slechts een schijn-garantie zijn. Bij de overname van NUON werden er "keiharde" afspraken gemaakt over de werkgelegenheid, voor vijf jaar. Nu die termijn is verstreken, hebben 300 mensen te horen gekregen dat ze hun baan gaan

verliezen. Hoezo "keiharde" garanties? Geloof de gedeputeerde dat de Staten, bij verkoop van onderdelen van DELTA of bij fusie, nog zeggenschap hebben met betrekking tot de werkgelegenheid op lange termijn?

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Kan mevrouw Van Unen bij het volledig zelfstandig doorgaan van DELTA wel de "keiharde" garantie geven dat er blijvend sprake zal zijn van duurzame werkgelegenheid?

Mevrouw **Van Unen** (SP). Neen, die kan ik niet geven want er is al sprake van een reorganisatie. Het bedrijf is al in eigen boezem aan het kijken en dat zal werkgelegenheid gaan kosten, ook op korte termijn.

De heer **Beekman** (CU). Voorzitter. Om een goede afweging te kunnen maken, moet je toch de verschillende opties naast elkaar zetten? Mevrouw Van Unen geeft aan dat er nu al sprake is van verlies van werkgelegenheid. Je moet toch weten wat er gebeurt op het moment dat je besluit om te gaan samenwerken en wat er gebeurt als je besluit om door te gaan op de huidige manier? Pas als je dat weet, kun je de opties op een goede manier tegen elkaar afwegen. Mevrouw Van Unen gaat er kennelijk nu al van uit dat het scenario van zelfstandigheid beter zou uitpakken voor de werkgelegenheid. Waar baseert zij dit op?

Mevrouw **Van Unen** (SP). De essentie van mijn betoog is dat, als er afspraken worden gemaakt bij overname of verkoop, die afspraken nooit kunnen gelden voor de lange termijn. Dan gaat het altijd om de korte termijn. Dat is de essentie van de vraag die ik de gedeputeerde heb gesteld.

De heer **Beekman** (CU). Maar onder de huidige omstandigheden is dat toch niet anders? De manier waarop het nu gaat, biedt toch ook geen garanties voor de toekomst?

Mevrouw **Van Unen** (SP). Ik denk dat wij in die situatie, zoals het nu gaat, toch nog zeggenschap hebben. Daar gaat het om.

De heer **Bierens** (VVD). Het is niet vervelend bedoeld, mevrouw Van Unen, maar ik vraag u of u in sprookjes gelooft.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Ik heb een essentiële vraag gesteld en ik denk dat u zichzelf voor de gek houdt als u denkt dat u voor de toekomst garanties kunt geven.

De heer **Bierens** (VVD). Ik wil voorkomen dat u op enig moment buitengewoon teleurgesteld raakt. Denkt u nu werkelijk dat DELTA in zijn huidige

vorm, met een klein beetje afslanking, voor duurzame werkgelegenheid kan zorgen en op deze wijze bestaansrecht heeft? Denkt u dat nou echt?

Mevrouw **Van Unen** (SP). We komen nog te spreken over de Splitsingswet. We zullen dan zien - de VVD en de SP denken vrijwel altijd verschillend over zaken-- dat wij ook daarin heel anders zitten.

Voorzitter. Een ander onderdeel van dit voorstel betreft het rendement van 10% op termijn; DELTA krijgt hiervoor de tijd. Het dividend is heel belangrijk voor de begrotingen van de provincie en de gemeenten, maar misschien moeten wij het ook eens hebben over de vraag of die winst niet ten goede moet komen van de klanten van DELTA. De SP-fractie denkt dat de eis betreffende het realiseren van een bepaald rendement gevolgen heeft voor de risico's die het bedrijf loopt, voor de werkgelegenheid en ook voor de prijzen die de consumenten moeten betalen. Is de gedeputeerde het met ons eens dat deze eis dergelijke gevolgen kan hebben?

Voorzitter. Met de Splitsingswet wordt bepaald dat de kabels en leidingen straks niet meer bij hetzelfde bedrijf mogen behoren dat ook zorgt voor zaken als productie. In het voorliggende statenvoorstel wordt er met betrekking tot alle scenario's van uitgegaan dat deze wet een feit is, maar de Tweede Kamer is zich op het moment achter de oren aan het krabben, juist omdat bedrijven als DELTA en Eneco hebben aangegeven dat zij in grote problemen komen wanneer de wet wordt ingevoerd. De SP vindt dit een goed moment om de Tweede Kamer op te roepen om deze wet te heroverwegen. Wij hebben dit verwoord in een motie die wij mogelijk later zullen indienen. Hoe staat de gedeputeerde tegenover een dergelijke oproep en wat vinden de andere fracties hiervan?

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Het voorstel dat nu voor ons ligt, is een goed en gedurfd document. In de commissie heb ik er al mijn waardering voor uitgesproken. Omdat er in de commissie al uitvoerig over is gesproken, zal ik mij nu in mijn bijdrage beperken.

Borging van wettelijk gedefinieerde publieke belangen en duurzame werkgelegenheid in de provincie Zeeland zijn uitstekende uitgangspunten om deze strategie vorm te geven. Het dividendbeleid is niet onbelangrijk, maar het belangrijkste is misschien wel het nastreven van een risicoprofiel dat past bij deze publieke aandeelhouder. Dit laatste lijkt de kern van de zaak te raken: passend bij de publieke aandeelhouder.

Het publieke belang scoort in dit voorstel hoog, en terecht. De invulling ervan is wellicht wat lastiger. Wat te doen met Evides en met Attero? Evides willen wij graag afgesplitst zien, als onderdeel van het publieke belang. Attero is wat

lastiger. Hier is geen sprake van publiek belang en of het het gewenste rendement oplevert, is nog maar de vraag.

Het DELTA-netwerkbedrijf is essentieel voor de energietransitie die gaande is en die met het Energie-akkoord een duw in de rug heeft gekregen. Hier gaat het om een publiek belang pur sang. EPZ, de kerncentrale, wat moeten wij ermee? Voorzitter, ik heb het nu niet over de vraag: voor of tegen kernenergie? De vraag is wat je binnen deze strategie met de kerncentrale moet. Een ding weten wij zeker: het ding stopt een keer. Nog een jaar of zestien en dan kunnen wij de winst- of verliesrekening gaan opmaken. De kerncentrale zit in de aandeelhoudersvisie eigenlijk een beetje in de weg. Wanneer in het voorstel staat dat het rendement op langere termijn structureel omhoog zou moeten gaan, past de kerncentrale niet echt in het plaatje. Overigens, deze centrale staat op het moment stil. Over wat dat kost, heb ik nog niet veel gehoord.

Voorzitter. De aanwezigheid van DELTA heeft een positieve invloed op de Zeeuwse economie. Zo staat het in het voorstel en dat klopt ook. Echter, of wij dit volhouden... Dat is onder de huidige omstandigheden nog maar de vraag. Wat GroenLinks betreft laat het antwoord op deze vraag zich raden.

Of Attero in het kader van de risicobeheersing bij DELTA welkom is, waag ik te betwijfelen. Sterker nog, ik vind van niet. Dit draagt in elk geval niet bij aan de werkgelegenheid in Zeeland. Misschien gaat het om een paar banen, maar dan heb je het ook wel gehad. Immers, deze werkgelegenheid zit hoofdzakelijk buiten Zeeland. Daar komt bij dat de afvalbranche sterk in beweging is. Dit kan in de toekomst nog de nodige onzekerheid opleveren. In Nederland is er een overschot aan verbrandingscapaciteit. Dat wisten wij allang, maar nu openbaart dit zich. De vraag rijst of wij, als grootste afvalimporteur van Europa, dit nog lang kunnen blijven doen. Mijns inziens is er hier sprake van een hoog risicoprofiel.

De conclusie van dit alles moet, wat GroenLinks betreft, zijn dat optie 3 wel eens de best haalbare zou kunnen zijn, en daar staat "fusie". Die optie vergt bestuurlijke moed en, ja, er zijn risico's. Die risico's moeten worden afgezet tegen de andere twee opties, die ik als volgt vertaal: niets doen en verkopen.

Voorzitter, GroenLinks stemt graag in met dit voorstel. Voorts dienen wij een motie in om het geheel nog eens te onderstrepen, wellicht wat puntiger te maken. In deze motie wordt verwezen naar de uitspraak van het Europese Hof. Ook wordt op de nodige spoed aangedrongen, terwijl het verzoek wordt gedaan om de Staten regelmatig te informeren over de voortgang van het onderzoek en om de uitkomsten zo spoedig mogelijk bekend te maken.

De **voorzitter**. Het lid Harpe heeft de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 1 november 2013;

gelezen het voorstel van het college van Gedeputeerde Staten nr. 13016740dg;

overwegende dat de Staten met voldoening kennis hebben genomen van het onderwerpelijke voorstel;

constaterende dat:

- *het netwerkbedrijf van grote betekenis is voor de leveringszekerheid en een basisvoorwaarde is voor een geslaagde energietransitie;*
- *de centrale overheid van de Zeeuwse aandeelhouders op enig moment kan verlangen dat zij het 50%-belang in Evides binnen afzienbare tijd rechtstreeks zullen gaan houden;*
- *verlies van beide geregleerde activiteiten een substantiële impact zou hebben op de resultaten van DELTA;*
- *tegen die achtergrond alleen een goede samenwerking binnen de energiesector de doelen van de aandeelhouder provincie (werk en rendement) optimaal kan waarborgen;*

tevens gelet op:

- *de uitspraak van het Europees Hof van Justitie aangaande de prejudiciële vragen van de Hoge Raad inzake de splitsingsproblematiek;*
- *het grote belang van het waarborgen van de continuïteit van de geregleerde activiteiten waarin de provincie als overheidsaandeelhouder een essentiële taak heeft;*

verzoeken het college van GS om:

- *te waarborgen dat de activiteiten van publiek belang worden gevrijwaard van risico's vanuit commerciële activiteiten;*
- *met grote voortvarendheid in te zetten op structurele samenwerking binnen de energiesector;*
- *Provinciale Staten regelmatig te informeren over de voortgang van het onderzoek en zo spoedig mogelijk de uitkomsten bekend te maken;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 2.

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Niet alleen de fractie van de VVD, ook onze fractie maakt zich zorgen over het perspectief voor ons zo gewaardeerde energiebedrijf DELTA. Wij zijn overigens bijzonder blij dat wij nu een stopcontact

op onze tafels hebben. Wij hopen dat daar nog vele jaren Zeeuwse energie uit mag komen...

Voorzitter. Er is al veel gezegd en u vraagt ons om zoveel mogelijk niet in herhalingen te vervallen. Daarom kort ik mijn verhaal in. Dat is vandaag mijn eerste positieve bijdrage...

DELTA is verschrikkelijk belangrijk voor Zeeland, zowel economisch als maatschappelijk. Het is al gezegd, maar ik onderstreep het. Het is dan ook een goede zaak dat wij met z'n allen heel serieus en zorgzaam ijveren voor de zelfstandigheid van DELTA, maar als die optie onmogelijk is, zullen er andere richtingen moeten worden gekozen.

Ik wil benadrukken dat wij enorm veel waardering hebben voor de wijze waarop in eerste instantie de werkgroep en vervolgens de klankbordgroep hebben gefunctioneerd. Ik geloof niet dat er veel verschillen van inzicht zitten tussen gemeenten en provincie. Misschien zijn er enkele maar dat zal best meevallen. Ik heb er vertrouwen in dat dat goed zit. Verder wil ik waardering uitspreken voor het werk dat op dit gebied door het college van GS is verzet.

Het zal wel duidelijk zijn, voorzitter, dat de fractie van de PvZ buitengewoon positief staat tegenover dit voorstel. Uit het ontwerpbesluit licht ik een punt waaraan wij verschrikkelijk veel waarde hechten. Ik doel op het volgende: "de directie te onderzoeken op korte termijn een onderzoek uit te voeren naar de verschillende strategische opties voor DELTA, in het licht van".... enz. Dit is voor mijn fractie het belangrijkste punt. Dit onderzoek dient zo voortvarend mogelijk te worden aangevat. Wij doen de suggestie dat er nu niet te diep wordt ingegaan op de diverse scenario's, maar eerst de resultaten van het onderzoek worden afgewacht. Voorkomen moet worden dat wij vooraf discussies krijgen die weinig zinvol zijn. Iedereen heeft zijn meningen en opvattingen en iedereen ziet een bepaalde toekomst voor DELTA, zoals hij of zij het zelf inschat. Dat is logisch, maar het lijkt mij niet erg zinvol om daaraan vandaag onze tijd te besteden. Wij bepleiten nogmaals voortvarendheid bij het beoogde onderzoek.

Voorzitter. Wij voelen veel sympathie voor het amendement van D66 en de motie van GroenLinks, maar wij tekenen daarbij aan dat er toch weer wordt ingegaan op keuzes voor scenario's. Daar wil ik het met de heren graag nog even over hebben.

Nogmaals, wij hebben veel waardering voor het werk dat is verzet. Het is geen sinecure geweest. Ook hebben wij veel waardering voor het ontwerpbesluit dat nu voor ons ligt. De fractie van de PvZ zal het onverkort steunen.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Vandaag spreken wij over de aandeelhoudersstrategie met betrekking tot DELTA, maar de fractie van de PVV trekt deze

discussie breder en vraagt aandacht voor het provinciale deelnemingenbeleid. Pas wanneer dat beleid geformuleerd is, kunnen wij komen tot een standpunt met betrekking tot een specifieke deelneming, zoals de deelneming-DELTA.

Voorzitter. Het is in de eerste plaats aan de samenleving zelf om problemen op te lossen. Het is daar, in die samenleving, dat maatwerk ontstaat. Vaak gebeurt dit op de markt waar vraag en aanbod elkaar ontmoeten en waar in vrijheid kan worden gekozen. De burger kiest en betaalt daar een bepaalde prijs voor. Lukt het nu die samenleving niet om problemen op te lossen, dan pas is er plaats voor een overheid om op te treden.

De mix markt-overheid is aan verandering onderhevig. Was eerst de energievoorziening iets voor de markt, later werd het iets voor de overheid en nu is het weer iets voor de markt. Of het markt of overheid moet zijn, wordt duidelijk wanneer er naar buiten, naar de economische werkelijkheid wordt gekeken. Daar wordt de juiste indicatie gegeven van datgene wat de markt voor zijn rekening kan nemen. Waar de markt het kan, is er geen plaats voor de overheid. Als overheidsingrijpen noodzakelijk is, dient dit in de eerste plaats te gebeuren door middel van wet- en regelgeving. Deze publiekrechtelijke instrumenten zijn immers het meest geëigend voor de overheid om haar beleidsdoelen te verwezenlijken. Wet- en regelgeving komen immers op democratische wijze tot stand, kunnen door de overheid worden ingevuld en zijn qua naleving door de overheid afdwingbaar. Vrijwel alle publiekrechtelijke belangen laten zich goed vastleggen in publiekrechtelijke borgingsinstrumenten, zoals wet- en regelgeving. Over het algemeen is overheidsingrijpen daar dan ook toe beperkt. Privaatrechtelijke instrumenten zijn over het algemeen onvoldoende in staat om publiekrechtelijke belangen te behartigen.

Voorzitter. Het publiekrechtelijke aandeelhouderschap --ik doel op de deelnemingen-- vormen hier de uitzondering. Dit aandeelhouderschap dient louter als aanvullend instrument en de overheid dient zich rekenschap te geven van de wettelijke kaders, van belang voor dit aandeelhouderschap. Deze kaders liggen vast in het Burgerlijk Wetboek. Het aandeelhouderschap is een minder geschikt instrument om initiërend en sturend op te treden. Het bestuur heeft de dagelijkse leiding en de commissarissen oefenen toezicht uit op die dagelijkse leiding. Het proactief sturen van publieke belangen ligt dan ook minder voor de hand met het aandeelhouderschap. Er zijn andere instrumenten die geschikter zijn om publieke belangen te borgen.

Toch is het mogelijk om, onder bepaalde omstandigheden, ondernemingen die publieke taken uitvoeren, als aandeelhouder in eigendom te houden. Het aandeelhouderschap dient dan als slot

op de deur. De aandeelhouder wil dan meepraten over bijvoorbeeld grote investeringen. Wat de PVV betreft gaat het hierbij uitdrukkelijk om een uitzondering.

Voorzitter. Alleen taken die tot een publiek belang worden gerekend, dienen in overheidshanden te blijven. De taken die niet tot een publiek belang worden gerekend, dienen niet in overheidshanden te blijven. Van de laatstgenoemde deelnemingen dient dan ook afscheid te worden genomen. Daarbij moet zeer zeker acht worden geslagen op de verkoopopbrengst van de belangen, maar de verzelfstandiging is slechts een kwestie van tijd. Bij verzelfstandiging geeft het dan ook geen pas om het overnamepad op te gaan en nieuwe deelnemingen te consolideren met reeds bestaande deelnemingen, om dan op termijn tot verzelfstandiging over te gaan. Het uitgangspunt is immers dat het hier een taak betreft die beter door de markt kan worden gedaan. Bij gevolg dienen concerns dan ook te worden ontvlecht in een deel met een publiek belang en een deel met een niet-publiek belang.

Voorzitter. Dit is de grondslag voor de in de visie van de PVV met betrekking tot DELTA te volgen aandeelhoudersstrategie. DELTA kenmerkt zich als een multi-utility-company. Het bedrijf levert een breed pakket van diensten en producten: gas, water, elektriciteit, afvalverwerking, internet. Eerder hield DELTA zich bezig met de productie van biodiesel, zonnepanelen en het ontwerpen van totaaloplossingen. Die activiteiten zijn beëindigd, hetgeen een verlies van ongeveer 400 miljoen heeft opgeleverd. DELTA werd ingehaald door de markt en door veranderende wet- en regelgeving.

Voorzitter. Bij DELTA is er overduidelijk sprake van een concern. Slechts de drinkwatervoorziening en eigendom en beheer van de ondergrondse infrastructuur voor gas en elektriciteit dienen op grond van wettelijke bepalingen direct of indirect in handen te zijn van overheden, dus publiekrechtelijke lichamen. Voor de drinkwatervoorziening is dit geregeld in de Drinkwaterwet. Voor de ondergrondse infrastructuur is het een en ander vastgelegd in de wet Onafhankelijk Netbeheer, de Splitsingswet. Deze afsplitsingen zijn door de wetgever bewust gewild, om zo de leveringszekerheid te borgen van gas en elektriciteit. Wat het drinkwater betreft gaat het ook om de kwaliteit. Op grond hiervan is het niet wenselijk dat er kruisverbanden zijn die het mogelijk maken dat geld weglekt van de publieke naar de private sector. De PVV kiest voor een kleine overheid, ook in aandeelhoudersverhoudingen. Dit betekent dat de drinkwatervoorziening en de ondergrondse infrastructuur voor gas en elektriciteit bij de overheid dienen te blijven. De overige activiteiten zijn marktactiviteiten en horen naar het oordeel van

de PVV thuis bij de markt, en niet bij de overheid. Dit impliceert: afscheid nemen.

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Het doet het college goed dat het strategievoorstel in het algemeen door de Staten goed is ontvangen en ook wordt gewaardeerd. Voorts blijkt uit de geleverde bijdragen dat er zorgen leven over ons energiebedrijf DELTA, dat in feite meer is dan een energiebedrijf. Die zorgen worden door het college gedeeld. Het is goed dat wij ons hiervan bewust zijn.

De heer Hijgenaar stelt op grond hiervan de vraag of wij toch niet tot een heroverweging moeten komen met betrekking tot ons aandelenbezit. Zou niet serieus moeten worden gekeken naar de optie waarbij onze aandelen worden verkocht? Dat is inderdaad een van de opties die in ons voorstel zijn opgenomen, en dus zullen wij daar in de komende periode ook heel nadrukkelijk aan gaan werken. Echter, men dient wel te beseffen dat dit zeer ingrijpend is. Het is niet niks en uit de geleverde bijdragen komt ook naar voren dat dit op gespannen voet staat met het behoud van duurzame werkgelegenheid. Dit wordt dan ook een lastige afweging voor de Staten en voor het college. Maar het is waar: "You can't always get what you want". Soms moeten er een keuze worden gemaakt, en daar komen wij binnen afzienbare tijd met z'n allen voor te staan.

Mevrouw De Milliano heeft terecht aandacht gevraagd voor het feit dat wij voor de helft aandeelhouder zijn. Met de 50% "aan de andere kant" moeten wij heel nadrukkelijk rekening houden. Dat hebben wij bij de voorbereiding van dit voorstel ook gedaan. Er is sprake geweest van een goede samenwerking; het voorstel is in goed overleg met de andere aandeelhouders tot stand gekomen. De heer Beekman kan ik zeggen dat ik geen signalen heb ontvangen waaruit zou blijken dat er bij hen verschillen van inzicht zouden zijn ten opzichte van het onderhavige voorstel. Echter, ze gaan er wel heel verschillend mee om. Het is niet overal een vanzelfsprekendheid dat zo'n voorstel ook door de gemeenteraad wordt besproken. Er zijn gemeenten waar een en ander door het college van B&W kan worden afgedaan. Het betreft hier een verantwoordelijkheid van de gemeenten zelf.

Voorts wijst mevrouw De Milliano erop dat de afstemming die na de behandeling van dit voorstel volgt, frequent en transparant dient plaats te vinden, in overleg met Staten en gemeenteraden. Voorzitter. Het college geeft dit ook zelf aan op blz. 8 van het voorstel. Wij zijn van plan om de Staten heel nadrukkelijk bij dit proces te blijven betrekken.

Gevraagd is hoe wij dit gaan doen. Welnu, daarover kan nader worden gesproken, gelet op de verschillende instrumenten. Het kan via de commissie, men kan er apart over bijgesproken worden en wij zijn bereid om de Staten periodiek schriftelijk van informatie te voorzien. Of het altijd transparant kan in die zin dat een en ander ook publiek wordt, is de vraag. Daar moet ik nog maar eens naar kijken, want er wordt immers al in voorbereidende sfeer gesproken over het afstoten van aandelen of van een onderdeel. Je moet tegen die achtergrond oppassen bij datgene wat je daarover publiek zegt. Bij de Staten zal er enig begrip moeten zijn voor het feit dat er soms in beslotenheid moet worden gehandeld, maar ik beloof dat dit tot een minimum zal worden beperkt. Alles wat openbaar kan, zullen wij ook openbaar doen.

Voorzitter. Het waarborgen van het publieke belang is natuurlijk een bijzonder belangrijk punt. Onder meer de heer Haaze is hierop nadrukkelijk ingegaan. Op zijn betoog kom ik later nog terug. Mevrouw De Milliano pleit ervoor om nu eerst het onderzoek goed te laten uitvoeren, voordat een besluit wordt genomen over sanering, behoud van duurzame werkgelegenheid enz. Zij maakt deze opmerking terecht. Er moeten nu eerst bepaalde stappen worden gezet. Ik denk hierbij vooral aan het bedrijf, maar als aandeelhouder zullen wij daar nadrukkelijk bij worden betrokken.

De heer Roeland stelt terecht dat het nu allemaal bijzonder snel gaat. Het is een constatering die het college graag onderschrijft. Politieke bemoeienis daarbij is goed, maar kan soms vertragend werken. Ook dat feit zullen wij onder ogen moeten zien. Wij hebben dit ook bij de totstandkoming van het voorliggende voorstel kunnen zien. Het gaat allemaal niet "overnight". Het kost tijd, maar wij kunnen het allemaal inpassen en dat gaan wij ook doen. Wij zullen ervoor zorgen dat de politieke inmenging een goede plaats krijgt in het proces dat wij nu gaan inzetten.

De energiepoort zelfstandig houden, gaat niet meer, zo stelt de heer Roeland. Samenwerking en allianties zijn nodig, zo wordt door de SGP-fractie voorzien. Voorzitter. Daarmee wordt een beetje een voorschot genomen op het onderzoek dat nog moet worden uitgevoerd, maar in grote lijnen kan dit wel worden onderschreven. Ook anderen hebben aangegeven dat DELTA een kleine speler is in de energiewereld, eerlijk is eerlijk.

Ook de heer Roeland is ingegaan op de kwestie van de bescherming van het publieke belang. Voorzitter. Ik kan niet genoeg benadrukken dat wij nu al doende zijn om ervoor te zorgen dat dat belang ook echt wordt beschermd.

De heer Bierens heeft aandacht gevraagd voor het vervolg van het proces. Een en ander moet nu voortvarend worden opgepakt, op korte termijn en met spoed, zo meent de VVD-fractie,

mede gelet op de slechte omstandigheden waarmee wij nu te maken hebben. Hoe gaan wij dit doen? Voorzitter, natuurlijk moet ik netjes wachten totdat de Staten, vandaag, een besluit nemen. Echter, soms kan het college wel op zaken vooruitlopen, zij het dat dat bescheiden moet gebeuren. Uiteraard moet de mening van de Staten worden gerespecteerd en moeten wij weten hoe de Staten in dit dossier zitten.

Niettemin hebben wij enig voorwerk gedaan, in samenspraak met de raad van bestuur en de raad van commissarissen. Er ligt al een plan om het onderzoek echt op te pakken. Het ene onderdeel kan wat sneller worden afgehandeld dan het andere, maar men mag ervan uitgaan dat wij dit gezamenlijk zullen oppakken. Daarbij realiseren wij ons dat men op enig moment zijn eigen verantwoordelijkheid moet nemen. De verantwoordelijkheid van de aandeelhouder kan een andere zijn dan die van de raad van commissarissen.

Wat de aandeelhouders betreft willen wij ook nu weer een commissie vormen. Er worden een paar mensen naar voren geschoven om dit proces te begeleiden. Natuurlijk neemt ook de directie hieraan deel en ook de voorzitter van de raad van commissarissen zal aan deze groep worden toegevoegd. Er zal dus inderdaad gezamenlijk worden opgetrokken.

De heer **Bierens** (VVD) en anderen hebben gevraagd welk standpunt het college inneemt met betrekking tot de kolencentrale, ook in relatie met de ombouw naar de biomassacentrale. Voorzitter. In het proces, gericht op die ombouw, hebben wij DELTA altijd gesteund, ook actief. Wij zijn zelfs in Den Haag geweest om daar het plan aan de politiek te presenteren. Wij geven hier nog steeds steun aan, maar wij moeten wel beseffen dat de politieke realiteit nu is dat er in Den Haag wordt gezegd: wij gaan onze euro's niet inzetten op biomassa, maar op wind. Daar kan men in politieke zin van alles van vinden --en wij hebben ook duidelijk gemaakt dat het effectiever is om de euro's in te zetten op biomassa-- maar de keuze is anders uitgevallen, en dat moet worden gerespecteerd. Dan doen wij ook, maar dat wil niet zeggen dat wij nu niet langer het plan ondersteunen. De heer Colijn heeft er terecht op gewezen dat er nog een moment zou kunnen komen waarop dit toch nog actueel wordt. Ik meen dan ook dat dit plan niet moet worden verlaten, maar om er nu actief voor te gaan lobbyen... Dat lijkt mij niet echt verstandig, maar wij blijven DELTA steunen in de activiteiten die men hiervoor nog wil ontplooiën.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Met andere woorden: het bericht in de krant --de heer De Reu zou nog naar Den Haag gaan om nog een keer te lobbyen-- is onjuist.

De heer **Van Beveren** (GS). Dat is niet onjuist maar u moet dit zien in het licht van de grotere problemen die wij in Zeeland hebben. Het gaat niet alleen om het vraagstuk van de kolencentrale die dichtgaat. Wij hebben in Zeeland meer problemen waarmee wij helaas worden geconfronteerd. Alles wat voor Zeeland verlies oplevert, is slecht en het college dient zich ervoor in te zetten dat dat verlies beperkt blijft. Welnu, daarover willen wij overleggen met het kabinet. Het is daarop dat de heer De Reu heeft gedoeld en in die zin steunen wij DELTA waar het gaat om de nadelige effecten van het Energie-akkoord. Wij moeten echt proberen om binnen te halen wat wij binnen kunnen halen. Daarbij zullen wij op het ene onderdeel verliezen terwijl wij op het andere onderdeel op succes hopen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Toen de gedeputeerde zojuist over steun aan DELTA sprak, dacht ik aan de kolencentrale. Wat hij vervolgens zei, sprak mij veel meer aan. Hij stelde: wij steunen DELTA waar het gaat om compensatie voor de nadelige effecten, verbonden aan die sluiting. Gaat het nu vooral om het laatste of gaat het college ook voor de kolencentrale? De gedeputeerde heeft oog voor de politieke realiteit --en dat is heel goed-- maar er moet niet op te veel paarden worden ingezet. Sterker nog, het lijkt mij beter om hierbij maar op één paard te gokken.

De heer **Van Beveren** (GS). Van gokken houdt het college sowieso niet, voorzitter. Verder moeten wij alles in samenspraak met het bedrijf DELTA blijven doen, en niet zelf allerlei initiatieven ontplooiën. Er dient sprake te zijn van een goede afstemming; het gaat om een groot belang voor de gehele provincie. Als de ombouw van de kolencentrale echt niet meer aan de orde is --en de sluiting van de kolencentrale wel, zulks als gevolg van het Energie-akkoord-- moeten wij proberen om daarvoor compensatie te krijgen. Dat is de achtergrond geweest van de uitspraak van de heer De Reu.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor deze uitleg. Hij kan op onze volle steun rekenen waar het gaat om compensatie voor de effecten van het Energie-akkoord. Het zou ons wat waard zijn wanneer het college daarop zou focussen.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Moet ik de woorden van de gedeputeerde zo vertalen dat hij voorlopig op twee paarden wedt: zowel de kolencentrale openhouden als kiezen voor windenergie? Mijn conclusie is dat hij dit doet in verband met de positie van DELTA, maar net zo belangrijk is dat ook de mening van de aandeelhouders bekend is. Ik vraag mij af of het verstandig is dat wij tegenover Den Haag "het

lastige jongetje Zeeland" blijven. Zo is het via de pers bij mij overgekomen. Dit zou het naderbij brengen van de eindoplossing --ik denk aan vervangende werkgelegenheid-- niet bevorderen. Ik zou het college willen zeggen: wed niet op twee paarden, maar geef duidelijk aan dat u in dezen het kabinet steunt.

De heer **Van Beveren** (GS). Wij hebben ons, samen met DELTA, niet zoveel te veroorloven. Immers, onze investeringsruimte is beperkt. Het is bekend dat DELTA in financiële zin niet zo sterk is; hetzelfde geldt voor de provincie. Zelf inzetten op extra windenergie zal dus niet zo gemakkelijk worden. Het zou wel een van de compensatiemogelijkheden kunnen zijn, en dat wordt dan onze inzet maar dat doen wij natuurlijk pas als wij weten dat het eerste doel, de ombouw, echt helemaal van de baan is. Daar ziet het nu wel naar uit, maar ook de heer Colijn heeft aangegeven dat het nog wel eens anders zou kunnen gaan lopen. Daarom willen wij dit niet helemaal uitsluiten.

De heer **Harpe** (GL). De opmerking van de heer Colijn heeft mij verbaasd, zeker nu zijn partij is toegetreden tot het kabinet. Ik denk dan: steun het kabinetsbeleid, dan hebben wij het ook hier hartstikke duidelijk voor mekaar...

De heer **Van Beveren** (GS). U heeft gelijk wanneer u erop doelt dat wij ervoor moeten zorgen dat het niet iedere keer Zeeland is dat lastig is en in procedures verwickeld is. In die opvatting steun ik u helemaal.

De heer **Colijn** (CU). Mijnheer Harpe, soms steunen wij het kabinetsbeleid --en dat doet uw partij ook-- en soms doen wij dat niet en houden wij onze eigen koers aan. Er ligt nu een Energie- en klimaatakkoord; het is de vorige week maandag door de SER en andere partijen gepresenteerd. De voorzitters van alle Kamerfracties, ook de fractie van GroenLinks, hebben daar aan meegetekend. Een en ander komt neer op een energiemix. Ik adviseer u om er nog eens even naar te kijken. Het is niet het één of het ander; het is niet alleen wind of alleen zon of alleen kolen of biomassa. De komende twintig jaar zullen wij het met een mix moeten doen. Wellicht dat de bedoelde centrale nog in die mix kan meedoen. Die optie was ook voor mij een eyeopener want eerder was ik het helemaal met de heer Bierens eens waar hij stelde: stop hier maar mee want het is wel een heel groot bedrag dat hierin wordt gestopt. Ik zou willen zeggen: geef dit nog even tijd.

De heer **Van Beveren** (GS). De heer Bierens heeft erop aangedrongen dat met het verhangen van de Evides-aandelen haast wordt gemaakt. Voorzitter. Dat wordt door het college ondersteund. Bij alle

maatregelen die wij moeten gaan nemen, zullen wij dit steeds in het oog houden. Nog kort geleden ben ik bij het ministerie van I&M geweest om hierover te spreken. Ook daar is het oordeel heel duidelijk dat dit een keer moet gaan gebeuren. Er wordt nu ook gewerkt aan een voorstel voor de Tweede Kamer om het zover te krijgen. Daar moeten wij niet op wachten, voorzitter; wij moeten erop anticiperen.

De heer Beekman is ingegaan op de uitspraak van het Europese Hof inzake de Splitsingswet. Voorzitter. Die uitspraak wordt op zeer verschillende manieren uitgelegd. Er zijn er die menen dat de splitsing er niet gaat komen; anderen zeggen: dat wordt dus splitsen. Wij moeten dit afwachten; de zaak is onder de rechter. Het kan wel even aanlopen, ongeveer een jaar. Op zich is dit niet erg. Hierdoor krijgen wij de tijd om onze onderzoeken inzake de aandeelhoudersstrategie goed uit te voeren, zodat wij --als de uitspraak van de rechter er komt-- klaar zijn om tot uitvoering over te gaan. Als er gesplitst moet worden, krijgen wij wel wat tijd, maar niet heel veel tijd. Het zal dan snel moeten gaan. Men krijgt dan immers geen jaren respijt, maar slechts maanden. Wij zullen er bij DELTA op aandringen dat hiervan serieus werk wordt gemaakt.

Mevrouw Evertz stelt dat de werkgelegenheid in Zeeland voor haar partij de corebusiness is. Dat is prachtig, voorzitter, en daar willen wij ook graag hard aan werken, maar in het kader van de maatregelen die wij zullen moeten gaan nemen, zullen keuzes moeten worden gemaakt die het behoud van de werkgelegenheid raken. Die zaken hangen nu eenmaal met elkaar samen. Wordt gesteld dat werkgelegenheid belangrijker is dan dividend, dan denk ik dat qua "ranking" werkgelegenheid heel goed bovenaan kan worden gezet, maar dividend is natuurlijk ook een zeer belangrijke zaak voor de Zeeuwse samenleving als geheel.

Is de multi-utility-opzet nog vol te houden in relatie met de splitsing, zo vraagt mevrouw Evertz terecht. Voorzitter. Tot nu toe hebben wij het altijd zo volgehouden, maar het wordt steeds lastiger. Er zijn onderdelen bij het bedrijf, met name energie, die het op het moment heel moeilijk hebben als gevolg van allerlei externe factoren. Natuurlijk wordt daardoor de multi-utility-strategie steeds moeilijker uit te voeren. Bij het vervolg van de onderzoeken zal men kunnen zien dat wij hieraan echt inhoud zullen geven. Worden de opties, zoals ze in ons voorstel staan, uitgewerkt, dan komt men tot fusie of tot afstoten van onderdelen. Op die manier houdt de multi-utility-opzet vanzelf op.

Mevrouw Evertz kijkt vooruit en stopt de opbrengst van de verkoop van onderdelen alvast in een fonds. Voorzitter, laten wij daarop terugkomen wanneer het eenmaal zover is. Ik vind het wat vroeg om daar nu al over te praten.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Wij nemen alvast een voorschotje. Stel dat er middelen vrijkomen, dan zien wij liever niet dat ze weer in de begroting worden opgenomen. Er moet ons inziens daadwerkelijk worden gezocht naar alternatieve werkgelegenheid. Vandaar dit voorschotje van de fractie van de PvdA.

Verder, voorzitter, herinner ik de gedeputeerde aan onze vraag over het onderzoek inzake de strategische opties. Wij hebben erop aangedrongen dat dit onderzoek snel wordt afgerond. De gedeputeerde heeft aangegeven dat er samen met DELTA en de gemeentelijke aandeelhouders wordt opgetrokken, maar ik heb hem niets over de tijdsduur horen zeggen. Wanneer kunnen wij de resultaten van het onderzoek verwachten? Wat ons betreft gebeurt dat nog voordat de Hoge Raad een uitspraak doet over de Splitsingswet.

De heer **Van Beveren** (GS). Kennelijk ben ik erg onduidelijk, voorzitter, maar in reactie op de bijdrage van de heer Beekman heb ik al gezegd dat wij ervoor zullen zorgen dat de onderzoeken ruim voor de uitspraak inzake de Splitsingswet zullen zijn afgerond.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. In het statenvoorstel wordt gesteld dat de uitkomsten van de onderzoeken begin 2014 in de algemene vergadering van aandeelhouders aan de orde zullen worden gesteld. Neemt de gedeputeerde daar nu afstand van? Kan de gedeputeerde nog iets nauwkeuriger aangeven om welk tijdspad het gaat?

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Het is lastig om nu precies aan te geven in welke maand de Staten de afronding van de onderzoeken mogen verwachten. Wij staan nog maar aan het begin hiervan. In het voorstel wordt inderdaad gesproken over het eerste kwartaal van 2014 en dat zal voor het grootste gedeelte van de onderzoeken ook echt kunnen. Of op dat moment met betrekking tot alle onderzoeken en aspecten alles duidelijk is, dat waag ik eerlijk gezegd te betwijfelen. Wellicht zullen bevindingen weer een vervolgonderzoekje of nadere onderhandelingen vergen. Niettemin denk ik dat wij met z'n allen tegen het einde van het tweede kwartaal van het volgende jaar de zaken duidelijk moeten kunnen hebben. Dat vind ik ook zelf nodig; zoiets moet niet te lang blijven hangen. Ik leg mij nu niet vast op een bepaalde maand, want dat vind ik iets te gevaarlijk. Ik hoop dat de heer Roeland daarvoor enig begrip heeft.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Wij vinden het echt van belang dat dit onderzoek met grote voortvarendheid wordt aangevat. Ik proef nu bij u een zekere aarzeling, in de zin van: het kost nu eenmaal veel

tijd en er kunnen allerlei andere deelonderzoeken uit voortkomen. De vraag rijst of u bereid bent om hiermee werkelijk met grote voortvarendheid aan de slag te gaan. Het mag niet te lang duren; wij zijn er al heel lang mee bezig.

De heer **Van Beveren** (GS). Ook wat dit betreft, voorzitter, ben ik blijkbaar onduidelijk geweest. Ik heb juist de nu zo bepleite voortvarendheid aangegeven, en wij zijn er al mee bezig, maar op de een of andere manier verstaan wij elkaar vanochtend niet zo goed... Ik herhaal dat er wat dit betreft bij het college een enorm urgentiebesef leeft. Niettemin moet worden bedacht dat de politieke inmenging weer voor enige vertraging gaat zorgen. Daar moet rekening mee worden gehouden. Wij moeten voldoende tijd vinden om elkaar te informeren en ik moet het standpunt van de Staten erbij betrekken. Daarvoor moeten momenten worden ingelast, en dat kost tijd.

Mevrouw Van Unen vindt het jammer dat ik degene ben die hier staat om het voorstel te verdedigen. Voorzitter. Ik doe mijn werk en de meerderheid van de Staten vond het nodig om het te doen zoals wij het nu doen. Eerlijk gezegd denk ik ook dat dit de juiste werkwijze is. Wij kennen binnen deze provincie een bepaalde rolverdeling en mijns inziens wordt die nu correct toegepast, overigens met alle vrijheid die de Staten hebben en nemen om hun inbreng te leveren. Dat is natuurlijk prima...

Mevrouw **Van Unen** (SP). Gelukkig mogen wij hier verschillend over zaken denken.

De heer **Van Beveren** (GS). Dat is waar; wij leven in een vrij land. Niettemin heeft u mij de vraag gesteld of ik er in geloof dat de Staten in deze kwestie, bij fusie of verkoop, op langere termijn nog zeggenschap hebben. Welnu, deze vraag stellen is haar beantwoorden, denk ik. Als de Staten besluiten om onderdelen te verkopen, hebben zij daar geen zeggenschap meer over. Ik weet niet hoe dit op een andere manier zou kunnen worden georganiseerd. Wil men zeggenschap behouden, dan moet men niet verkopen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). De vraag die ik in dit verband heb gesteld, is specifiek gericht op de duurzame werkgelegenheid die juist voor de langere termijn zo belangrijk is. Daar kunnen afspraken over worden gemaakt, maar naar het oordeel van de SP-fractie kunnen er geen garanties worden gegeven. Mijn conclusie is dat de gedeputeerde dit nu bevestigt.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Ik ben mijn bijdrage begonnen met de uitspraak dat er spanning zal komen met betrekking tot het aspect duurzame werkgelegenheid. Als men onderdelen

afstoot, kunnen er wat dat betreft wel afspraken worden gemaakt voor de korte termijn, maar voor de lange termijn --er zijn voorbeelden gegeven-- gaat dat moeilijk worden. Dat erken ik. Dat wil niet zeggen dat wij niet ons best moeten doen om te trachten zoveel mogelijk werkgelegenheid in Zeeland te houden. Wij kunnen elkaar meegeven dat wij ons daarvoor moeten inspannen, en dat gaan wij ook doen.

Door mevrouw Van Unen is voorts de 10%-rendementseis aan de orde gesteld. Voorzitter. Het betreft hier de commerciële onderdelen. Dat is in een restrictie die in het toekomstige dividendbeleid besloten ligt. Het is van belang dat men dit goed beseft. Mevrouw Van Unen is van oordeel dat het rendement, de winst, niet naar de aandeelhouders dient te gaan maar naar de klanten. Welnu, dat is een keuze. Als de Staten die keuze maken, breng ik die optie in in de algemene vergadering van aandeelhouders, maar ik denk niet dat dat verstandig is. Ook mevrouw Van Unen weet wel dat de particuliere klant bij DELTA niet echt duur uit is.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Daarmee gaat u niet in op de vraag die ik heb gesteld. Ik heb gesteld dat, als er een harde rendementseis wordt gesteld, dit op gespannen voet staat met het risico dat het bedrijf loopt op het terrein van de werkgelegenheid, terwijl het waarschijnlijk ook gevolgen heeft voor de prijs die de consument moet gaan betalen. Daar wil ik graag een uitspraak over.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter, zo hard is die rendementseis nu ook weer niet. Zo heb ik het althans niet begrepen. Ik heb niet begrepen dat er koste wat het kost 10% rendement moet worden behaald op de commerciële onderdelen. Zo ga ik het dus ook niet uitleggen.

Gesteld is dat de Splitsingswet als een feit moet worden beschouwd, maar een feit is het nog niet. Mevrouw Van Unen vraagt hoe het college er tegenover zou staan om de Tweede Kamer op te roepen, deze wet in heroverweging te nemen. Voorzitter. Ook hier onderstreep ik dat wij DELTA altijd hebben gesteund en dat DELTA nog steeds tegen de Splitsingswet strijdt. In die zin vinden wij elkaar, maar sinds het tot stand komen van de nog niet ingevoerde wet zijn de marktomstandigheden wel gewijzigd. De zaak berust bij de rechter en ik weet niet of het verstandig is om zo te handelen. Wij hebben het rapport gekregen naar aanleiding van het onderzoek naar de effecten, dat DELTA heeft laten uitvoeren. Men weet hoe dat rapport in Den Haag is ontvangen. Er wordt door de verschillende politieke partijen heel verschillend over gedacht. Nogmaals, wij blijven DELTA steunen, maar niet zo actief dat wij gaan proberen om het daarheen te leiden dat deze wet wordt ingetrokken. Je moet wel realistisch blijven...

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter, ik ben gevoelig voor het argument dat, wanneer een zaak onder de rechter is, de politiek dient te zwijgen. Echter, nog niet zo lang geleden heeft de SP --met steun van CDA, PvdA en CU-- de minister vragen voorgelegd over het mogelijk heroverwegen van de Splitsingswet. Hoe denkt de gedeputeerde daarover?

De heer **Van Beveren** (GS). Ik ken de antwoorden van de minister op die vragen niet...

Mevrouw **Van Unen** (SP). De vragen zijn gesteld maar de antwoorden zijn er nog niet.

De heer **Van Beveren** (GS). Dan stel ik voor dat wij eerst even de antwoorden afwachten.

De heer Harpe heeft een mijns inziens prima bijdrage geleverd. Ik ben het helemaal met hem eens. Het college kan zich prima in zijn benadering van het onderhavige voorstel vinden. Die benadering wordt zeer gewaardeerd. De heer Harpe heeft de verschillende onderdelen apart benoemd, waaronder de bescherming van het publieke belang en de werkgelegenheid, maar ook de risico's. Hij geeft aan dat de risico's dienen te passen bij het publieke belang, en daar zijn wij het helemaal mee eens. Ik hoop dat goed in ons voorstel tot uitdrukking is gekomen dat wij daar bovenop zitten.

De kerncentrale is inderdaad een lastig punt. De heer Harpe heeft gesteld dat dit aspect de aandeelhoudersvisie een beetje in de weg zit. Ik denk dat bij het vervolg van het onderzoek wel zal blijken dat dit --hoe men verder ook over kernenergie denkt-- in het kader van fusie of verkoop een lastig onderdeel is. Immers, niet iedereen zit te wachten op een bedrijf met kernenergie. Stel dat er naar een buitenlandse partner wordt gekeken, dan rijst de vraag of het wel verstandig is om kernenergie bij een dergelijke partner onder te brengen. Mag dat wel? Ik heb daarover wel eens gesproken op het ministerie van Economische Zaken, waarbij bleek dat men er ook daar een beetje mee in de maag zit. Het is een punt van aandacht.

De vraag is gesteld: houden wij het vol? De heer Harpe heeft gezegd dat tegen die achtergrond optie 3 wellicht het beste is. Voorzitter. Ook hier geldt mijns inziens: laten wij eerst het onderzoek doen. Niettemin, dat deze vraag wordt gesteld, kan ik goed begrijpen.

Voorzitter. Ik heb ook waardering voor de bijdrage van de heer Robesin, zij het ook voor het inkorten daarvan... Inderdaad moeten zaken niet worden herhaald; ik moet ook zelf proberen om dat te voorkomen. Ik zeg de heer Robesin toe dat de door hem bepleite snelheid zal worden betracht.

De heer Haaze heeft een betoog gehouden over het deelnemingenbeleid, meer algemeen dan

specifiek over DELTA. Hij heeft onderstreept dat datgene wat de markt kan doen, aan de markt moet worden overgelaten; de overheid moet alleen datgene doen wat de markt niet kan. Voorzitter. Ook dit aspect dient bij het uit te voeren onderzoek goed tot uitdrukking te komen. Ik denk dat het een belangrijke rol gaat spelen. Inderdaad zijn er onderdelen die wij moeten beschermen. Daarbij dient men te beseffen dat het bij Evides niet alleen om drinkwater gaat; er is ook sprake van een industriële poot. Als hij het heel ver wil doorvoeren, zou de heer Haaze ook daarnaar moeten kijken, en dat zou lastig kunnen worden. Ik weet ook niet of het in het kader van dit onderzoek nodig is. Ik zou het zeker niet aanbevelen, want wij hebben al genoeg op ons bordje. Niettemin is het een punt van aandacht. Dat het geld niet mag weglekken van publiek naar privaat, is duidelijk. In feite is dit de inzet en de achtergrond van de Splitsingswet geweest.

Voorzitter. Met amendement nr. 1 wordt gesteld: je kunt wel iets in de algemene vergadering van aandeelhouders vaststellen, maar het moet toch bij de Staten terugkomen. Dat is zeer terecht. Eigenlijk hebben wij dit als een vanzelfsprekendheid beschouwd, maar als men dit nog eens expliciet wil vastleggen, heeft het college daar geen moeite mee. In die zin kan het amendement worden overgenomen. De uitkomsten van de onderzoeken zullen zo ingrijpend zijn, dat een en ander niet zonder Staten en gemeenteraden kan worden afgedaan. Eerst komen de zaken aan de orde in de algemene vergadering van aandeelhouders, maar daar gaat het dan om een soort voorgenomen besluit. Vervolgens worden ze, in dit geval, aan de Staten voorgelegd en pas daarna kan de algemene vergadering van aandeelhouders er echt "een klap op geven".

Motie nr. 2 is erop gericht de puntjes op de i te zetten. Sommige elementen zijn al in ons voorstel verwoord, maar als men er prijs op stelt om de genoemde zaken nog eens extra te benadrukken, heeft het college daar geen bezwaar tegen. Ook deze motie kunnen wij overnemen.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn uitleg en toelichting. Wij vinden het een goede zaak en ook belangrijk dat ook "de andere 50%" van de aandeelhouders positief tegenover dit voorstel staat. Wat de lobby in Den Haag betreft zijn wij gerustgesteld, zij het dat wij --in tegenstelling tot de VVD-fractie-- liever op twee paarden wedden dan op één. Immers, als je op één paard wed en het misgaat, heb je niks.

Wij denken dat in dit proces voortvarendheid en zorgvuldigheid gezamenlijk kunnen opgaan. Voorts vragen wij of het mogelijk is om met betrekking tot elk uit te werken scenario de gevolgen voor de werkgelegenheid aan te geven.

Voorzitter. Wij hebben vernomen dat deze strategie heeft geleid tot veel onrust bij het personeel van DELTA. Ook al is dat begrijpelijk, wij vinden dat heel jammer. Als een jong gezin besluit om naar Zeeland te gaan om daar te wonen en te werken bij een werkgever die het goed voor mekaar heeft, en als je vervolgens wordt geconfronteerd met een door aandeelhouders vastgestelde strategie die tot reuring aanleiding geeft, valt dat te betreuren. Wij kunnen er weinig aan doen maar ik wil toch even gezegd hebben dat wij die onrust kunnen begrijpen en dat wij hopen dat dit binnen de perken kan blijven.

De heer **Beekman** (CU). Voorzitter. Ik ben hier wat door verrast. Ook mevrouw De Milliano weet toch dat er bij DELTA de nodige zorgen leven? Dan is het toch niet gek dat wij, als aandeelhouder, onze verantwoordelijkheid nemen? Als ik bij DELTA zou werken zou ook ik ongerust zijn, maar ik zou helemaal ongerust zijn wanneer de aandeelhouders helemaal niks zouden doen.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Ik zeg niet dat de oorzaak van de onrust uitsluitend gelegen is bij het bepalen van deze strategie, maar ik wil wel opgemerkt hebben dat er steeds meer onrust komt bij de werknemers. Dat is natuurlijk altijd het geval wanneer er mogelijk een reorganisatie aankomt. Daar zijn wij niet blind voor, maar ik wil toch gezegd hebben dat wij dit heel treurig vinden.

De heer **Robesin** (PvZ). Maar dan is het toch aan de directie van DELTA om het personeel goed duidelijk te maken dat er heel serieus door bedrijf en aandeelhouders wordt gewerkt aan de toekomst van het bedrijf. Wij kunnen wel betreuren dat het personeel van DELTA zich zorgen maakt, maar dat is mijns inziens hier helemaal niet aan de orde. Het is een zaak voor de directie van DELTA die haar personeel goed moet voorlichten over de processen die nu plaatsvinden.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Ik hoop dat de directie wat dat betreft haar best zal doen. Daar heb ik in feite alle vertrouwen in. Dat dit hier niet aan de orde zou zijn... Die onrust is wel een gevolg van de processen waarover wij nu spreken.

De heer **Robesin** (PvZ). Natuurlijk leven ook wij mee met het personeel van DELTA als dat personeel zich zorgen maakt, maar verder moeten wij niet gaan. Het is de directie die duidelijk moet maken dat datgene wat er nu gebeurt, heel verstandig en goed is.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Ik denk dat wij het eens zijn.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ook ik dank de gedeputeerde voor zijn uitvoerige en gedegen beantwoording.

Wat het tijdspad betreft is mijn fractie ervan overtuigd dat het college alle inspanningen pleegt om zo snel mogelijk samen met DELTA te komen tot de onderzoeken en de resultaten daarvan. De gedeputeerde heeft gezegd: eind tweede kwartaal van 2014 moeten wij de zaak duidelijk hebben. Wat de SGP-fractie betreft zouden de inspanningen van het college erop gericht moeten zijn en blijven om eerder met de onderzoeksresultaten en duidelijkheid te komen. Laten wij de nodige druk op de ketel houden want haast is geboden, mede gelet op allerlei externe ontwikkelingen.

In de tweede plaats zijn wij blij --in feite hadden wij van dit college niet anders verwacht-- met de wijze waarop het college voor de belangen van DELTA en Zeeland wil lobbyen, niet contraproductief maar productief en met realiteitsbesef, met oog voor datgene wat in Den Haag haalbaar en bespreekbaar is. Lof voor het college, en sterkte met de activiteiten die plaats moeten vinden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten van de eventuele sluiting van de kolencentrale zo goed mogelijk worden gecompenseerd.

Verder, voorzitter, hebben wij met instemming kennisgenomen van het standpunt van het college over het verhangen van de aandelen van Evides.

Voorzitter. De voorbereiding, al datgene wat is gedaan om te komen tot het voorstel dat nu voor ons ligt, de inspanningen die door de Staten zijn geleverd om werk te maken van hun kaderstellende rol en om samen met het college te komen tot datgene wat er nu ligt, het zijn zaken waar wij met grote tevredenheid op terugblikken.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. De gedeputeerde heeft met nadruk gesproken over realiteits- en urgentiebesef. Het doet ons erg goed om dat te horen, en ik zou willen dat dat besef ook bij anderen aanwezig zou zijn. Tegen die achtergrond verbaas ik mij ook vandaag weer over sommige opmerkingen van de zijde van de CDA-fractie. Ik denk dat het heel goed is geweest dat aandeelhouder provincie Zeeland via zijn vertegenwoordigende organen grote betrokkenheid heeft getoond, en al jaren. Het is een betrokkenheid die ik bij anderen niet altijd heb kunnen waarnemen. Ik vraag mij af of het nodige realiteits- en urgentiebesef nu al in voldoende mate bij diegenen aanwezig is.

Blij zijn wij met de mededeling van de gedeputeerde over het verhangen van de Evides-aandelen.

Voorzitter. Tijdens deze discussie heb ik enkele merkwaardige redeneringen ten aanzien

van de Splitsingswet gehoord. Zo heeft men het gehad over het heroverwegen van deze wet. Ik heb het gevoel dat sommigen van oordeel zijn dat, wanneer DELTA niet zou worden gesplitst, alle problemen zouden zijn opgelost. Mijs inziens getuigt dat niet van realiteitszin. Met deze wet wordt nu juist beoogd dat datgene wordt voorkomen wat nu bij DELTA aan de hand is. Ik denk hierbij aan zaken als kruisbestuiving tussen commerciële en gereguleerde activiteiten en een evenwichtige concurrentiemarkt. Ik zou bijna zeggen: wie kan er nu tegen een dergelijke wet zijn? Dat wij niet blij zijn met de gevolgen die hieraan voor ons bedrijf verbonden kunnen zijn, dat is een andere zaak. Maar spelregels veranderen op het moment dat ze je niet goed uitkomen... Voorzitter, daar is de VVD altijd een tegenstander van.

De heer **Beekman** (CU). Voorzitter. Ter toelichting op amendement nr. 1 van de fractie van D66 is gesteld dat het van belang is dat de Staten zich uitspreken over het uiteindelijke resultaat: de strategische koers. Mijs inziens moet in het kader van good governance worden opgemerkt dat het niet aan aandeelhouders is om zich uit te spreken over de strategische koers. Aangezien de gedeputeerde het amendement heeft overgenomen, vraag ik mij af hoe ik dit nu precies moet interpreteren. Wellicht kunnen de indieners en de gedeputeerde hier nog iets over zeggen.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor de gegeven antwoorden. Wij zijn er nu van overtuigd dat hij met betrekking tot het onderzoek naar de strategische opties voortvarendheid aan de slag gaat. Ook wij kunnen ons vinden in de lobby richting Den Haag, zoals het college dit gaat invullen, dus met realiteitszin. Wij hopen dat dit tot gevolg heeft dat de voor Zeeland optredende nadelen goed worden gecompenseerd.

Het verzoek van de fractie van het CDA om met betrekking tot de verschillende scenario's de gevolgen voor de werkgelegenheid aan te geven, kunnen wij steunen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ook wij danken de gedeputeerde voor zijn reacties. Volgens mij heeft de SP-fractie nog nooit zo vaak gelijk gekregen...

Voorzitter. Wij zijn dit hele verhaal met vijf richtingen begonnen en wij hebben het gevoel dat wij nu in de richting van twee opties worden geduwd: fusie of verkoop van onderdelen. Tot de heer Bierens zou ik willen zeggen: toen wij samen begonnen aan dit avontuur --het was een rare combinatie-- zeiden wij tegen elkaar dat wij op enig moment weer tegenover elkaar zouden staan, omdat VVD en SP nu eenmaal verschillend denken over energiebedrijven. Dat moment is vandaag gekomen.

Voorzitter. Mijn fractie dient vervolgens een motie in. Wij roepen de fracties van CDA, PvdA, D66 en CU op om die motie te steunen, gelet op het feit dat zij dezelfde tekst in de Tweede Kamer hebben gebruikt.

De **voorzitter**. Door het lid Van Unen is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 1 november 2013;

overwegende dat:

- *de voorgenomen splitsing van het netwerkbedrijf enerzijds en de commerciële activiteiten van DELTA anderzijds grote (financiële) gevolgen zal hebben;*
- *in het rapport "Splitsing van de energiesector: een verdeeld of onverdeeld succes?" wordt geconcludeerd dat de Splitsingswet (Wet onafhankelijk netbeheer) niet de veronderstelde baten heeft opgeleverd en dat de werkgelegenheid bij de gesplitste en geprivatiseerde bedrijven Essent en NUON zich veel ongunstiger ontwikkeld heeft dan bij Eneco en DELTA;*
- *in alle andere EU-lidstaten de invulling van de Splitsingswet gebeurt door een juridische scheiding aan te brengen tussen het netwerkbedrijf en de commerciële activiteiten;*

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- *bij de Tweede Kamer aan te dringen de Splitsingswet te heroverwegen;*
- *hiervoor alle voor de hand liggende middelen te gebruiken;*
- *Provinciale Staten over de voortgang te rapporteren;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 3.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Mevrouw Van Unen heeft gevraagd om een reactie op haar suggestie, in eerste termijn verwoord en nu neergelegd in een motie. Welnu, je kunt een wet wijzigen als er sprake is van een onredelijke en/of onevenredige last. Het is een theoretische mogelijkheid. Echter, over de wet waarover wij nu spreken, moet de Hoge Raad nog een oordeel geven. Alleen daarom al zou het uiterst opmerkelijk zijn wanneer door deze Staten de Tweede Kamer zou worden verzocht om deze wet te wijzigen, op voorhand. Volgens mij komt dat neer op het bekende verhaal van "détournement de pouvoir", en dat moet men niet willen.

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Wij hebben van de gedeputeerde de toezegging gekregen dat er snelheid wordt betracht, dat de onderzoeken met voortvarendheid worden aangevat. Wij leggen hem de vraag voor of er al een bepaald stramien op is gelegd. Is er sprake van een voortgangsschema of van een actielijst?

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Ook wij danken de gedeputeerde voor zijn reacties op onze inbreng.

Aan de door het college geformuleerde aandeelhoudersstrategie ligt een uitvoerig extern onderzoek ten grondslag dat respect afdwingt. Uit de presentatie van de onderzoekers is wat ons betreft naar voren gekomen dat zij zich, waar het gaat om de grondslag voor het staatsdeelnemingenbeleid, baseren op een nota van het ministerie van Economische Zaken van 2008. Echter, het primaat op het terrein van staatsdeelnemingen ligt nu niet meer bij dat ministerie, maar bij het ministerie van Financiën. Het laatste ministerie ziet de rol van het publiekrechtelijk aandeelhouderschap aanmerkelijk beperkter dan het ministerie van Economische Zaken. De visie van de PVV op het deelnemingenbeleid vindt haar grondslag in het beleid van het ministerie van Financiën. Het voorliggende statenvoorstel lijkt meer te zijn gebaseerd op de ons inziens wat gedateerde visie van het ministerie van Economische Zaken. Zoals bekend is, is er sinds 2008 uit recente ontwikkelingen, zoals die ten aanzien van Gasunie en TenneT, lering getrokken. De vraag die wij de gedeputeerde voorleggen, is de volgende: in welke mate is de lering die uit recente ontwikkelingen is getrokken, betrokken bij het opstellen van het voorliggende statenvoorstel?

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Mevrouw De Milliano heeft verzocht om met betrekking tot de verschillende scenario's de gevolgen voor de werkgelegenheid aan te geven. Dat zal gebeuren. Natuurlijk is het een zeer belangrijk aspect. Waar dat ook maar enigszins mogelijk is, zullen wij dit in beeld brengen.

Wat de door mevrouw De Milliano bedoelde onrust betreft kan ik zeggen dat ik regelmatig met een vertegenwoordiging van de ondernemingsraad spreek en dat mij daarbij die onrust niet is gemeld. Ik zal dit punt in een volgend gesprek aan de orde stellen.

In verband met het tijdpad is gesteld dat het allemaal eerder en sneller moet. Voorzitter. Ik onderstreep dat een en ander toch ook zorgvuldig moet gebeuren. Ik wil niet in een klem komen waarbij om wille van de snelheid de zorgvuldigheid uit het oog wordt verloren. Ik heb al beloofd dat waar dat mogelijk is snelheid zal worden betracht, maar het moet ook goed gebeuren. Dat zijn wij verplicht ten opzichte van bedrijf, personeel en

onzelf. Het zijn geen geringe besluiten die de Staten later zullen moeten nemen. Ze dienen grondig te worden voorbereid door het college. Als wij daarvoor te weinig tijd krijgen, komt het niet goed. Ik zou de Staten dan ook voor willen houden: alstublieft, gun ons waar dat nodig is voldoende tijd.

Naar aanleiding van over de Splitsingswet gemaakte opmerkingen en de ten aanzien daarvan ingediende motie, wijs ik erop dat wij met betrekking tot DELTA te maken hebben met de bijzondere omstandigheid dat het netwerkbedrijf eigenlijk zelfstandig is. Het kent een zelfstandige financiering en een eigen raad van commissarissen. Het is alleen nog niet uit de holding gehaald; de aandelen hangen nog in de holding. Als er een uitspraak komt en er moet worden gesplitst, kan dat vrij snel. Het bedrijf is daarvoor gereed gemaakt. In die zin denk ik niet dat "kruisbestuiving" aan de orde is. Daar zie ik niet de grootste problemen.

De heer Beekman stelt in verband met amendement nr. 1 een vraag over het begrip "strategische koers". Voorzitter. Terecht doelt de heer Beekman erop dat het strategische plan wordt vastgesteld door het bedrijf, de raad van bestuur, zulks met de instemming van de raad van commissarissen. Echter, waar het gaat om de koers en de visie kan de aandeelhouder wel degelijk een mening hebben. Het is in deze zin dat het college de toelichting op het amendement heeft opgevat.

De heer Robesin kan ik zeggen dat het door hem bedoelde stramien is bepaald. Echter, dat is met de nodige voorzichtigheid gebeurd omdat ik ook de mening van de Staten wilde horen. Die mening, vandaag verwoord, moet in het stramien worden verwerkt. Het tijdschema is nog niet geheel bepaald, maar dat gaat nu snel gebeuren. Ik vind overigens dat wat dat betreft de raad van commissarissen een belangrijke rol moet spelen.

Voorzitter, wat de aandeelhoudersstrategie betreft baseren wij ons niet op het deelnemingenbeleid van het ministerie van Binnenlandse Zaken, geformuleerd in 2008. Dat aspect is in ons voorstel wel genoemd, maar wij hebben ook de Wet FIDO aangehaald. Het is zeker niet zo dat wij het voorstel op verouderde wetgeving hebben gebaseerd. Ik hoop niet dat die indruk is ontstaan.

In verband met de door de SP-fractie over de Splitsingswet ingediende motie heb ik even ruggespraak gehad met DELTA. Aangezien de zaak onder de rechter is, is het voor de Staten nogal gevaarlijk om hierover nu een uitspraak te doen. Natuurlijk gaan de Staten er zelf over. Ik kan het niet voor de Staten bepalen, maar slechts aangeven hoe het college erin zit. De Hoge Raad zal zich uitspreken over de proportionaliteit van de splitsing en ik zou het gevaarlijk vinden om hierover

nu, als Staten, een uitspraak te doen. Het lijkt mij beter om een dergelijke motie niet aan te nemen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Ook de minister heeft halverwege de wet aangepast, namelijk toen de uitspraak werd gedaan dat een en ander onverbindend zou zijn. Ik onderstreep nog eens dat de wet voor DELTA en Eneco bijzonder onvoordelig uitpakt. Ik denk dat wij tegen die achtergrond als Zeeuwse aandeelhouders best onze stem mogen laten horen.

De heer **Van Beveren** (GS). De belangen van DELTA en Eneco liggen wel wat onderscheiden, voorzitter. Eneco is veel en veel meer afhankelijk van het netwerkbedrijf dan DELTA. Ik wijs erop dat ook door DELTA zelf wordt gesteld dat er, zolang de zaak onder de rechter is, even moet worden gewacht.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Gelet op deze woorden van de gedeputeerde trekt mijn fractie haar motie in.

De **voorzitter**. Motie nr. 3 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

Amendement nr. 1 van de leden Hijgenaar en Aalfs over het voorleggen van onderzoeksresultaten aan de aandeelhouders, zodat deze zich na overleg met Staten en raden kunnen uitspreken over de te volgen strategische koers, wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

Het statenvoorstel, zoals het is gewijzigd als gevolg van de aanvaarding van amendement nr. 1, wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de SP tegen het statenvoorstel hebben gestemd.

Motie nr. 2 van het lid Harpe over het vrijwaren van activiteiten van publiek belang van risico's als gevolg van commerciële activiteiten, wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de SP tegen deze motie hebben gestemd.

19. Aangepast statenvoorstel Attero NV/DELTA NV (FIN-117)

De **voorzitter**. Het is een goede zaak dat Staten en college de lijn volgen waarbij datgene wat openbaar kan, openbaar moet. Echter, al eerder is aangegeven dat het bij dit voorstel om onderhandelingen en om een daarbij te volgen strategie gaat. Het lijkt mij verstandig dat de sprekers dit in gedachten houden bij het leveren van hun inbreng.

De heer **Hijgena** (D66). Voorzitter. DELTA, met name het bedrijfs onderdeel Indaver, wil Attero overnemen, en dat is goed te begrijpen. Indaver heeft de middelen en de huidige aandeelhouders, grotendeels of geheel overheden, willen de aandelen wel kwijt. Beide bedrijven passen in en bij elkaar en op zich kan het geheel meer zijn dan de som der delen. Tot zover niets aan de hand.

Echter, Provinciale Staten kiezen voor een bepaalde aandeelhoudersstrategie en daarbij wordt een risicoprofiel nagestreefd dat past bij het publieke aandeelhouderschap, zeg maar gewoon: laag. De afvalmarkt past niet in dit profiel, voorzitter. Afval is een onbestendig marktsegment. Deze transactie is zeker niet zonder risico's, maar de directie en de adviseurs hebben ons ervan overtuigd dat een zakelijke aanpak tot een gereede kans van slagen kan leiden. Daarom is de fractie van D66 bereid om met deze aankoop in te stemmen. Echter, zij streeft wel naar het op afstand zetten van afvalverwerking, en niet op al te lange termijn, bijvoorbeeld bij het vaststellen van onze aandeelhoudersstrategie. De fractie van D66 vindt dat afstoten van de afvaltak daar bijhoort.

Dit alles betekent dat wij in principe kunnen instemmen met het eerste onderdeel van het besluit. Met het gestelde achter het tweede bolletje hebben wij echter meer problemen. Wij hebben niet een mandaatregeling gemaakt om die weer bij de eerste gelegenheid buiten werking te stellen. Provinciale Staten moeten hun verantwoordelijkheden nemen. Wij willen het definitieve bod --als dat het mandaatbedrag van GS overschrijdt-- ter vergadering bespreken en er een besluit over nemen, voordat de aandeelhouder namens de provincie een oordeel geeft. Uiteraard zijn wij bereid daarvoor terug te komen. Regeren is vooruitzien, maar soms ook afzien...

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Zojuist hebben wij de aandeelhoudersstrategie met betrekking tot DELTA besproken. Het is vervolgens qua volgorde juist dat wij nu pas spreken over de mogelijke aankoop van Attero door Indaver. Inderdaad, de overname van Attero mag de uitkomst met betrekking tot de aandeelhoudersstrategie niet in de weg zitten.

De CDA-fractie vindt het zorgvuldig dat wij ons als aandeelhouder, ondanks de tijdsdruk waaronder er moet worden besloten, kunnen uitspreken over een kader van wensen en

bedenkingen bij een overname waarbij het "binding bid" het drempelbedrag van 55 miljoen overschrijdt. Bij een overname gaat het natuurlijk altijd over de prijs die moet worden betaald. Wij hopen en hebben er vertrouwen in dat Indaver zich dit zal realiseren.

Tijdens de discussie over de aandeelhoudersstrategie is er ook gesproken over de afvaltak van DELTA, die onder de categorie "gemiddeld risico-lage werkgelegenheid" valt. In het voorstel betreffende de aandeelhoudersstrategie is aangegeven dat uitbreiding van de afvaltak niet mag leiden tot vergroting van het risicoprofiel en dient bij te dragen aan de versterking van het publieke belang en de aandeelhouderswaarde.

Voorzitter. Mijn fractie is het eens met de kaders die zijn genoemd, waarbij een blijvend meerderheidsbelang van DELTA, de bijdrage aan het publieke belang en de grotere werkgelegenheid waardevolle toevoegingen zijn, die in het aangepaste voorstel zijn opgenomen. Tevens vinden wij het van belang dat de overname van Attero er niet toe leidt dat een eventuele verkoop van Indaver wordt belemmerd. Wij hebben ook bij dit proces vertrouwen in de afvaardiging van onze gedeputeerde in de algemene vergadering van aandeelhouders en mandateren GS om te besluiten over het binding bid.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Mevrouw De Milliano stelt dat een overname van Attero de verkoop van Indaver niet mag belemmeren. Moet ik hieruit concluderen dat zij in feite zegt: college, doe er eerst alles aan om vast te stellen dat de aankoop van Attero geen negatieve effecten heeft voor de financiële positie van Indaver? Dat zegt zij volgens mij in feite, en dat maakt het een heel lastige casus. Indaver staat er redelijk voor maar de berichten betreffende Attero zijn niet zo positief. Mevrouw De Milliano, eigenlijk zegt u: doe het maar niet.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). U trekt uw conclusie wel heel erg snel. Wij vinden het belangrijk dat de overname de eventuele verkoop --wij laten alles open-- niet belemmert, maar ik heb niet gezegd: doe het maar niet. Wij hebben vertrouwen in Indaver en geven het college mandaat om zijn werk te doen.

De heer **Harpe** (GL). Maar u zadelt met de door u gekozen formulering het college wel op met een heel lastige klus. Immers, u zegt in feite dat Indaver moet worden beschermd en dat het college ervoor moet zorgen dat er geen enkel risico is als de overname van Attero een feit is. Dat is me nogal een klus, hoor...

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Ik heb al gezegd dat mijn fractie het eens is met het kader van wensen en bedenkingen,

maar wij willen hier toch deze opmerking maken. Wij vinden dit aspect belangrijk.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Samenwerken, fuseren of een bedrijf overnemen op basis van goede condities levert normaliter altijd meervoudige winst op, voor alle betrokkenen: de verkoper, de koper, de aandeelhouders. Bij goede bedrijfsresultaten is samenwerking of fusie een goede strategie. Bij slechte bedrijfsresultaten is dit meestal zelfs bittere noodzaak, om in een moeilijke markt te kunnen overleven. Synergie- en schaalvoordelen, een sterkere marktpositie, meer toegevoegde waarde voor alle betrokkenen, een hoge effectiviteit, meer efficiency, een betere borging van werkgelegenheid; het heeft alles maken met samenwerking of consolidatie. Het zijn allemaal zaken die meersoortige winst opleveren.

Voorzitter. Dit moet niet worden verward met het vormen van een conglomeraat. In de jaren zestig en zeventig was dat een economisch wonderfenomeen. Als je maar genoeg verschillende soorten bedrijven bij elkaar stopte en risico's spreidde, kon je overleven. Echter, het samenvoegen van divisies of deelnemingen die geen nauw verband met elkaar houden, levert bijna nooit winst op. Diversificatie van activiteiten zorgt zelden voor stabiliteit en risicospreiding. Daarentegen staat diversificatie een goede winstgevendheid en een gezonde bedrijfsvoering bijna altijd in de weg. Het versnipperd belangen, kennis en schaal.

Wij vinden het dan ook van grote wijsheid getuigen dat DELTA er in dit specifieke geval juist heel expliciet voor kiest om samen te werken, een overname te realiseren, waar er sprake is van synergie- en schaalvoordelen en waar er geen sprake is van diversificatie. Niettemin zou men zich, als aandeelhouder van een energiebedrijf, kunnen afvragen of de combinatie met afvalverwerking op termijn wel past, wel verstandig is. Dat is een goede denklijn. De vraag rijst of dit op termijn DELTA en zijn aandeelhouders veel zal brengen. Daar moeten wij ons op bezinnen. Samenwerking met andere partijen in de energiemarkt zou normaliter, gelet op bedrijfseconomische maatstaven, veel meer kunnen opleveren. Op die manier is er winst te maken.

De overname van Attero door Indaver is -- mits er sprake is van goede voorwaarden-- voor Indaver zelf natuurlijk wel een goede zaak. Wij staan vandaag niet voor de vraag of wij moeten toetreden tot de afvalmarkt. Wat dat betreft hebben wij immers al een aanzienlijk belang. Het is vandaag ook niet de vraag of wij dit belang moeten uitbreiden. Zou die vraag worden gesteld, dan was ons antwoord: neen. Naar het oordeel van onze fractie gaat het vandaag om de specifieke vraag of wij ons bestaande belang moeten versterken, zulks in het kader van een duurzame toekomst. Welnu,

daarop zegt mijn fractie in principe: ja. Wij zijn altijd voor versterking van deelnemingen die wij nog in bezit hebben.

Voorzitter. Het college vraagt ons om vooraf toestemming te geven voor een aankoop, zonder te weten wat de prijs is en wat de bijbehorende voorwaarden en condities zijn. Daar hebben wij het maar mee te doen, maar naar ons oordeel heeft het college hiervoor een goede en werkbare route bedacht, met een aangescherpt kader. Er kan gehandeld worden en er kan worden voldaan aan de gestelde voorwaarden, behorend bij het verkoopproces. Onze fractie vindt het voorliggende voorstel, met bijbehorend kader, voldoende. Het biedt naar ons oordeel op verantwoorde wijze ruimte voor de voorgenomen aankoop. Alle betrokkenen hebben voldoende ruimte om zonder last of ruggespraak zelfstandig te handelen, met de daarbij zwaarwegende verantwoordelijkheid.

Vervolgens stellen wij nog enkele vragen, voorzitter. Kunnen wij direct nadat er sprake is van een definitieve bindende overeenkomst, uitgebreid worden geïnformeerd over de overeengekomen voorwaarden? Kunnen wij worden voorzien van een heldere business case met een meerjarenbegroting van de nieuw te vormen onderneming? Als dat het geval is, kan mijn fractie op de juiste manier een oordeel bepalen. Kan het college ons meedelen wat de consequenties van deze overname zijn voor de dividendpolitiek in de komende jaren, zowel bij doorgang van deze acquisitie als bij het niet doorgaan daarvan?

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. De heer Dorst vindt diversificatie niet verstandig en geeft aan dat de aankoop van Attero door Indaver geen diversificatie is. Is het begrip "diversificatie" niet gelijk aan het begrip "multi-utility"?

De heer **Dorst** (SGP). Er zijn wel wat minimale verschillen maar er zijn ook veel overeenkomsten.

De **voorzitter**. Dank u zeer voor deze verhelderende opmerking...

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Dit voorstel roept bij onze fractie gemengde gevoelens op. Na de behandeling van het vorige voorstel betreffende de aandeelhoudersstrategie met betrekking tot DELTA, is een "ja" voor een nieuwe investering door DELTA, via een dochter, niet het meest voor de hand liggende scenario dat men kan bedenken. Grote terughoudendheid is veel eerder op haar plaats. Immers, afvalactiviteiten vinden wij geen echte overheidstaak meer en wij moeten oppassen dat wij ons niet uit de problemen willen investeren en daarmee een groter financieringsbeslag leggen op de gereguleerde activiteiten.

Daar staat tegenover, voorzitter, dat een gezonde dochter van DELTA, Indaver, om toekomstperspectief vraagt, waarbij men zich op passende acquisitie richt, die vanwege synergievoordelen mogelijk tot verhoging van aandeelhouderswaarde kan leiden. Dit kan versterking betekenen met het oog op toekomstige opties.

Al met al een lastige afweging, voorzitter, die wij als grootste aandeelhouder van DELTA moeten maken. Het helpt echter wel dat er veel en gedegen voorwerk is verricht. Je zou zeggen: was dat met betrekking tot eerdere investeringsvoorstellen van DELTA ook maar zo gegaan en gedaan... Dit heeft na de commissiebehandeling op 4 oktober geleid tot het stevige en aangepaste kader van wensen en bedenkingen, zoals het nu voor ons ligt en waaraan een uit te brengen bod zal moeten worden getoetst.

Uit het genoemde kader volgt onder meer dat er rekening wordt gehouden met het risicoprofiel van DELTA en de mogelijke afsplitsing van het netwerkbedrijf en Evides. Gelet op de marktomstandigheden waarmee DELTA te maken heeft, achten wij dit zeer verstandig. Is de gedeputeerde van mening dat met het huidige toetsingskader wordt uitgesloten dat mogelijke risico's van de overname van Attero nadelige consequenties voor de gereguleerde activiteiten kunnen hebben, of dat de mogelijkheid tot afsplitsing hiervan zou worden beperkt?

Voorzitter. Het voorstel ziet ook op de vraag of GS, als vertegenwoordiger van de provincie, gemandateerd kunnen worden om te besluiten over het zogenaamde binding bid, binnen de ad hoc-commissie-Attero van de algemene vergadering van aandeelhouders. In dit verband vinden wij van groot belang hoe de verantwoording achteraf gestalte zal krijgen, zodat de Staten bij een eventuele bieding en een positief vervolg hun controlerende rol goed kunnen invullen. Op dit punt verkrijgen wij graag een nadere uitleg van gedeputeerde Van Beveren.

De heer **Beekman** (CU). Voorzitter. Bij de behandeling van het vorige voorstel hebben wij de aandeelhoudersstrategie vastgesteld en dat betekent dat die leidend is geworden. Wij toetsen het onderhavige voorstel dan ook daaraan. Welnu, tegen die achtergrond staan wij niet op voorhand te juichen bij een overname van Attero. Ik denk hierbij aan onze vragen over de betekenis hiervan voor het risicoprofiel en voor de schuldenpositie van DELTA. Echter, zolang DELTA aandeelhouder is van Indaver vinden wij dat men de plicht heeft om de waarde van dat bedrijf te maximaliseren.

Onze fractie vindt dit voorstel, waarmee wensen en bedenkingen worden meegegeven, zeer in lijn met de strategie. Het college heeft duidelijk aangegeven aan welke kaders een eventuele overname zou moeten voldoen. Als het

daadwerkelijk zo is dat een overname van Attero binnen deze kaders plaats kan vinden, zouden wij dat moeten doen om op die manier het doel van waardemaximalisatie na te streven. Zaak is dat de gedeputeerde, als onze aandeelhoudersvertegenwoordiger, op het vinkentouw zit om deze belangen goed in het oog te houden en goed zicht te houden op de randvoorwaarden die wij hierbij stellen. Wij verwachten dat van hem en zullen hem hieraan houden. Wij wensen hem veel wijsheid toe en kijken uit naar het vervolg van de besluitvorming.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Indaver, een 75%-dochter van DELTA, is geïnteresseerd geraakt in Attero, een afvalbedrijf dat vooral zijn activiteiten ontplooit in de noordelijke en oostelijke provincies van Nederland en dat ook actief is in de provincie Noord-Brabant. Attero staat te koop en Indaver, een goed lopende dochter van DELTA, heeft belangstelling. Men wil een binding bid doen.

De PvdA-fractie begrijpt dat Indaver belangstelling heeft voor Attero. Immers, Indaver heeft behoefte aan capaciteitsuitbreiding en marktvergroting, om door te kunnen groeien naar één van de grotere Europese spelers op de afvalmarkt. Dat kan vervolgens leiden tot een hogere aandeelhouderswaarde en, daarmee, tot verbetering van de positie van DELTA.

Het statenvoorstel is na behandeling in de commissie aangepast. Voor onze fractie was vooral van belang dat bij de financiering van een eventuele aankoop van Attero DELTA een meerderheidsbelang blijft houden, waardoor het initiatief wordt behouden bij een eventuele verkoop van Indaver aan een derde partij. Welnu, wij vinden dit kader duidelijk terug in het statenvoorstel. Wij danken de gedeputeerde voor het opnemen ervan.

Voorzitter. Mijn fractie kan zich vinden in het voorstel om de gedeputeerde te mandateren om als vertegenwoordiger het binding bid te beoordelen en hierover te besluiten in de Attero-commissie. Dit past ons inziens bij de kaderstellende rol van de Staten; de uitvoering van de kaders, vermeld in het statenvoorstel, wordt opgedragen aan GS.

De vraag die wat ons betreft nog rest, is op welke wijze de gedeputeerde de besluitvorming inzake het binding bid terugkoppelt naar de Staten. Voorzitter, de PvdA-fractie kan instemmen met het statenvoorstel.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Toen de CEO van Indaver in de commissie het onderhavige voorstel kwam toelichten, vroeg de SP-fractie wat het belang van ons, als Zeeuwse volksvertegenwoordigers, zou zijn om een afvalbedrijf dat niet in Zeeland actief is --en waaraan wel degelijk risico's zijn verbonden, zoals nog te saneren stortplaatsen-- over te nemen. Het antwoord was nogal ontluisterend. Het kwam neer

op: als u de aandelen wilt verkopen, krijgt u er meer geld voor. Welnu, voorzitter, de SP-fractie wil helemaal geen aandelen verkopen. Blijkbaar zijn wij wat dit betreft de enige fractie, want ik hoor hier vandaag alleen maar opmerkingen over verkopen. Wij willen niet verkopen, nu niet, dan niet, nooit niet.

Ons inziens moet er een andere afweging worden gemaakt. Indaver is op dit moment een van de florerende onderdelen van DELTA. Op de huidige markt is afvalverwerking een van de winstgevendende takken van het bedrijf, maar dat kan morgen weer anders zijn. Kijk maar naar de productie van energie. Nog niet zo heel lang geleden moest en zou er in Zeeland een tweede kerncentrale komen. Oh, wat zou dat veel geld gaan opleveren... En nu, nog geen twee jaar later, kan energie alleen nog maar met verlies worden verkocht. Dat kan morgen wat de afvalverwerking betreft ook het geval zijn. Het is nog maar twee jaar geleden dat Zeeuwse gemeenten boetes kregen omdat zij te weinig afval produceerden. Als je gelooft in afvalverwerking die het op lange termijn goed doet, geloof je in een samenleving die doorgaat met het onbeperkt produceren van afval. Welnu, de SP gelooft daar niet in. Wij denken dat er, door innovatie van huishoudens en bedrijven, juist steeds minder afval zal worden geproduceerd en dat wij met z'n allen duurzamer gaan leven. Als dat het geval is, heeft Indaver een probleem. Dan heeft DELTA een probleem en dan hebben de Zeeuwse aandeelhouders een probleem.

Voorzitter. Wij denken dat Indaver een van de risicovolle onderdelen van DELTA is. Gelet op de discussie die zojuist over de aandeelhoudersstrategie is gevoerd, is onze conclusie dat wij niet "meer van dat" binnen het bedrijf moeten halen. Welke garantie kan de gedeputeerde geven dat het met de afvalmarkt niet dezelfde kant opgaat als het geval is geweest met de energiemarkt?

De heer **Beekman** (CU). Voorzitter, mevrouw Van Unen zegt dat ze nooit afscheid wil nemen van aandelen, nu niet, dan niet, nooit niet. Nu andere overheden wel afscheid willen nemen van Attero, zou je toch verwachten dat zij deze overname door opnieuw een publieke aandeelhouder ontzettend zou toejuichen. Ik bespeur enige incongruentie in het verhaal van mevrouw Van Unen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Welk Zeeuws belang wordt er gediend wanneer wij dit ook in de rest van Nederland gaan doen? Dat is mijn vraag. Dat wij het voor Zeeland doen, is oké, maar inmiddels zitten wij ook in Ierland en Italië. Dat gaat de SP te ver.

De heer **Beekman** (CU). Maar, voorzitter, ik vind het verbazingwekkend dat mevrouw Van Unen

eerder heeft gezegd dat ze nooit afscheid wil nemen, nu niet, dan niet, nooit niet, terwijl je toch een discussie kunt voeren over het Zeeuwse belang van Indaver.

Mevrouw **Van Unen** (SP). U heeft het nu over de situatie op dit moment, en wij willen het niet verder uitbreiden. Dat is de lijn van ons verhaal.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Ik heb mijn standpunt aanzien van dit voorstel al bij de discussie over het vorige agendapunt verwoord. Daar wil ik het nu graag bij laten, zodat ik nog korter ben dan de heer Robesin is geweest...

De **voorzitter**. Wellicht, mijnheer Robesin, kunt u de heer Harpe overtreffen...

De heer **Robesin** (PvZ). Gisteren waren wij, tijdens ons optreden, nog dikke vrienden... Hoe dan ook, korter kan ik het niet. Proficiat, mijnheer Harpe.

Voorzitter. In de commissie heb ik getracht een discussie aan de gang te krijgen over het al dan niet aanwezige publieke belang van afvalverwerking, binnen het geheel van DELTA. Ik ga daar nu niet verder op in. Datgene wat de heer Dorst over dit voorstel heeft gezegd, is ons uit het hart gegrepen. Zijn beschouwing vind ik ijzersterk. Hij heeft ons duidelijk gemaakt dat minimale verschillen grote overeenkomsten kunnen hebben, en dat is hier in deze Staten ook zo. Er zijn minimale verschillen maar zeer grote overeenkomsten...

Wij zijn voor dit voorstel en hopen dat het tot goede resultaten leidt. Verder willen wij niet op een en ander vooruitlopen door nu al allerlei conclusies te trekken waar het gaat om oriëntatie, boekenonderzoek en onderhandelingen.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Eerder vandaag is door onze fractie uitvoerig gesproken over het provinciale deelnemingenbeleid, meer specifiek de aandeelhoudersstrategie met betrekking tot DELTA. Daarmee is het kader geschetst voor een mogelijke overname van Attero door DELTA-dochter Indaver. De eerder door mijn fractie verwoorde visie op het provinciale deelnemingenbeleid is: wat de markt kan, moet de markt doen, en niet de overheid. Het grootste deel van de afvalmarkt is in handen van private partijen. Er is uitgebreide wet- en regelgeving om deze markt te reguleren. Daaruit blijkt overduidelijk dat er hier voor de overheid geen wettelijke taak is via aandeelhouderschap.

Cassant is dat een verzameling van provincies en gemeenten, gelegen tegen de grens met Duitsland, van het afvalverwerkingsbedrijf Attero afwillen. Afvalverwerking is in onze optiek geen kerntaak voor de provinciale overheid. Zelfs indien men van mening is dat afvalverwerking wel

een overheidstaak is, is het voor de PVV nog maar de vraag of het een kerntaak is voor een Zeeuws nutsbedrijf, waarvan de provincie voor 50% de aandelen heeft, om zich bezig te houden met afvalverwerking in tegen de grens met Duitsland gelegen provincies.

Voor Indaver gaan wij in een nog hogere versnelling. Dat bedrijf houdt zich bezig met afvalverwerking in Ierland, Italië, Portugal en Duitsland. Voor de PVV is het wederom overduidelijk dat deze afvalverwerking geen kerntaak is voor een Zeeuws nutsbedrijf. De PVV heeft tijdens een voorlichtingsbijeenkomst over deze kwestie aan de CEO van Indaver, de heer Paul de Bruycker, gevraagd welk nut hij voor zijn organisatie ziet van publiek aandeelhouderschap. In rond Vlaams was het antwoord van deze CEO dat hij daar niet echt een meerwaarde in zag. De latere opmerking van hem dat Indaver, met zijn hoofdkantoor in Mechelen, een Zeeuws bedrijf is, kon niets afdoen aan zijn eerder gemaakte opmerking. Voor de PVV is nog altijd overduidelijk dat Indaver niet gebaat is met publiek aandeelhouderschap.

Stel, voorzitter, dat er sprake is van een buitenkans, een kanskoop; als je dit niet doet, krijg je er later spijt van. Waarom verkopen de eerder genoemde lokale overheden dan zo'n "goed renderend" bedrijf, met een recente winstdaling van 25 naar 8 miljoen? De waarde van een bedrijf wordt bepaald door de waarde van de activa en de goodwill. Die goodwill zit deels in de waarde van de contracten. De afvalmarkt is een markt met overcapaciteit. De prijzen staan onder zware druk. Bij Attero zijn de meeste klanten ook aandeelhouder; het is dus een vestzak-broekzak-verhaal. Er is sprake van "in-besteding". Door de verkoop zal er bij de contracten door de ex-aandeelhouders louter nog op de prijzen worden gelet. Nogmaals, die prijzen staan bij de huidige markt zwaar onder druk.

De verkopers zitten, door de verkoop van hun aandelen in hun nutsbedrijven, niet op zwart zaad. Blijkbaar is het nooit genoeg en zijn zij op zoek naar een sukkel waar ze hun handel aan kunnen slijten tegen een moordprijs. Die moordprijs gaan zij realiseren via een specifieke verkoopmethode. Tijdens de commissievergadering heeft de PVV-fractie vraagtekens gezet bij deze methode, de zogenaamde "controlled auction". Volgens de provinciale stukken wordt deze verkoopmethode gedictieerd door de verkoper. De controlled auction is ook gebruikt bij de aankoop van een Duits aardgasnetwerk door de Gasunie. De Gasunie betaalde in 2008 voor dit netwerk bijna 2,15 miljard. In 2011 was de waarde verwaterd tot circa 700 miljoen. In drie jaar tijd was de investering tweederde minder waard geworden.

In opdracht van het ministerie van Financien is dit onderzocht door American Appraisal, een

gerenommeerd kantoor dat zich bezighoudt met de waardebeoordeling van ondernemingen. Het lezen van het rapport van American Appraisal is aanbevelenswaardig. Het leest als een thriller van Forsyth of Ludlum. Het verhaal is tenenkruisend. Belangstellenden stuur ik het graag per mail op. Volgens American Appraisal is een controlled auction een gestructureerd verkoopproces waarbij meerdere potentiële kopers worden uitgenodigd om in opeenvolgende rondes gesloten biedingen uit te brengen op de aandelen of activiteiten van de onderneming. Het veilingproces is, volgens American Appraisal, primair gericht op het realiseren van de hoogste verkoopprijs en het biedt de verkoper een sterkere positie zowel wat betreft de prijs als wat betreft de voorwaarden die worden opgesteld.

Het streven is erop gericht om de mogelijke bieders gedurende het veilingproces zo lang mogelijk onwetend te laten over aantal en identiteit van de andere bieders, als ook over de uitgebrachte biedingen. American Appraisal concludeert dat het inherent is aan het door verkopers georganiseerde controlled auction-proces dat dit proces leidt tot concurrentie tussen de deelnemende bieders en, daarmee, tot een opwaartse druk op de overnameprijs. Zo wordt de tijdsdruk in dergelijke processen door de verkoper vaak enorm opgevoerd. Ook bestaat er onzekerheid over aantal en identiteit van mogelijke bieders en de door deze uitgebrachte biedingen. Potentiële kopers moeten overigens wel in een dergelijk proces meegaan. Zolang zij dit doen -- ingegeven door de vrees het overname-doelwit op de veiling mis te lopen-- kan de verkoper de druk maximaal opvoeren. Uit het verwateren van de waarde van de Gasunie-investering in Duitsland blijkt hoe effectief een controlled auction is waar het gaat om het opjagen van de verkoopprijs.

Voorzitter. Voor de PVV-fractie is het overduidelijk: aan een spel als controlled auction moet je niet mee willen doen, niet als DELTA, niet als aandeelhouder --lees: de provincie Zeeland-- en zeker niet met gemeenschapsgeld.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. De heer Hijgenaar is duidelijk. Hij geeft geen mandaat en vindt dat de Staten hierover zelf gaan. Welnu, het is een keuze. Wij hebben een beetje geworsteld met de vraag: moeten wij dit zo doen? Immers, wij weten dat de Staten hechten aan het handhaven van de juiste rolverdeling. In dit geval gaat het om een proces waarbij snelheid en vertrouwelijkheid belangrijk zijn, maar wij respecteren het standpunt dat de fractie van D66 inneemt.

Mevrouw De Milliano geeft aan dat de aankoop van Attero absoluut niet mag leiden tot belemmeringen in verband met de mogelijke verkoop van aandelen van Indaver. Voorzitter. In de wensen en bedenkingen staat heel duidelijk dat de

overname op geen enkele wijze mag leiden tot een beperking van eventuele exit-opties voor DELTA, zodat de aandeelhouders de ruimte houden om te beslissen in hoeverre zij afvalactiviteiten bij hun rol als publieke aandeelhouders vinden passen. Ik meen dat wij op deze wijze tegemoet komen aan datgene wat mevrouw De Milliano bedoelt.

De heer Dorst heeft duidelijk gemaakt hoe de verhoudingen liggen, waarvoor dank. Daarnaast heeft hij enkele concrete vragen gesteld. Hij vraagt allereerst om direct na het binding bid informatie te verstrekken aan Provinciale Staten, in relatie met een heldere businesscase betreffende de nieuw te vormen onderneming. Dat kunnen wij doen, voorzitter; het behoort bij het mandaat dat de Staten afgeven dat ik achteraf heel nauwgezet verantwoording afleg waar het gaat om gemaakte afwegingen en de uiteindelijk genomen beslissing.

De heer Bierens vraagt hoe dit wordt gedaan. Voorzitter. Ook voor mijzelf moet ik bij een dergelijk proces een goed gevoel hebben. Het is ook om die reden uitermate belangrijk dat ik op een heel goede manier aan de Staten verantwoording afleg. Het lijkt mij het handigst om aan de hand van de wensen en bedenkingen, per onderdeel en per subonderdeel, nauwgezet terug te koppelen naar de Staten om duidelijk te maken wat de afwegingen zijn geweest en tot welk besluit zij hebben geleid. Op deze wijze wil ik het graag overzichtelijk voor de Staten in beeld brengen en nader toelichten.

De heer Dorst stelt voorts een vraag over de consequenties van een en ander voor de dividendpolitiek, zowel bij doorgaan als bij niet-doorgaan. Voorzitter. Dat is enerzijds een goede, anderzijds een lastige vraag. De heer Dorst weet -- ook de meeste andere statenleden weten het wel-- dat Indaver tot nu toe wat is ontzien bij het afdragen van dividend; laat ik het zo maar zeggen. Dat is mede gedaan om het bedrijf financieel te versterken. Daardoor is het nu ook een heel gezond bedrijf. Het draait goed en heeft een goed management. Dat is op zich allemaal positief, maar wij denken wel dat in de toekomst --of er nu wel of geen overname komt-- Indaver wat meer dividend zou moeten kunnen gaan afdragen aan DELTA en andere aandeelhouders. Als de overname tot stand komt, moet dat een zodanige synergie opleveren dat daardoor wat meer dividend uit het bedrijf kan worden getrokken. Dat is een van de voorwaarden die wij voor ogen houden. Ik hoop, voorzitter, dat deze reactie voldoende is; het noemen van concrete bedragen is nog wat lastig.

De heer Bierens dringt erop aan dat erop wordt gelet dat er met het huidige toetsingskader geen nadelige consequenties optreden voor de gereguleerde activiteiten. Voorzitter. Dit is een zeer wezenlijk punt en het is goed dat de heer Bierens dit aan de orde stelt. Ik zie het als een taak dat --als de overname doorgaat-- ervoor wordt gezorgd dat de gereguleerde activiteiten worden beschermd en

veiliggesteld. Dat moeten wij nu in één keer regelen. Het is best lastig, maar ik vind toch dat dit erbij hoort.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. De vraag is meer specifiek of het huidige toetsingskader een en ander uitsluit. Of zegt de gedeputeerde: dat is niet helemaal het geval, maar ik pas het zo toe? Ik verlang wat dit betreft een concrete toezegging.

De heer **Van Beveren** (GS). Er zijn natuurlijk allerlei voorwaarden waarmee wordt aangegeven dat de ratio's niet mogen verslechteren, maar dat zegt nog niet zoveel over de gereguleerde onderdelen. Ik leg het zo uit dat wij die gereguleerde onderdelen maximaal moeten beschermen. Zo gaan wij het ook echt toepassen.

De heer Beekman heeft er nog eens op gewezen dat de overname van Attero een waardevermeerdering van Indaver tot gevolg kan hebben. Voorzitter. Dat is een van de voorwaarden waar wij goed naar kijken. Dat is in feite het doel maar het moet allemaal nog maar uitkomen zoals wij nu denken. Ik verwijs hierbij naar de wensen en bedenkingen, die best "strak" zijn. Dat is ook voor mij wel goed...

Mevrouw Evertz heeft het kader voor het behoud van het meerderheidsbelang in Indaver nog eens vermeld. Inderdaad is dit kader later nog toegevoegd aan de wensen en bedenkingen. Op de door haar genoemde terugkoppeling ben ik al ingegaan. Wij zullen, nauwgezet aan de hand van de wensen en bedenkingen, tegenover de Staten verantwoording afleggen.

Voorzitter. De inbreng van mevrouw Van Unen is wel duidelijk maar niet helemaal logisch. Als men erkent dat men met de afvalbusiness risico's loopt --mevrouw Van Unen stelde dat er zelfs sprake zou kunnen zijn van verlies-- zou men toch ook moeten kunnen overwegen om zo'n onderdeel af te stoten. Welnu, daarvan zegt mevrouw Van Unen: dat willen wij in geen geval. In die zin vind ik haar benadering niet helemaal logisch.

De heer Harpe heeft verwezen naar zijn bijdrage, geleverd bij de behandeling van de aandeelhoudersstrategie. Voorzitter. Dat het om een lastige kwestie gaat, weten wij ook. Dat vinden wij ook zelf en wij gaan er heel serieus mee om. Het is echt niet zo dat dit al een "gelopen race" is.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ik heb maar één vraag gesteld en daar wil ik toch graag antwoord op.

De heer **Van Beveren** (GS). Ik kom er zo op terug.

De heer Harpe heeft voorts gesteld dat het risico hoog is. Voorzitter. In ons voorstel ten aanzien van de aandeelhoudersstrategie wordt er met betrekking tot de afvalbusiness gesproken over

een gemiddeld risico. Overigens, hierover kan men twisten.

Mevrouw Van Unen heeft concreet gevraagd welke garantie ik kan geven dat het met de afvalmarkt niet dezelfde kant opgaat als het geval is met de energiemarkt. Voorzitter. Als ik dat zou kunnen, zou dat geweldig zijn, maar ik weet niet of ik dan hier de vragen van de Staten stond te beantwoorden...

Ik dank de heer Robesin voor zijn bijdrage, waarbij hij zich heeft aangesloten bij het betoog van de heer Dorst.

De heer Van Dijk, die aandacht heeft gevraagd voor het aspect kerntaken, verwijs ik naar blz. 11 van ons voorstel ten aanzien van de aandeelhoudersstrategie, waar nadrukkelijk wordt ingegaan op de positie van Indaver. Hier wordt onder meer het publieke belang genoemd. De elementen, nu door de heer Van Dijk genoemd, hebben wij eerder onderkend.

Op de door de heer Van Dijk vermelde verkoopmethode ga ik nu niet in. Daar is voor gekozen en ik kan daar niets aan veranderen. Dat wil weer niet zeggen dat wij hiermee automatisch zullen instemmen. Mede daarom hebben wij het wensen- en bedenkingenkader aan de Staten voorgelegd. Wij zijn hier zeer kritisch op. Ik denk dat het uiteindelijk op drie voorwaarden zal aankomen, namelijk: de prijs, de prijs en de prijs. Als dat 'm niet wordt, kan het niet. Ik kan niet vooraf zeggen hoe dit gaat uitpakken maar wij zullen heel zorgvuldig de punten, vermeld in de wensen en bedenkingen, volgen. Aan de hand daarvan komt er een afweging en zal --als de Staten ons machtigen-- de desbetreffende commissie een besluit moeten nemen.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. De gedeputeerde is vol vertrouwen van oordeel dat Attero een waardevolle aanvulling is voor Indaver en, indirect, voor DELTA. Maar wat is dan de reden dat gerenommeerde aandeelhouders nu zo overhaast van hun aandelen af willen? Ik onderstreep dat het bedrijf zwaar onder druk staat, gelet op de resultaten.

De heer **Van Beveren** (GS). De huidige aandeelhouders van Attero kunnen heel legitieme redenen hebben om hun belangen af te stoten. Evengoed kan Indaver een heel legitieme reden hebben om dit naar zich toe te trekken. U moet het dan zoeken --de heer Dorst heeft het uitgelegd-- in de synergievoordelen.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. De gemengde gevoelens die mijn fractie met betrekking tot dit voorstel heeft verwoord, zijn er nog steeds. Echter,

de wijze waarop de gedeputeerde heeft aangegeven hoe hij hiermee wil omgaan, hoe hij er zelf inzigt en wat hij als taakstelling ziet, doet ons besluiten om toch voor het voorstel te stemmen.

De heer **Hijgena** (D66). Voorzitter. De fractie van D66 heeft lang geworsteld met dit voorstel omdat wij de bedrijfsmatige voordelen in principe wel zien en wij ons realiseren dat dit op dit moment voor Indaver misschien een goede stap is. Anderzijds vinden wij de risico's, die heel goed door de heer Van Dijk onder woorden zijn gebracht, zó groot dat wij --in combinatie met de overschrijding van het mandaatbesluit-- niet voor dit voorstel zullen stemmen.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Voor er wordt gestemd wil ik de collega's wijzen op de verantwoordelijkheid die men als aandeelhouder heeft. Als een onderneming op basis van goede argumenten en afwegingen tot de conclusie komt dat zij haar positie kan versterken, en je als aandeelhouder de onderneming die mogelijkheid onthoudt, raakt dat die verantwoordelijkheid. Ik roep iedereen op om die verantwoordelijkheid in te voelen.

Het voorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van D66, de SP, GL en de PVV tegen het voorstel hebben gestemd.

De vergadering wordt voor enige tijd geschorst.

20. Statenvoorstel Tarievenbeleid Westerscheldetunnel 2013-2017 (SERV-111)

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter. Het draagvlak om de Westerscheldetunnel eerder dan 2033 tolvrij te maken, neemt toe. Hoewel GS nog geen concrete voorstellen heeft, noemt men toch voorzichtig maart 2029 als richtpunt. Het verbaast mijn fractie, en ook de fractie van de CU, dat zowel de directie van de Westerscheldetunnel als het college van GS desalniettemin naar zes tolvrije dagen streeft. Immers, cadeautjes als tolvrije dagen verlengen alleen maar de duur van de tolheffing, meer dan drie maanden. Deze cadeautjes werken dus remmend bij het streven om de tunnel eerder tolvrij te maken. Met andere woorden: een remmende kracht in plaats van "stuwende krachten". Dat kan toch niet...

Voorzitter. Het gevaar bestaat dat het systeem van tolvrije dagen door tunnelgebruikers als een verworvenheid wordt beschouwd, hetgeen thans nog niet het geval is. We kunnen beter ten

halve keren dan ten hele dwalen. Bovendien leiden tolvrije dagen tot meer en deels overbodig autoverkeer. Het tijdelijk bevrozen van de tarieven conflicteert weliswaar ook met het eerder tolvrij maken, maar daarmee wordt wel geanticipeerd op de huidige economische toestand.

In de Tunnelwet wordt aangegeven dat Provinciale Staten het tarievenbeleid vaststellen. Ik onderstreep hier het woord "beleid". Het gaat dus om de hoofdlijnen. Ik leg het college de vraag voor, of dat nog steeds het geval is. De hoofdlijnen van het tarievenbeleid worden door de Staten bepaald. Op grond van hun kaderstellende rol kunnen zij besluiten tot algehele afschaffing van tolvrije dagen, door toevoeging aan het dictum van de woorden "afschaffing van tolvrije dagen". Voorzitter, via u doe ik een beroep op de collega's om in deze vrije kwestie vandaag ernst te maken met vervroegde beëindiging van de tolheffing, door af te zien van douceurtjes. Daarvoor dienen wij, samen met de fractie van de CU, een amendement in. Overigens rijst de vraag of het college uit de hoek van de directie van de Westerscheldetunnel al eens een coöperatieve uitlating heeft gehoord, gericht op vervroegde beëindiging van de tolheffing. Als het antwoord daarop "neen" is, wordt het hoog tijd om het standpunt van ons gremium onder haar ogen te brengen.

Voorzitter. Mijn fractie dient voorts een motie in die een rol kan spelen wanneer een initiatief van de VVD-fractie het niet haalt. In die motie wordt bepleit om overschotten op rekeningen over komende jaren te benutten voor het vervroegd tolvrij maken van de Westerscheldetunnel, tenzij andere urgentere aandachtsvelden nopen tot anders handelen.

De **voorzitter**. Door de leden Aalfs en Beekman is het volgende amendement ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 1 november 2013;

amenderen het statenvoorstel Tarievenbeleid Westerscheldetunnel 2014-2017 (SERV-111);

op grond van hun kaderstellende rol wordt besloten tot algehele afschaffing van de tolvrije dagen, door bij het dictum tussen II en III het volgende toe te voegen:

III. Afschaffing van tolvrije dagen.

Dit amendement krijgt nr. 4.

Door de leden Aalfs en Hijgenaar is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 1 november 2013;

overwegende dat Provinciale Staten de wens hebben om de Westerscheldetunnel vervroegd tolvrij te maken;

dragen Gedeputeerde Staten op om overschotten op de rekeningen over de komende jaren te benutten voor het vervroegd tolvrij maken van de Westerscheldetunnel, tenzij urgentere aandachtsvelden nopen om anders te handelen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 5.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Het tarievenbeleid --en niet de tarieven, want daar gaat de directie over-- voor de Westerscheldetunnel houdt onze gemoederen ook vandaag weer bezig. Deze keer is dat te danken aan een gunstige aanbesteding van het onderhoudscontract waardoor er, zo lezen wij in het voorstel, althans op papier financiële ruimte is ontstaan. Als gevolg daarvan kan het genoemde beleid worden bijgesteld.

Voorzitter. Het is ons allen duidelijk dat de tunnel op korte termijn --ik heb het over enkele jaren-- niet tolvrij kan zijn, hoe graag wij dat allemaal ook zouden willen. Natuurlijk is het voor de gebruikers moeilijk te begrijpen dat er nog jarenlang voor de Westerscheldetunnel moet worden betaald, maar wij weten dat de middelen nodig zijn om onder andere de geliefde Sluiskiltunnel te bekostigen. De CDA-fractie vindt het belangrijk dat die planning en realisatie, met daarbij natuurlijk de verdubbeling van de wegen naar de Sluiskiltunnel, niet in gevaar komen wanneer hier zou worden besloten om de toltermijn te verkorten terwijl dat in financiële zin niet haalbaar zou zijn. Het college geeft bovendien aan dat er nog meer onzekerheden zijn die verhinderen dat er nu al zou worden besloten tot verkorting van de toltermijn.

Voorzitter. Het college kiest nu voor een beleid tot 2017, hetgeen wij een verstandige keuze vinden. Grofweg zijn er twee richtingen mogelijk: streven naar verkorting van de toltermijn, hetgeen als logisch gevolg heeft dat de tarieven uiteindelijk moeten worden verhoogd, of het voorlopig handhaven van de toltermijn en de tarieven zo laag mogelijk houden. Natuurlijk zijn er daarnaast nog tal van variaties, douceurtjes enz. mogelijk om het voor bepaalde groepen gunstiger te maken, waartoe wij al eens eerder hebben besloten. Ik denk aan de veelgebruikerskorting, gebruik door mensen met motoren, kleine vrachtwagens en de tolvrije dagen waarover al is gesproken. Natuurlijk bieden deze opties veel mogelijkheden voor het

indienen van moties en amendementen, maar dat doet de CDA-fractie nu niet.

Wij kunnen ons vinden in de keuze van het college en vinden het belangrijk dat de tarieven voor de gebruikers van nu zo laag mogelijk blijven. Dit sluit overigens aan bij de missie die de directie van de Westerscheldetunnel voor ogen heeft: streven naar een optimale dienstverlening tegen zo laag mogelijke tarieven. Het zou zuur zijn wanneer wij op een later moment vervelend zouden worden verrast door financiële tegenvallers, waardoor het streven naar verkorting van de toltermijn een wassen neus blijkt te zijn.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik luister met grote regelmaat naar datgene wat er in de Tweede Kamer wordt gezegd, niet alleen door leden van de SGP-fractie, hoewel hun betogen het beluisteren meer dan waard zijn, althans naar mijn mening. Ik luister ook naar degenen die in "Vak K" zitten, de leden van het kabinet. Het zijn niet alleen Van der Staaij, Dijkgraaf en Bisschop die daar naar luisteren; ook ik luister er naar. Wat ik onder meer gehoord heb, is dat wij in financiële zin --het geldt voor bedrijven, particulieren, gewone mensen-- moeilijke tijden beleven. Jammer genoeg zal dat voorlopig ook wel zo blijven. Niemand kan gespaard worden. Wij worden allemaal min of meer getroffen door bezuinigingen, in onze portemonnee.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Kan het zo zijn dat de SGP sinds kort deel uitmaakt van de coalitie?

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Vanochtend heb ik een dergelijke opmerking gehoord aan het adres van de CU-fractie. Ook dat was een misverstand bij de heer Harpe...

Wat wij van premier Rutte enz. hebben gehoord, heeft bij ons, waar het gaat om de Westerscheldetunnel, geleid tot de conclusie dat wij voor nu en de nabije toekomst moeten focussen op lage tarieven. Mensen hebben het moeilijk en wij moeten nu niet de tarieven verhogen. Ze moeten worden bevroren. Als dit met het oog op een zorgvuldige financiële afwikkeling van de Westerscheldetunnel aan het einde problemen zou opleveren, moeten wij een verhoging zo laag mogelijk houden. De komende jaren is zo'n verhoging wellicht nodig, maar dan wel heel gematigd. Het zijn zware jaren en dus focussen wij op lage tarieven.

Voorzitter. Wij vinden het voorstel van het college, gelet op de genoemde focus, niet ideaal maar wij hebben begrip voor het standpunt dat het college heeft ingenomen. Hoewel de klant een en ander niet positief zal waarderen, achten wij het voorstel, alles afwegend, verdedigbaar. Wij zullen er straks mee instemmen.

Te zijner tijd, wat ons betreft in 2017, komen wij tot een herijking van de tarieven. Mevrouw De

Milliano heeft al aangegeven dat iedereen een tolvrije tunnel wil. Inderdaad iedereen wil dat de overtocht van Zeeuws-Vlaanderen naar Zuid-Beveland en omgekeerd voor nul eurocent kan plaatsvinden. Wij zijn daarvan al heel lang een voorstander. Al in de jaren tachtig en negentig hebben wij daarvoor gepleit. Vandaar dat wij bewust hebben gekozen voor het afschaffen van de veerdiensten van de PSD, en voor de Westerscheldetunnel. Immers, daarmee zou in elk geval toch ooit het jaar komen waarin die overtocht geen cent meer zou kosten.

Nogmaals, wij geven steun aan het voorliggende voorstel.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Het tarievenbeleid voor de Westerscheldetunnel staat niet voor het eerst op onze agenda. Al vaker is dit onderwerp van bespreking geweest in deze Staten. Het was aanvankelijk de bedoeling om pas in 2015 weer hierover met elkaar te spreken, maar de meevallende aanbesteding van het onderhoudscontract heeft het toekomstperspectief gewijzigd en als gevolg daarvan is herijking op haar plaats. Daartoe zijn voorstellen gedaan door de directie van de NV Westerscheldetunnel en het college van GS, die vervolgens naar aanleiding van de commissiebehandeling op 7 juni zijn aangepast. Dit proces heeft geleid tot het voorliggende, wat ik noem "compromisvoorstel" dat aangepaste kaders en doelstellingen bevat.

De belangrijkste onderdelen van dit voorstel zijn: het bevriezen van de tarieven voor 2014 en 2015, het in 2016 en 2017 verhogen van de tarieven met gemiddeld 2% per jaar, en het handhaven van de t-tag-korting op 24%. Na de bedoelde aanpassingen kan de VVD-fractie met het voorgestelde tarievenbeleid en de daarbinnen passende tarieven voor de periode 2014-2017 leven, vooral ook gelet op de huidige economische omstandigheden. Daarmee volg ik de lijn van de SGP-fractie die ervoor pleit om de komende jaren de tarieven maar niet te verhogen. Ook wij hebben getracht om goed te luisteren naar datgene wat de minister-president heeft gezegd.

Toch, voorzitter, mist mijn fractie nog een belangrijke doelstelling in dit voorstel, namelijk die van het eerder dan in 2033 tolvrij maken van de Westerscheldetunnel, zodra dat op een verantwoorde wijze kan. Het is een breed binnen de Staten levende wens. Tolvrij maken op dit moment is weliswaar niet aan de orde, maar in het licht van de huidige kaderstelling en de voorbereiding van toekomstig beleid is het ons inziens goed en verstandig dat de Staten hierover expliciet een uitspraak doen. Het is goed om dit een keer op papier te zetten. Dat scheidt helderheid tegenover de raad van bestuur en de raad van commissarissen van de NV Westerscheldetunnel, terwijl de aandeelhoudersvertegenwoordiger van de

provincie Zeeland, gedeputeerde Van Beveren, weet wat zijn boodschap in de algemene vergadering van aandeelhouders kan zijn. Wat wij zeker niet onbelangrijk vinden, is dat wij hiermee tegenover de Zeeuwse bevolking duidelijk maken dat wij niet langer tol willen heffen dan nodig is.

Het is tegen deze achtergrond dat mijn fractie een motie heeft voorbereid, waarin het voornemen tot het eerder tolvrij maken van de Westerscheldetunnel wordt uitgesproken, en waarin tevens het college van GS wordt verzocht om het volgende jaar met een voorstel inzake de aandeelhoudersstrategie-Westerscheldetunnel-nieuwe stijl te komen, passend bij een actief en publiek aandeelhouderschap, zoals het ook voor deze deelneming wordt voorgestaan.

De heer **Beekman** (CU). Kunt u uitleggen wat u hier nu precies van verwacht? Spreken wij over DELTA, dan gaat het over een complex bedrijf. Het bedrijf Westerscheldetunnel lijkt mij wat eenvoudiger. Misschien kunt u aangeven waarom u tot dit voorstel komt?

De heer **Bierens** (VVD). Ik ben het met u eens dat het bedrijf Westerscheldetunnel veel minder complex is dan het bedrijf DELTA. De NV Westerscheldetunnel is er om een verbinding tussen A en B in stand te houden, op een zo veilig en efficiënt mogelijke manier. Dat is de doelstelling, maar er zou een doelstelling bij kunnen komen, en dat is het eerder tolvrij maken. In het kader van de beoogde aandeelhoudersstrategie zou men zich voorts kunnen uitspreken over de wijze waarop de inning van de tolgelden wordt geregeld. Wil men dat voortzetten op de huidige wijze of vindt men het verstandig om dit op enig moment weer in eigen beheer te gaan doen? Wat wij in de afgelopen periode ook in de commissie hebben geconstateerd, is dat er nogal wat onduidelijkheden optreden wanneer de vraag wordt gesteld wie waarover gaat. Het schuurt hier en daar wat. Wij houden ook in deze situatie van transparantie en helderheid, ook in onze relatie als enige aandeelhouder met de top van de onderneming.

Voorzitter. Er kan ook nader worden ingegaan op de bevoegdhedenverdeling. Wij constateren dat er op dit punt enige verschillen zijn tussen de inhoud van het voorliggende voorstel en eerder door GS geformuleerde stukken.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. De heer Bierens kan zich vinden in de lijn van de SGP-fractie en ook wij vinden het belangrijk dat de tarieven nu zo laag mogelijk worden gehouden. Echter, de heer Bierens pleit er ook voor om de Westerscheldetunnel zo snel mogelijk tolvrij te maken. Volgens mij is hij wat dit betreft van mening veranderd, tenzij ik het verkeerd interpreteer.

De heer **Bierens** (VVD). Van mening veranderen is niet onze hobby en dat is ook nu niet aan de orde. Wij beschouwen dit voorstel als een compromis en ik heb al gezegd dat wij daarmee, gelet op de huidige omstandigheden, kunnen leven. Echter, wij trachten ook om voor de toekomst helderheid te scheppen. Ik vind dat directie en raad van commissarissen er recht op hebben, te weten wat de aandeelhouder op termijn wil. Wij hebben het wel vaker over "stippen op de horizon"... Ik zou zeggen: laten wij dit nu eens gewoon netjes uitspreken. Ik pleit niet voor onverantwoorde zaken, niet voor speculaties en ook noem ik geen datum waarop dit zou moeten gebeuren, maar wel vind ik dat die stip op de horizon er moet komen. Wij willen de Westerscheldetunnel eerder tolvrij, op het moment dat dat verantwoord kan, en wat de VVD-fractie betreft wordt dat duidelijk in de beoogde aandeelhoudersstrategie-nieuwe stijl gezet.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Van mening veranderen is niet de hobby van de heer Bierens en het is ook niet onze hobby, maar daar staat tegenover dat een wijs man in staat is om van mening te veranderen. Wat de in te dienen motie betreft wijs ik erop dat het over een paar jaar zomaar zo zou kunnen zijn dat de economische omstandigheden gelijk zijn aan de huidige. Is de VVD-fractie van oordeel dat dan ook, koste wat het kost, moet worden ingezet op het eerder tolvrij maken van de Westerscheldetunnel? Heeft zij dan geen boodschap aan de financiële omstandigheden waarin bedrijven en particulieren dan verkeren?

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik heb in dit huis de heer Roeland enkele keren horen zeggen dat hij liever niet ingaat op "als-dan-vragen". Dat wil ook ik liever niet doen, maar men mag van ons verwachten dat wij geen onverantwoorde beslissingen nemen. Daarom spreken wij ons nu helemaal niet uit over een bepaald tijdstip. Het gaat om een doelstelling in het kader van ons aandeelhouderschap, die ons inziens gewoon op papier moet worden gezet. Daar is toch niets tegen? Ik proef wat aarzelingen nu wij het een keer op papier willen zetten, en dat vind ik jammer.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter, de heer Bierens kan er toch geen bezwaar tegen hebben wanneer er een vraag wordt gesteld om meer duidelijkheid te krijgen?

De heer **Bierens** (VVD). Daar heb ik inderdaad geen bezwaar tegen.

De **voorzitter**. Door het lid Bierens is de volgende motie ingediend:

*Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering
bijeen op 1 november 2013;*

*gelezen het GS-voorstel Tarievenbeleid
Westerscheldetunnel 2013-2017, d.d. 10
september 2013;*

overwegende dat:

*- in het voorstel ook kaders en doelstellingen zijn
geformuleerd van de enige aandeelhouder, de
provincie Zeeland;
- daarvan echter geen deel uitmaakt het eerder dan
15 maart 2033 tolvrij maken van de
Westerscheldetunnel, een wens die eerder door
diverse partijen in Provinciale Staten is geuit;*

*spreken het voornemen uit, de
Westerscheldetunnel eerder dan 15 maart 2033
tolvrij te maken en wel zodra dat op termijn op een
(financieel) verantwoorde wijze kan geschieden;*

*verzoeken Gedeputeerde Staten om in 2014 met
een voorstel-aandeelhoudersstrategie NV
Westerscheldetunnel te komen, passend bij een
actief en publiek aandeelhouderschap, zoals dat
door de provincie Zeeland wordt voorgestaan, en
waarin ook het voornemen tot het op termijn eerder
tolvrij maken van de Westerscheldetunnel is
opgenomen;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 6.

De heer **Beekman** (CU). Voorzitter. Over dit onderwerp kan ik vrij kort zijn omdat wij hierover in de commissie al enkele malen uitvoerig hebben gesproken.

Mijn fractie is van mening dat in deze kwestie moet worden gezocht naar evenwicht tussen enerzijds het laag houden van de tarieven en anderzijds solidariteit met komende generaties, lees: het eerder tolvrij maken van de Westerscheldetunnel. Deze balans is naar ons oordeel in het voorliggende voorstel voor het grootste gedeelte goed gevonden. Echter, wij zijn geen voorstander van de tolvrije dagen. Dat lijkt allemaal leuk en aardig, maar wij zien liever dat er nu wordt gekozen voor enerzijds matiging van de tarieven en anderzijds inzetten op eerder tolvrij maken.

Verder vind ik dat wij ons niet nu al moeten vastpinnen op een datum voor het eerder tolvrij maken van de Westerscheldetunnel. Dat zou heel onverstandig zijn. Wij hebben nu gelukkig een meevaller bij het aanbesteden van het onderhoud, maar mocht er onverhoopt iets ongunstigs gebeuren --dat kan ook tegen het einde van de tolperiode gebeuren-- dan kan dat ertoe leiden dat

de datum weer wordt verschoven. Men kan nu eenmaal niet alles voorzien.

Voorzitter. Mijn fractie zal het voorstel steunen.

De heer **Erbisim** (PvdA). Voorzitter. Mijn fractie gaat met dit voorstel akkoord. Mij voorgaande sprekers hebben al gepleit voor het bevroren van de tarieven in moeilijke tijden; dat spreekt voor zich. Daarnaast zijn er nog veel onzekerheden. Zo moet de Sluiskiltunnel nog worden afgebouwd, dient die tunnel waarschijnlijk te worden afgeschreven voor het jaar 2025, en ga zo maar door...

Wij vragen ons af, voorzitter, hoe de gedeputeerde de toekomstige rol van Provinciale Staten op dit terrein ziet. Immers, wij gaan over het beleid en de directie gaat over de tarieven.

Het gebruik van de tolvrije dagen zou naar ons oordeel wat beter gestructureerd kunnen worden. Met name wanneer er in Zeeland grote evenementen plaatsvinden, zou men ervoor kunnen pleiten om ze samen te laten vallen met tolvrije dagen. Hierdoor zou een betere sociale cohesie tussen "boven en onder de Westerschelde" tot stand kunnen worden gebracht. Ik denk hierbij aan drukke evenementen als Sail de Ruyter. Daarom hebben wij een motie voorbereid.

De **voorzitter**. Door de leden Erbisim en Evertz is de volgende motie ingediend:

*Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering
bijeen op 1 november 2013;*

overwegende dat:

*- tolvrije dagen grote groepen Zeeuwen aanzet tot
gebruik van de Westerscheldetunnel;
- Zeeland veel druk bezochte evenementen kent;*

*spreken als hun mening uit dat de tolvrije dagen in
het kader van recreatie en het onderhouden van
sociale contacten meer kunnen opleveren wanneer
deze samenvallen met evenementen in de
provincie Zeeland;*

*dragen het college van Gedeputeerde Staten op
om in samenwerking met de NV
Westerscheldetunnel de tolvrije dagen samen te
laten vallen met dagen waarop evenementen
plaatsvinden in Zeeland;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 7.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. "Te weinig van te veel", zo wil mijn fractie dit voorstel omschrijven. Hoewel alle partijen onderling hebben

afgesproken dat wij het hier niet meer over een tolvrije Westerscheldetunnel zouden hebben, zitten wij daar in Zeeland toch maar mooi mee. De Zeeuwen moeten betalen om in een ander deel van Zeeland te kunnen komen en de Zeeuws-Vlamingen moeten betalen om in de rest van Zeeland en Nederland te kunnen komen.

Wij hebben nu te maken met een voordeel van 172 miljoen en dat bedrag mogen wij verdelen. Wat de SP-fractie betreft wordt het ingezet voor een enkel onderdeel, ofwel op het verkorten van de tol duur --de Westerscheldetunnel zou dan vier jaar eerder tolvrij zijn-- ofwel op het bevriezen van de tarieven. Met andere woorden: niet op het mogelijk maken van extra tolvrije dagen. Wij willen ons echt concentreren op een enkel onderdeel, dus niet een beetje van dit en een beetje van dat.

Voorzitter. Als de voorstellen van de fractie van D66 wordt aangenomen, kunnen wij het voorstel steunen. Immers, dan wordt alles ingezet op het bevriezen van de tarieven, terwijl de rest van de meevallers kan worden ingezet op het verkorten van de toltermijn.

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. "Voor niks kost niks, dus gewoon doen". Vanuit onze historische handelsgretige volksaard zijn wij er altijd graag als de kippen bij. Maar ook verlaagde prijzen doen de kooplust rijzen, en meestal ook de omzetcijfers stijgen. Neem nou de Westerscheldetunnel. Als het voor niks is, haasten duizenden automobilisten van binnen en buiten Zeeland zich om een extra ritje door de tunnel te kunnen maken. Wij zijn ervan overtuigd dat --ook als het niet voor niks is, maar wel voor een lager tarief-- de kooplust misschien niet tot recordaantallen zal leiden, maar wel omzet- en rendementverhogend zal werken.

Sinds 2012 gelden er voor de Westerscheldetunnel vier tolvrije dagen per jaar. De extra kosten van deze vrijgevigheid bedragen 50.000 euro per dag. Voor zes vrije dagen, zoals thans door het college wordt voorgesteld, betekent dit dus een verliespost van 300.000 euro. Behalve dat de tolvrije dagen resulteren in recordaantallen passages, wordt met deze cijfers helemaal niets gedaan. Daarmee is dit systeem niet meer dan peperduur strooigoed. Bovendien heeft "voor niets" gevaarlijke kanten. Immers, dit wordt al snel als een verworven recht gezien.

Voorzitter. Dit geld kan en moet volgens mijn fractie zinvoller worden ingezet. De mensen willen best voor de tunnel betalen, maar het gebruik ervan moet wel betaalbaar zijn. Nu is dit voor velen niet het geval; vandaag de dag wegen de kosten zeer zwaar. Het zijn zware jaren, zoals ook collega Roeland heeft opgemerkt. Wij moeten en kunnen er wat aan doen. Mijn fractie is er een voorstander van om gaandeweg, proefondervindelijk en op een verantwoorde wijze te komen tot een gereduceerde tariefstelling. Er behoeft geen twijfel over te bestaan

dat lagere tarieven dan nu worden gehanteerd, een gunstig effect zullen hebben op het gebruik van de Westerscheldetunnel, zeker wanneer de infrastructuur zowel aan de noord- als aan de zuidzijde helemaal op orde is en de Sluiskiltunnel in gebruik is genomen. De financiële ruimte die daardoor ontstaat, zou de gebruiker rechtstreeks ten goede kunnen komen. Wij vinden dat dat de inzet zou moeten zijn. Nogmaals, het zijn nu heel moeilijke tijden. Dat wij toekomstige generaties een geweldig plezier zouden doen door de route te kiezen die door anderen wordt voorgesteld, vinden wij van ondergeschikt belang. Die mogen ook best hun steentje bijdragen.

Wij menen, voorzitter, dat de door ons voorgestelde werkwijze niet alleen goed is voor de portemonnee van de burgers, maar ook in zijn algemeenheid kan worden gezien als een maatschappelijk en economisch goede zet. Het is ook een uitstekend instrument om de krimpproblematiek op te lossen. De kosten die nu worden voorzien voor het bestrijden van de krimp, zouden lager kunnen uitvallen. Er is wat dit betreft immers geen mooier instrument dan het hanteren van een betaalbaar tunneltarief.

Op grond van hun kaderstellende rol kunnen de Staten uitspreken dat het gewenst is om een andere weg in te slaan. Die andere weg willen wij aangeven in een amendement dat voorziet in een dictumonderdeel IIIa.

De **voorzitter**. Door de leden Robesin en Babijn (PvZ) is het volgende amendement ingediend:

Ondergetekenden stellen voor dat Provinciale Staten het voorstel van GS amenderen door in een apart dictum IIIa het volgende op te nemen:

IIIa. De zes tolvrije dagen worden als proef voor een periode van 1 jaar, omgezet naar 12 dagen maandag tot en met zaterdag (2x6 dagen) voor een tot 50% gereduceerd tarief, waarbij wordt nagegaan of het aantal passages, in vergelijking met dezelfde dagen in voorgaande jaren, relatief toe- of afneemt."

Dit amendement krijgt nr. 8.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Een speerpunt, opgenomen in het verkiezingsprogramma van de PVV, is een tolvrije Westerscheldetunnel voor de inwoners van Zeeuws-Vlaanderen. Tot op heden is dit, als gevolg van politieke onwil, onhaalbaar gebleken. Dan maar de tol zo laag mogelijk, voorzitter.

In het verleden vormden de tarieven voor de veerdiensten een onderdeel van de provinciale leges- en rechtenverordening, maar met de komst

van de Westerscheldetunnel is dat veranderd. Ik begrijp eigenlijk nog steeds niet waarom dit zo is. In de Tunnelwet staat dat de exploitant de tunneltarieven vaststelt, en dat is duidelijk. Die exploitant is de NV Westerscheldetunnel, maar daarmee is nog niet gezegd welk orgaan binnen deze NV de tarieven vaststelt. Mijn fractie is van mening dat het vaststellen van de tarieven een aandeelhoudersbevoegdheid is, hetgeen kan worden geëffectueerd door middel van een leges- en rechtenverordening of, in dit geval, een tolvordering. Wij dienen tegen die achtergrond een motie in.

Voorzitter. In februari van dit jaar heeft mijn fractie aandacht gevraagd voor de problematiek van de vennootschapsbelasting. Als gevolg van Europese regelgeving gaat de NV-contractie van de Westerscheldetunnel de provincie Zeeland ongeveer 71 miljoen kosten. Door nu het vennootschapsplichtige gedeelte van de NV-activiteiten bij de provinciale organisatie onder te brengen, wordt de vennootschapsbelastingplicht voorkomen, en houden wij dus zo'n 71 miljoen Zeeuwse euro's in de knip. Immers, de provincie heft dan als overheid tol.

De gedeputeerde heeft bij de commissiebehandeling van 4 oktober jongstleden gesteld dat het ontwijken van de vennootschapsbelastingplicht en de optie van de waardeoverdracht vanuit de NV zeker moeten worden uitgezocht. Wij zijn nu een kleine maand verder, voorzitter, maar wij hebben op dit punt nog geen actie van de gedeputeerde kunnen zien. Echter, wij zijn zelf druk doende om dit uit te zoeken. In de commissie gaven wij aan dat wij wat dit betreft met een motie zouden komen maar inmiddels zijn wij tot het inzicht gekomen dat een motie hier niet het juiste instrument is. Daarom komt mijn fractie in de Statenvergadering van 13 december met een voorstel dat erop is gericht om het vennootschapsplichtige deel van de NV-activiteiten bij de provinciale organisatie onder te brengen en de waardeoverdracht vanuit de NV naar de provincie te bewerkstelligen, dit alles met het doel om de genoemde 71 miljoen Zeeuwse euro's in de knip te houden en niet als belasting weg te zien vloeien.

Voorzitter. Naar het oordeel van mijn fractie houdt het voorliggende tarievenvoorstel zich bezig met details. Wij houden ons liever bezig met de hoofdlijn, en die presenteren wij graag op 13 december aanstaande.

De **voorzitter**. Door de leden Haaze, Thomaes, Van Dijk en Markusse is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 1 november 2013;

overwegende dat:

- een provinciale overheid datgene wat publiekrechtelijk geregeld kan worden, niet privaatrechtelijk moet doen;*
- in het recente verleden de tarieven van de veeboten onderdeel van de provinciale leges- en rechtenverordening waren;*
- voor de exploitatie van de Westerscheldetunnel dit principe is losgelaten;*
- in de Tunnelwet Westerscheldetunnel is opgenomen dat de exploitant, de NV Westerscheldetunnel, de tarieven voor de tunnel vaststelt;*
- laatstgenoemde, gelet op het democratische gehalte, een aandeelhoudersbevoegdheid betreft, en niet die van een NV-directie;*

zijn van oordeel dat de toltarieven op publiekrechtelijke wijze geregeld dienen te worden en dragen Gedeputeerde Staten daarom op om daartoe een tolvordering op te stellen en die vervolgens aan te bieden aan Provinciale Staten ter vaststelling;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 9.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Ik dacht dat dit voorstel er soepeltjes doorheen zou gaan want zo doen wij dit al zoveel jaren. Echter, het voorstel blijkt ook nu weer een "bron van inspiratie" te zijn; laat ik het zo maar noemen.

Voorzitter, ik neem u even mee terug in de tijd. Ik doel op het moment waarop de Staten besloten om de Westerscheldetunnel aan te leggen. De toenmalige gedeputeerde Poppelaars werd alom geprezen vanwege de grote vis die hij had binnengehaald. Het was fantastisch. Dit wilden wij met z'n allen, zij het sommigen na aarzeling.

De heer **Roeland** (SGP). Dat was toch gedeputeerde Hennekeij?

De heer **Harpe** (GL). Zo oud ben ik niet, mijnheer Roeland... Ik meen dat het gedeputeerde Poppelaars is geweest die het allemaal keurig heeft verwoord en die dit uiteindelijk in het college voor mekaar heeft gebracht.

Voorzitter. De Staten wisten dat er tol moest worden geheven en ze wisten ook hoe lang dat het geval zou moeten zijn. Tegen die achtergrond verwijs ik naar een verkiezingsavond in de bibliotheek, waarbij vrijwel alle partijen verkondigden dat de Westerscheldetunnel tolvrij moest worden. Ik herinner mij dat ik bij die gelegenheid stelde: dat kun je nu wel op zo'n verkiezingsavond zeggen en het praat zo

gemakkelijk en uiteindelijk willen wij allemaal een tolvrije Westerscheldetunnel, maar het is wel zo'n 30 miljoen euro die je dan even moet wegpoetsen. Later kwam daar nog bij dat de Staten besloten om van dat geld de Sluiskiltunnel aan te leggen. Ook kwam erbij dat inmiddels alle fracties duidelijk hadden gemaakt dat de Westerscheldetunnel niet direct, maar zo snel mogelijk tolvrij moest worden gemaakt.

Voorzitter. Ik verbaas mij altijd een beetje over de discussie die ontstaat wanneer dit onderwerp aan de orde wordt gesteld. Ik vraag mij af wat wij hier nu eigenlijk mee willen. Toen ik eens bij toeval richting Westerscheldetunnel ging en een bord zag waarmee werd aangegeven dat de tunnel die dag tolvrij was, kon ik het niet nalaten om te zeggen: dank je wel, Kees. Maar ook kreeg ik een wat naar gevoel, en ik dacht: waar heb ik het eigenlijk over, want Kees moet ook maar van de Staten vandaag de tunnel tolvrij maken, en misschien wil hij dat zelf niet eens. In het verleden heb ik ingestemd met het voorstel betreffende een aantal tolvrije dagen, maar eigenlijk is het meer dan voor de hand liggend dat wij nu afspreken dat de Westerscheldetunnel zo snel mogelijk tolvrij wordt en dat wij ook de verantwoordelijkheid aanvaarden om de tunnel echt zo snel mogelijk tolvrij te maken. Ik begrijp best dat het wel aardig en misschien ook nuttig is om een aantal tolvrije dagen te hanteren, maar het past niet bij datgene wat wij altijd hebben verkondigd.

Voorzitter. Als de motie betreffende de aandeelhoudersstrategie voor de Westerscheldetunnel het redt, wacht ik met belangstelling af hoe hiermee verder wordt omgegaan. Overigens, de ene en de andere motie... Ik verbaas mij daar een beetje over, gelet op datgene wat wij altijd in verkiezingsrondes hebben gezegd.

Voorzitter. Ik zal amendement nr. 4 van de fracties van D66 en de CU steunen. Dat is erop gericht om de Westerscheldetunnel zo snel mogelijk tolvrij te maken. Daar komt het op neer.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. De Westerscheldetunnel eerder tolvrij... Wie wil dat niet? Dat willen wij natuurlijk allemaal en als wij voor elke doorgang 25 euro vragen, is de Westerscheldetunnel heel snel tolvrij, maar wij weten allemaal dat dat niet realistisch is. Het is een dilemma; het gaat om de relatie tussen de hoogte van de tarieven en de lengte van de tolperiode.

Niet moet worden vergeten dat de Staten in het verleden hebben besloten om de tunnel volledig in eigendom te nemen, vooral om invloed te kunnen uitoefenen op de hoogte van de tarieven. Gevreesd werd dat, als de Westerscheldetunnel in private handen zou komen, de tarieven heel snel zouden stijgen. Toen het Rijk nog voor 96% aandeelhouder was, konden de tarieven stijgen met maximaal 4%

per jaar, terwijl wij nu uitkomen op gemiddeld amper 2%. Als de Staten de tunnel eerder tolvrij willen maken, hebben zij de mogelijkheid om aan de tarieven te sleutelen.

De tolvrije dagen zijn een onderdeel geweest van een voorstel dat hier aan de orde is geweest en dat gericht was op een pakket van maatregelen: verlaging van de tarieven, tolvrije dagen en een kortingsregeling. Men kan er nu een ander oordeel over hebben, maar het is toen wel zo afgesproken en door de directie ingevuld. Dat is ook het goede recht van de directie. Het ging toen om vier dagen en in het voorstel wordt gesteld dat het er zes zouden kunnen worden.

De heer Aafls vraagt mij of het college van de tunneldirectie wel eens een coöperatieve uitlating over het bekorten van de tolheffing heeft gehoord. Voorzitter. Ik denk de tunneldirectie er niets aan gelegen is om zo lang mogelijk tol te heffen, met het oog op de eigen boterham. Deze zaak ligt in het verre verschiep, en dan zijn die mensen waarschijnlijk ook al met pensioen. De directie is er alles aan gelegen om datgene uit te voeren wat de aandeelhouder wil. Ik zie niet in waarom dat niet het geval zou zijn.

Met mevrouw De Milliano ben ik van mening dat de discussies die wij hier over dit onderwerp voeren, geen wassen neus moeten zijn. Het moet allemaal wel serieus zijn en daarvoor is van belang dat men goed weet waarover men praat. Natuurlijk willen wij allemaal een tolvrije Westerscheldetunnel, maar wij hebben in ons voorstel onderstreept dat in dat verband een aantal gegevens beschikbaar moet zijn. Belangrijk is de afbouw van de Sluiskiltunnel en ook noem ik een aspect dat er kort geleden is bijgekomen, de vennootschapsbelasting. Het zijn elementen die veel te maken hebben met het mogelijk eerder tolvrij maken van de Westerscheldetunnel.

De heer Roeland stelt dat het voorliggende voorstel niet ideaal is, maar wel verdedigbaar. Voorzitter. Ik denk dat dat een goede samenvatting is. Natuurlijk zou ook het college liever nog lagere tarieven zien, maar er moet rekening worden gehouden met alle meningen die er wat dit betreft leven, en dat proberen wij zo goed mogelijk te doen.

De heer Bierens verlangt dat er in 2014 sprake is van een strategie, zodat er kan worden gesproken over nieuwe doelstellingen en de wijze waarop tol wordt geïnd. Voorzitter. Hiermee moet niet de suggestie worden gewekt dat het college nu niet over dergelijke thema's zou nadenken. Het innen van tolgelden is een thema dat natuurlijk ook bij ons leeft. Als wij dat op een goedkopere manier kunnen doen, waarom zouden wij dat dan niet doen? Het is een onderwerp dat best op enig moment in de Staten aan de orde kan komen, maar de tijd moet er rijp voor zijn.

De heer Erbisim vraagt concreet hoe het college in deze kwestie de rol van de Staten ziet. Voorzitter. Die rol is zoals die is bij alle aandeelhouderschappen. De provincie is aandeelhouder en wie vertegenwoordigt de provincie? De Staten kunnen de kaders aangeven, zij hebben de vertegenwoordiging van de provincie gedelegeerd aan GS en namens GS gaat er een gedeputeerde naar de algemene vergadering van aandeelhouders. De Staten kunnen de grote lijnen, de kaders, bepalen zoals ooit is vastgelegd in een voorstel dat handelde over alle deelnemingen die wij hebben. Keurig is in een matrix vastgelegd wie welke bevoegdheid heeft. Ik meen dat dit twee, drie jaar geleden is gebeurd.

Mevrouw Van Unen zegt dat haar fractie ofwel gaat voor het verkorten van de tolperiode, ofwel voor het bevriezen van de tarieven. Zij vraagt om een reactie van het college op deze visie.

Voorzitter. Ik weet niet of die reactie echt relevant is. Het zijn de Staten die hun mening verwoorden en het college probeert vervolgens om een en ander in te vullen. Als de brede mening van de Staten is verwoord, moet het college trachten om die visie bij de directie goed tussen de oren te krijgen, om het daar te laten landen. Ik voeg hieraan toe dat het college allerminst tegenstander is van het verkorten van de duur van de tolheffing, maar het moet kunnen en ik heb al gezegd dat de nodige gegevens beschikbaar moeten zijn.

De heer Robesin legt een direct verband tussen lagere tarieven en meer gebruik. Voorzitter. Dat zal voor een dag zeker zo zijn, en misschien geldt het ook voor een paar dagen, maar het is de vraag of het ook zo is op de langere termijn. Dit is moeilijk aan te tonen en zou proefondervindelijk moeten worden bewezen. Men kan hierover wel iets aannemen, maar een directe relatie is moeilijk vast te stellen.

Voorzitter. Dat de Westerscheldetunnel nog niet tolvrij is, is volgens de heer Haaze een gevolg van politieke onwil. Ik vind dit een tamelijk vérgaande uitspraak en ik onderstreep dat die "politiek" wij hier met z'n allen zijn. Als de heer Haaze het zo bedoelt, kan ik hem goed volgen...

Voorts heeft de heer Haaze het over een voorstel dat zijn fractie nog in maak heeft en dat te maken heeft met waardeoverdracht naar de provincie. Waarschijnlijk, voorzitter, bedoelt hij het andersom: waardeoverdracht naar de NV. Wellicht moet hij hier nog even goed naar kijken. Op dit moment zitten de inkomsten in de NV en de lasten bij de provincie. Wij krijgen, om die lasten te dekken, eenmaal per jaar een dividenduitkering. Daarmee dekken wij onze kosten af. Overigens, het voorstel van de PVV-fractie is nog in de maak en dus is er geen probleem.

De heer Harpe vraagt zich af wat men nu eigenlijk op dit terrein wil, heeft een naar gevoel als hij een bord ziet en stelt de vraag wat Kees zelf wil.

Voorzitter, dat laatste is helemaal niet belangrijk. De gedeputeerde voert gewoon uit wat de Staten willen. Als de heer Harpe samen met zijn collega's iets wil, wordt dat netjes uitgevoerd.

Vervolgens, voorzitter, richt ik mij op de moties en de amendementen. Amendement nr. 4 is gericht op afschaffing van de tolvrije dagen. Ik heb al gezegd dat die dagen deel uitmaken van een pakket dat hier in 2012 is vastgesteld. Als dit amendement wordt aangenomen, kan de Westerscheldetunnel ongeveer 10 of 11 weken eerder tolvrij zijn. Ik vraag de Staten om dit even in gedachten te houden bij het maken van hun afweging. Het resultaat daarvan zullen wij voorleggen aan de directie en de raad van commissarissen van de NV Westerscheldetunnel. Omdat dit deel uitmaakt van het pakket van 2012 vinden wij dat het kan blijven zoals het nu is. Vinden de Staten dat dit moet worden teruggenomen, dan wordt dat geëffectueerd. Ik merk wel wat eruit komt, voorzitter.

Motie nr. 5 betreft het benutten van overschotten op rekeningen voor het vervroegd tolvrij maken van de Westerscheldetunnel. Voorzitter, ik denk dat dit heel vanzelfsprekend is, tenzij wordt bedoeld op jaarrekeningen van de provincie...

De heer **Aalfs** (D66). Overschotten op jaarrekeningen van de provincie gaan naar de algemene middelen en met de motie wordt beoogd dat er daarna een prioriteitstelling volgt in het voordeel van het vervroegd tolvrij maken van de Westerscheldetunnel.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter, met enig urgentiebesef waar het gaat om de financiële problemen die de provincie zelf heeft, moet ik de Staten de aanvaarding van deze motie ontraden. Wij zetten onszelf wel heel erg klem als wij het zo zouden doen, maar ook hier geldt: de Staten nemen in hun wijsheid een beslissing.

Met motie nr. 6 wordt bepleit dat een aandeelhoudersstrategie wordt opgesteld voor de NV Westerscheldetunnel. Voorzitter. In ons voorstel heeft het college verwoord dat het die strategie wenselijk acht maar dat dit pas op wat langere termijn mogelijk is. De VVD-fractie is van oordeel dat dit al in 2014 kan, maar dan is de Sluiskiltunnel nog niet afgebouwd en kunnen zich risico's voordoen. Op de een of andere manier is dit een geliefd onderwerp waarover elk jaar wordt gesproken, en deze motie biedt daartoe de gelegenheid. Als de motie wordt aangenomen, gaan wij ermee aan de slag, maar ik kan niet de verzekering geven dat wij dan al alles goed in beeld hebben, hetgeen de discussie hierover lastig kan maken.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik begrijp deze opmerking van de gedeputeerde heel goed en wil hem niet met een onmogelijke opdracht opzadelen. Ik heb gesproken over een aandeelhoudersstrategie in 2014 en over het daarin opnemen van het onderwerp "eerder tolvrij", maar ik verwacht niet van het college dat het dan al concreet een jaartal noemt.

De heer **Van Beveren** (GS). In ons voorstel is aangegeven dat deze zaken met elkaar samenhangen. Als de Staten besluiten dat de tolperiode moet worden verkort, moet daarmee rekening worden gehouden waar het gaat om de afschrijvingstermijn. Er moeten rekensommen worden gemaakt. Maar goed, voorzitter, als deze motie het haalt, gaan wij ermee aan de slag, zij het dat ik niet garandeer dat het ons goed zal lukken om een en ander concreet te maken.

Motie nr. 7 voorziet erin dat tolvrije dagen samenvallen met evenementen. Voorzitter. Hierover is al eens eerder met de tunneldirectie gesproken, waarbij bleek dat het een lastig onderwerp was omdat niet vooraf duidelijk was wanneer het om welke evenementen zou gaan. Die situatie is verbeterd want er is nu een evenementenkalender. In die zin is een betere afstemming mogelijk geworden. Als deze sympathieke motie wordt aangenomen, leggen wij haar voor aan de directie en zullen wij ons best doen om zo goed mogelijk af te stemmen, zij het onder de voorwaarde dat er geen sprake is van concurrentie in die zin dat de vraag wordt gesteld: welk evenement is belangrijker, het ene of het andere? Wij hebben in Zeeland nogal wat evenementen. Als het er meer dan zes zijn, hebben wij weer een probleem. Je zou het dan bij toerbeurt kunnen doen, om het helemaal eerlijk te benaderen.

Amendement nr. 8 is erop gericht de zes tolvrije dagen te vervangen door 12 dagen met 50% reductie. Voorzitter. Deze mogelijkheid heb ik voorgelegd aan de directie van de Westerscheldetunnel en die heeft daarop als volgt gereageerd: "Dit amendement is het meest creatief en het interessantst.". Dat is leuk om te horen, mijnheer Robesin... Hieraan zijn weliswaar enkele mitsen en maren verbonden, maar de directie is bereid om nader onderzoek te doen naar de achtergronden hiervan. Dit snel, per 1 januari 2014, uitvoeren is lastig, maar de bereidheid is er om een en ander, overeenkomstig de strekking van dit amendement, goed te onderzoeken. Als het wat wordt, kom ik hiermee bij de Staten terug.

Met motie nr. 9 bepleit de PVV-fractie om de toltarieven op publiekrechtelijke wijze te regelen. Voorzitter. Volgens de Tunnelwet is het de exploitant die de tarieven vaststelt en de heer Haaze is van oordeel dat de provincie de exploitant is. Welnu, dat is zeer de vraag. Wij denken dan ook

dat dit een bijzonder lastig uit te voeren motie is. Dit punt hebben wij na het overleg in de commissie voorgelegd aan Deloitte omdat wij het de moeite waard vonden om dit goed uit te zoeken, maar Deloitte is nog niet aan de afronding van zijn reactie toegekomen. Ik verzoek de indieners van deze motie dan ook om de motie even terug te nemen en af te wachten wat de visie van Deloitte is. Als die reactie er is, kunnen de indieners nagaan of zij het nuttig vinden om de motie opnieuw in te dienen. Dit lijkt mij een goed begaanbare weg. Wij kunnen een en ander toch niet per 1 januari 2014 regelen zoals de PVV-fractie het zou willen. Mijns inziens is er tijd genoeg om tot een goede afstemming te komen, afhankelijk van de reactie van Deloitte.

Mevrouw **Meulenberg-op 't Hof** (CDA). Voorzitter. Ik kom even terug op amendement nr. 4 van de fracties van D66 en CU. De gedeputeerde heeft daarover gezegd dat een en ander een paar jaar geleden in een pakket is vastgelegd en hij geeft aan dat het college zo weinig mogelijk wil veranderen. Ik wijs erop dat het een paar jaar geleden om vier dagen ging en dat het college nu naar zes dagen gaat. Dat is toch óók een verandering? Ik ga niet in op de vraag of wij daar voor of tegen zijn. Ik vind deze opstelling van het college niet erg duidelijk.

De heer **Van Beveren** (GS). En dat, voorzitter, terwijl ik als zeer consequent te boek sta...

Mevrouw **Meulenberg-op 't Hof** (CDA). Maar niet bij iedereen!

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Destijds werden de tolvrije dagen in het totaalpakket opgenomen en ging het om vier dagen, maar er stond ook in dat het naar zes zou kunnen worden uitgebreid. Dat wordt nu geëffectueerd. In die zin handelt het college tamelijk consequent...

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Uiteraard heb ik goed geluisterd naar de collega's en de gedeputeerde. Er zijn goede ideeën ingebracht en daar mag op verschillende manieren over worden gedacht. Al met al heb ik het volgende tussenvoorstel.

Andere fracties en de VVD-fractie hebben behoefte aan een nieuwe strategie en wij hebben goed kennisgenomen van de wensen van andere partijen ten aanzien van bijvoorbeeld tolvrije dagen, lagere tarieven voor de gehele periode, een andere invulling voor de tolvrije dagen enz. Kunnen Gedeputeerde Staten ermee leven wanneer wij de

toezegging verlangen dat zij zich het volgende jaar gaan beraden op een moderne aandeelhoudersstrategie --mijns inziens is dat niet al te veel werk; een vergelijking met DELTA is hier niet op haar plaats-- waarbij de hier geuite wensen worden betrokken en getoetst op haalbaarheid? Onze insteek is dat nu de ingediende moties en amendementen worden teruggenomen. Ik heb er vertrouwen in dat het college daar op een goede manier mee wil omgaan. Mijns inziens leidt dit tot een praktische werkwijze. Het is een compromis, voorzitter, en ik ben benieuwd naar de reacties hierop van de gedeputeerde en van de collega's.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Wat betreft de ingediende moties en amendementen zou het natuurlijk toch zo zijn, dat er nu niets zou kunnen worden vastgesteld. Ik zou ze allemaal mee moeten nemen naar de directie. Als de Staten met het voorgestelde compromis kunnen leven en dus de moties en amendementen worden teruggenomen --als ik alle geuite wensen betrek bij de gewenste nieuwe strategie-- heeft de directie even de tijd om bepaalde zaken goed uit te zoeken. Dat is nodig. Als voorbeeld noem ik het voorstel van de fractie van de PvZ; het kost best even tijd om de finesses daarvan te doorgronden. Daarnaast is er het aspect dat door de fractie van de PVV naar voren is gebracht. Het is belangrijk dat wij wat meer weten over de gevolgen in verband met de extra belastingheffing. Wanneer er niet op het begin van 2014 wordt gekoerst maar op de tweede helft van dat jaar, weten wij op dat moment wellicht ook wat meer over de Sluiskiltunnel. Het is in die zin dat ik de Staten graag een toezegging doe.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. De gedachte komt bij mij op dat het college dan maar het hele voorstel terug moet nemen. Als er zoveel aan moet worden bijgespijkerd...

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik heb een tussenvoorstel gedaan dat betrekking heeft op de moties en de amendementen, maar het is wel onze bedoeling om in te stemmen met datgene wat nu voorligt voor de periode 2014-2017, behoudens datgene wat in 2014 kan worden aangepast. Wij gaan nu dus niet aan de tarieven morrelen, want dan blijven we switchen.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Mijn fractie heeft weliswaar geen moties of amendementen ingediend, maar ik reageer toch graag op het voorstel van de heer Bierens. Eerder vandaag heb ik gezegd dat een wijs man in staat is om van mening te veranderen. Ik wist niet dat de heer Bierens zo snel van mening kon veranderen... Dat hij wijs is, dat wist ik wel. Wij geven van harte steun aan zijn voorstel.

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter. Wij handhaven ons amendement nr. 4 met betrekking tot de tolvrije dagen. Onze motie nr. 5 trekken wij in.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Wij hebben genoteerd dat de gedeputeerde in elk geval datgene meeneemt waar wij voor staan, namelijk dat de tolvrije dagen worden gekoppeld aan evenementen. Wij danken hem voor deze toezegging en trekken onze motie nr. 7 in.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Gelet op het betoog van de gedeputeerde houden wij onze motie nr. 9 aan. Wij vinden het heel nuttig om even het oordeel af te wachten van de accountant die nu naar deze materie kijkt, aangezien dit waardevolle informatie kan opleveren.

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Ik heb de heer Bierens onze wensen niet horen noemen, maar hij keek duidelijk in mijn richting toen hij zijn voorstel deed. Ik neem dan ook aan dat ook onze visie erbij wordt betrokken.

Nu de directie van de NV Westerscheldetunnel naar ons voorstel zal kijken, bepleit ik nadrukkelijk dat er ook echt positief aandacht aan wordt besteed. Ik vertrouw erop dat de gedeputeerde daarop zal toezien. Ik heb wel wat moeite met het terugnemen van ons amendement nr. 8, maar om het nu door te zetten en het in stemming te brengen... Waarschijnlijk zal dat bij de collega's de gedachte doen rijzen: er ligt nu een goed compromisvoorstel, laten wij ons daarbij aansluiten. Niettemin verlang ik dat er echt volop aandacht wordt gegeven aan datgene wat wij met ons amendement voorstellen. Als dat het geval is, ga ik akkoord met het compromisvoorstel.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de fractie van D66 haar amendement nr. 4 over afschaffing van de tolvrije dagen handhaaft.

De heer **Aalfs** (D66). Inderdaad, en wij willen ook in tweede termijn nog enkele opmerkingen maken.

De **voorzitter**. Ik verzoek de heer Van Beveren om te reageren op de opmerking van de heer Robesin. Ik constateer dat de heer Van Beveren met een knik bevestigt dat datgene wat de heer Robesin verlangt, zal gebeuren.

De heer **Beekman** (CU). Voorzitter. Ik vraag mij af of er nog een tweede termijn volgt. Ik onderstreep nog eens dat wij de tolvrije dagen echt als een principiële kwestie zien. Wij handhaven amendement nr. 4 omdat anders mogelijk de tolvrije dagen van 2014 tot 2017 gewoon doorgaan, en dat vinden wij een slecht idee.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Men moet niet de suggestie wekken dat, als de Staten hier uitspreken dat de tolvrije dagen moeten worden afgeschaft, ze ook echt zonder meer zullen worden afgeschaft. Immers, daar gaat de directie over.

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. Gunt u ons nog een minuut, zodat wij even over amendement nr. 4 kunnen overleggen met de fractie van de CU?

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter. Na overleg met de fractie van de CU en met enkele andere "supporters" heeft mijn fractie besloten om amendement nr. 4 in te trekken, onder de voorwaarde dat de daarin aangegeven optie wordt betrokken bij het intensieve overleg dat met de directie zal worden gevoerd.

De **voorzitter**. Ik constateer dat alle moties en amendementen zijn ingetrokken, met inachtneming van de toezegging van de gedeputeerde dat hij in de tweede helft van 2014 bij de Staten terugkomt met een voorstel inzake een aandeelhoudersstrategie waarin wordt ingegaan op de suggesties die hem vandaag via de moties en amendementen zijn meegegeven.

Wat het statenvoorstel betreft geef ik gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Eerder gaf ik duidelijk aan dat voor ons van groot belang was dat er zou worden gefocust op één onderdeel. Het niet-doorgaan van het desbetreffende amendement leidt ertoe dat wij tolvrije dagen krijgen, gekoppeld aan evenementen en zo. Daarom gaan wij niet met dit voorstel akkoord.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Wij vinden het compromisvoorstel van de heer Bierens sympathiek, maar het feit dat wij ons door middel van dit statenvoorstel committeren voor vier jaar, gaat ons te ver. Wij hebben bepaalde gedachten die wij op 13 december naar voren zullen brengen. Wij stemmen tegen het statenvoorstel.

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Ik sluit mij in die zin bij de heer Haaze aan dat ook wij de periode te lang vinden. Wij kunnen wel voor het statenvoorstel stemmen, maar vinden toch dat de wensen en suggesties die in de moties en amendementen zijn neergelegd, sneller een kans moeten krijgen. Dit is een kanttekening bij onze stem voor het statenvoorstel.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP en de PVV tegen het statenvoorstel hebben gestemd.

21. Statenvoorstel Luchthavenbesluit Midden-Zeeland (UITV-112)

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Ik zal niet aan de beraadslaging over dit voorstel deelnemen aangezien mijn echtgenoot deel uitmaakt van het bestuur van de vliegclub die bij deze kwestie betrokken is.

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter. Mijn fractie heeft met het voorliggende voorstel, als beleidsdocument en spelregelboekje, geen problemen. Niettemin willen wij er twee aspecten uitlichten.

De baanverharding achten wij noodzakelijk. Dit vliegveld heeft niet alleen een functie voor de sportvliegerij, maar speelt ook een belangrijke rol bij allerlei vormen van hulpverlening waarbij van vliegtuigen en helikopters gebruik wordt gemaakt. In perioden van veel regenval is de huidige baan onbruikbaar. Verharding maakt het vliegveld ook inzetbaar bij uitzonderlijke regenval. Betrouwbare infrastructuur is van wezenlijk belang voor onze provincie.

Een andere kwestie is de verlegging van de vliegroute in zuidelijke richting. Dit voornemen heeft geleid tot veel reacties van omwonenden in het gebied noordelijk van Arnhem. Deze reacties hebben vooral betrekking op de verwachte toename van het geluidsniveau, veroorzaakt door vliegtuigen. Het ontbreken van een MER doet zich nu gelden. Mijn fractie heeft er vanaf het begin voor gepleit om in verband met het project baanverharding een MER te realiseren. Echter, dit is door de gemeente Middelburg en de provincie van de hand gewezen. In dat kader hadden ook belanghebbenden-omwonenden kunnen reageren. Het ontbreken van een MER wreekt zich nu, vooral waar het gaat om wijziging van de vliegroute.

Voorzitter. Naar het oordeel van mijn fractie hebben overheden niet zorgvuldig gehandeld, door een MER uit te sluiten. Hoewel wij ingenomen zijn met de verharding van de baan op zich, zullen wij tegen het voorstel stemmen, wegens het ontbreken van een MER. Het moge duidelijk zijn dat wij wat onze stellingname betreft graag consistent willen blijven, als een zorgvuldige en betrouwbare partij.

De heer **Pauwels** (CDA). Voorzitter. Wat het luchthavenbesluit betreft is er sprake van een wettelijk opgelegde plicht. De uitvoering en de

voorbereiding van de procedure zijn gedelegeerd aan de provincie. Naast een zogenaamde omzetting is tegelijkertijd een aanvraag met verschillende wensen van Zeeland Airport in de procedure meegenomen.

Het vliegveld Midden-Zeeland is in onze provincie niet meer weg te denken. Het is een promotie in recreatieve zin en het heeft daardoor ook een economische doelstelling. Ook het veiligheidsaspect is een niet te onderschatten factor. Ik denk hierbij aan calamiteiten, rampenbestrijding, trauma- en donorvluchten.

Voorzitter. Provinciale Staten hebben op 28 september 2012 de beslissing genomen dat wat de Wet milieubeheer betreft een MER niet moest worden opgesteld. De onderliggende reden was dat er in de toekomst in totaal niet meer vliegbewegingen zouden plaatsvinden. Er zal volgens de onderliggende stukken ook geen hogere geluidswaarde nodig zijn. Uit onderzoek is voorts gebleken dat de effecten voor de omgeving van het verleggen en verharden van de baan nihil zullen zijn. Een ander aspect is dat de verantwoordelijkheid voor de luchtvaartveiligheid en het beheer van het luchtruim bij de rijksoverheid berust.

Bij de ter inzage gelegde stukken zijn zienswijzen gevoegd. De CDA-fractie heeft begrip voor de argumenten die daarin zijn verwoord. Op vragen, door ons in de commissie over deze zienswijzen gesteld, is door de gedeputeerde geantwoord dat alle belangen zijn afgewogen en dat dit tot enkele aanpassingen van het voorstel heeft geleid. Toch wil ik bij het college het verzoek neerleggen om opnieuw in overleg te gaan met de indieners van de zienswijzen en met de andere overheden, opdat de standpunten kunnen worden verduidelijkt. Dit overleg kan wellicht een verdere rechtsgang van partijen voorkomen.

Voorzitter. Door de Staten is op 21 december 2012 een commissie ingesteld, genaamd "Commissie regionaal overleg luchthaven Midden-Zeeland". Deze commissie is nauw betrokken geweest bij de voorbereiding van de genoemde aanvraag en de voorstellen. Ook deze commissie heeft een positief advies uitgebracht.

Alles in overweging genomen hebbend, voorzitter, concludeert de CDA-fractie dat zij het voorliggende voorstel kan steunen.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Mijn fractie is van mening dat dit statenvoorstel met de nodige zorgvuldigheid is voorbereid. Voor haar is een belangrijk gegeven dat ten aanzien van dit voorstel positief is geadviseerd door de Commissie regionaal overleg, waarin ook de omwonenden zijn vertegenwoordigd. Het voorstel voldoet aan alle toepasselijke wet- en regelgeving, en het is niet in strijd met het Omgevingsplan. Met het te nemen besluit neemt het aantal vliegbewegingen slechts

gering toe; het vliegveld wordt blijvend gebruikt door vliegtuigen die niet zwaarder zijn dan 6.000 kilo. Hieruit valt af te leiden dat de geluidsoverlast niet of nauwelijks toeneemt. Verder voorziet het voorstel in de aanleg van een verharde baan, iets dat al jaren hard nodig is. Een harde baan bevordert de veiligheid, hetgeen ook voor de omgeving van belang is.

Een punt van aandacht was de afgelopen weken het verleggen van de vluchtroutes. Die aandacht was er ook bij ons, zulks naar aanleiding van berichten van bewoners van Oranjeplaat. Het signaal was dat omwonenden meer last zouden gaan ondervinden van de nu voorgestelde vluchtroutes, vergeleken met de thans gebruikte routes. Voorts is voorgesteld om de baan anders te leggen dan in de vergunningaanvraag is opgenomen. Voorzitter, wij hebben ons hierover laten adviseren en zijn tot de conclusie gekomen dat --hoe de baan ook wordt gelegd en welke vluchtroutes er ook worden gekozen-- er altijd omwonenden zijn die hinder zullen ondervinden. Dat woongebied en vliegveld in elkaars nabijheid liggen, is hieraan inherent.

Voorzitter. De VVD-fractie steunt dit voorstel, in het besef dat de harde baan er voor lange tijd zal liggen. Die baan ligt in beton gegoten maar voor de vluchtroutes geldt dat niet. Die zijn veranderbaar indien in de praktijk en in de toekomst daartoe aanleiding ontstaat.

De **voorzitter**. Ik deel mee dat, naast mevrouw Evertz, ook de heer Haaze niet deelneemt aan de beraadslaging over het aan de orde gestelde statenvoorstel, omdat hij via zijn functie bij de gemeente Middelburg bij dit onderwerp betrokken is.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Vliegveld Midden-Zeeland of, zo men wil, Zeeland Airport werd in 1968 opgericht, dus 45 jaar geleden, midden in de periode van de ontwikkeling van het Sloegebied, toen bedrijven als Hoechst, Pechiney, het voormalige Thermphos en Zalco zich in Zeeland vestigden. Het was de tijd van de "Golden Deltaboys", om het zo maar eens te zeggen.

Direct vanaf de start is er altijd sprake van geweest dat er een verharde baan zou worden gerealiseerd. Dat die er nooit is gekomen, is mede een gevolg van regelgeving, economische trends en maatschappelijke opvattingen van burgers over de recreatieluchtvaart.

Wij leven inmiddels in nieuwe, andere tijden. De laatste jaren is er sprake van interessante en innovatieve ontwikkelingen in de kleine burgerluchtvaart. Inmiddels heeft zich rondom het vliegveld een aanzienlijk aantal bedrijven gevestigd, met interessante perspectieven; dat mag wel eens worden gezegd. Op het gebied van de ontwikkeling van vliegtuigen en helikopters zijn er zuinigere en

geluidsarmere motoren gekomen. Diesel- en zelfs elektrisch vliegen doen hun intrede. Vooral op het terrein van beperking van geluidsproductie zijn in nieuwe vliegtuigen veel ontwikkelingen doorgevoerd die nu al merkbaar zijn.

Gelet op deze ontwikkelingen is de nu te realiseren verharde baan, wat de CU-fractie betreft, een logische stap. Door de verharding van de baan worden juist ook moderne vliegtuigen aangetrokken. Op het vliegveld gevestigde bedrijven kunnen zich nu meer richten op het onderhoud van dit hoogwaardige materiaal. Bovendien zullen, mede als gevolg van de verharding, de rolweerstand bij opstijgen verminderen. Vliegtuigen zullen dus eerder opstijgen en minder brandstof verbruiken om los te komen. Dat is een goede zaak, ook voor het milieu. Wat de geluidscontouren betreft: hoe hoger ze zijn, hoe gunstiger dat op de geluidsdruk zal uitwerken.

Natuurlijk is er ook weerstand tegen deze ontwikkelingen. Al sinds de oprichting hebben omwonenden en gebruikers van omliggende recreatieparken zich beklagd over de vliegbewegingen en de daarbij behorende geluidsoverlast. Die overlast zal er ook bij de aangegeven geluidscontouren en vliegbewegingen blijven, maar juist de genoemde nieuwe technologische ontwikkelingen, die mede mogelijk worden na de baanverharding, zullen die zaken waarschijnlijk gunstig beïnvloeden.

Voorzitter. Mijn fractie is voorstander van deze positieve ontwikkelingen op de terreinen van milieu en geluidsoverlast. Daarom steunen wij dit voorstel.

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. De laatste weken --nadat wij hierover uitvoerig in de commissie hadden gesproken-- bereikten ook ons signalen als gevolg waarvan wij concludeerden dat er nog eens goed naar dit voorstel moest worden gekeken.

Voorzitter. Ik ben sympathisant van de kleine luchtvaart en ik ben met de heer Colijn van oordeel dat er ontwikkelingen gaande zijn die met het oog op milieu en geluidsoverlast zeer interessant zijn, en ook worden toegepast. Ik heb de ontwikkelingen meegemaakt. Toen het vliegveld er kwam, heb ik het eerste "ritje" meegemaakt, van Pechiney-Zeeland naar de vestiging van dat bedrijf in Noord-Frankrijk. Natuurlijk werden er toen aan het vliegveld enorme verwachtingen gekoppeld. Het zou een geweldig interessant vliegveld worden en meteen werd er gesproken over verharding van de baan. Later werd het anders maar intussen hebben ook de technologische ontwikkelingen niet stil gestaan. Je ziet op het vliegveld interessante bedrijfsontwikkelingen; de activiteiten nemen toe. Er is een tijd geweest dat dat op een heel laag pitje stond.

De fractie van de PvZ is altijd voor een verharde baan geweest, voorzitter, maar wij willen niet voorbij gaan aan de signalen die op ons afkomen en de zorgen die worden uitgesproken. Het laatste is versterkt door datgene wat er vandaag in de PZC, editie Walcheren, staat. Er zijn schriftelijke vragen gesteld door de Lokale Partij Middelburg waarin erop wordt gewezen dat in ieder geval "de route nu aanzienlijk dichterbij ligt dan voorheen het geval was". De vragensteller heeft gehoord dat het verschuiven van de baan is gebeurd in verband met de plannen voor het verbouwen van het surfhotel. Graag verkrijg ik hierop een reactie van de gedeputeerde.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Als de heer Robesin spreekt over het "verschuiven van de baan" bedoelt hij waarschijnlijk het verschuiven van de vluchtroute.

De heer **Robesin** (PvZ). Er is inderdaad een duidelijk onderscheid.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Kan de heer Robesin zich herinneren wat hij zag toen hij zo'n dertig jaar geleden van dit vliegveld opsteeg? Waarschijnlijk ging het uitsluitend om weilanden.

De heer **Robesin** (PvZ). Het was toen inderdaad allemaal erg kaal.

De heer **Colijn** (CU). Met andere woorden: de woongebieden zijn wel degelijk opgeschoven in de richting van het vliegveld, zulks ondanks de ambities die eerder werden uitgesproken. Voorzitter, dat wil ik toch graag in deze discussie meegeven.

De heer **Robesin** (PvZ). Dat is zo, maar ik wil even mijn persoonlijke opvattingen opzij zetten en aandacht vragen voor de bezorgdheid die nu op ons afkomt. Volgens de fractievoorzitter van de genoemde LPM zou er al een bouwvergunning zijn afgegeven voor het aanpassen van het surfhotel aan het Veerse Meer. Hij wil van het dagelijkse gemeentebestuur weten hoe het de belangen van de bewoners van het recreatiepark heeft meegewogen bij het nemen van het besluit om toestemming te geven voor het verleggen van de vliegroute. Ook wil hij horen hoe lang de bouwvergunning voor het hotel nog geldig is en of de vliegroute wederom wordt verlegd wanneer er uiteindelijk geen gebruik van deze vergunning wordt gemaakt. Inderdaad, voorzitter, moet er onderscheid worden gemaakt tussen verleggen van de baan en het verleggen van de vliegroutes. Ik voeg hieraan toe dat ook collega Ruissen heeft gesproken over overleg over het verleggen van vliegroutes. Ook ik bepleit dat dat gebeurt.

Nogmaals, mijn fractie is voorstander van het verharden van de baan, want daar zijn groei en bloei van het vliegveld van afhankelijk. Verder zijn de geluidskaders duidelijk gesteld. Men wordt een handje geholpen door de nieuwe technologie. Niettemin vragen wij aandacht voor de zorgen die er leven rondom dit vliegveld.

Natuurlijk, mijnheer Colijn, zag je dertig jaar geleden van bovenaf een grote lege vlakte. Er was helemaal niets, en dus was er ruimte voor veel fantasie...

De heer **Colijn** (CU). De mensen die er zijn gaan wonen, konden weten wat de ambities van het vliegveld waren. Dat geldt ook voor de meest recente ontwikkelingen.

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Op dit punt ben ik het geheel eens met de heer Colijn, maar laten wij niettemin rekening houden met de zorgen die er leven. Wij kunnen van de burger toch niet verwachten dat hij al die processen doorheeft, dat hij echt weet wat er aan de hand is. Meestal is dat niet het geval. We kunnen er op z'n minst begrip voor opbrengen. Dat is wat ik nu vraag.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Er is al veel gezegd, maar over de handhaving heb ik nog niets gehoord. Volgens ons worden veel zaken die de burgers aangaan, wel bekeken en gemonitord --er zijn veel verplichte rapportages-- maar er is toch een zaak die onze aandacht heeft getrokken. In het Omgevingsplan zijn geluidsniveaus en aantallen vliegbewegingen opgenomen. In het stuk dat nu voor ons ligt, staat dat die aantallen verhoogd mogen worden mits men binnen de geluidsniveaus blijft. De directie van het vliegveld mag er wat dit betreft zelf het maximale uithalen. Dat is op zich natuurlijk een uitdaging, maar de vraag rijst wanneer dit wordt getoetst. Het lijkt mij toch interessant om te weten of dit lukt of niet, en of de directie zich aan gemaakte afspraken houdt, mede gelet op klachten van omwonenden.

Ik ben benieuwd of er wat dit betreft iets gebeurt, ook omdat wij geen handhavingsbeleid hebben vastgesteld. In het stuk wordt gesteld dat dit niet wordt gedaan en dat er wordt gewacht tot 2014. Op dat moment wordt nagegaan of het nodig is. Dit hangt samen met het feit dat een handhavingsbeleid van het Rijk wordt verwacht. Dat is allemaal wel aardig, maar wij zouden toch graag zien dat wij er ook zelf iets van vinden. Wij dienen te bekijken wat er met deze uitdaging gebeurt; daarvan kan namelijk ook misbruik worden gemaakt.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. De heer Roeland zei vanochtend dat hij maandag op een congres was geweest waar hij veel wijze woorden had gehoord. Welnu, ik was woensdag ook op een

congres en dat ging over de MER. Opgemerkt werd dat, als er sprake was van een beperkte milieubeoordelingstoets --ze worden veelal aangegeven door belanghebbenden zelf-- je daar eigenlijk per definitie een vraagteken bij moest zetten, gelet op de vraag of al die informatie wel objectief zou zijn. Ik heb dat maar tot mij genomen...

Voorzitter. Ik heb deze MER-beoordelingsnotitie nog eens kritisch doorgelezen en mij afgevraagd wat daar nu eigenlijk instaat. Zonder de goede bedoelingen van deze notitie in twijfel te trekken, heb ik geconstateerd dat er sprake is van onvolledigheid en dat er wel heel snel wordt toegewerkt naar een bepaalde conclusie. Dat vind ik jammer omdat er geen enkel beletsel is geweest --ik heb het ook twee jaar geleden geconstateerd bij de eerste beoordeling van de notitie in commissie en Staten-- om een uitgebreide MER-procedure te volgen. Waarom ben ik nou zo dol op die procedure? Voorzitter, dan is er een goed toetsingskader en zijn er criteria aan de hand waarvan de vraag kan worden beantwoord: zijn wij op de goede weg? Een MER-beoordelingsnotitie biedt die mogelijkheid niet. Zo'n notitie brengt slechts plussen en minnen in beeld en vervolgens wordt een conclusie geformuleerd.

De heer **Beekman** (CU). Nu breekt toch mijn klomp, mijnheer Harpe. Tijdens de vorige Statenvergadering riep u op een gegeven moment uit: "Maar een MER-procedure zegt ook niet alles!". En nu voert u hartstochtelijk een pleidooi voor een MER-procedure... Hoe zit het nu eigenlijk?

De heer **Harpe** (GL). Dat zal ik u uitleggen. Een MER-procedure zegt inderdaad niet alles. U kent de procedures waarvan achteraf blijkt dat ze niet datgene hebben opgeleverd wat ervan werd verwacht, wat werd beloofd. Als voorbeeld noem ik de gang van zaken rond de gasboringen in de Waddenzee. De bodem zal niet zakken, zo stond in de rapporten van de deskundigen. Ze hebben die stukken met hart en ziel opgesteld; er werd niet bewust ergens naar toe gewerkt. Echter, de praktijk bleek anders te zijn. Andere gasboringen hoef ik niet te noemen... Inderdaad, een MER-procedure zegt niet alles, maar zo'n procedure brengt wel beter en meer zekerheden en onzekerheden in beeld dan de beperkte procedure die nu is gevolgd. Nogmaals, dan zijn er toetsingscriteria. Als mensen het er niet mee eens zijn, kunnen ze op grond daarvan bezwaar en beroep instellen. Ik denk nu even aan de gemeente Middelburg.

De heer **Colijn** (CU). Het is toch zo dat wij hier gezamenlijk, als Staten, hebben besloten om geen MER op te stellen? Dat besluit is genomen, maar u komt daar nu op terug. Ik denk niet dat dat verstandig is.

De heer **Harpe** (GL). Ik vind het heel verstandig om dat te doen wanneer je daar, als fractie, nooit mee hebt ingestemd, en dat geldt voor de fractie van GroenLinks. Als uw betoog is dat er nu eenmaal is gekozen voor de verkorte MER-procedure --laat ik het zo maar noemen-- en als u daaraan toevoegt "jammer dan", weet u net zo goed als ik dat het daar niet bij is gebleven. Uit de stukken komt naar voren dat na het verschijnen van die MER-beoordelingsnotitie enkele veranderingen in de rekenmodellen voor geluid en externe veiligheid van kracht zijn geworden. Welnu, die zijn niet bij de genoemde notitie betrokken.

Voorzitter. Ik verdenk --ik zeg het maar hardop-- het bestuur van het vliegveld van ragfijn spel. Men heeft alle juridische mazen in de procedure opgezocht om te ontkomen aan discussies in het kader van de MER-beoordelingsnotitie. De gewijzigde route en de effecten daarvan voor de omgeving konden niet meer bij het opstellen van de notitie worden betrokken. Ze zijn door het luchthavenbestuur opgenomen in de aanvraag. Dat feit gaat volledig aan de Staten voorbij, en daar heb ik grote problemen mee. Als ik in Arnemuiden zou wonen--daar komt "het spul" terecht, om het zo maar te zeggen-- zou ik op basis hiervan voor vernietiging van het besluit gaan, omdat een en ander niet bij de MER-procedure is betrokken. Als de heer Colijn zo hecht aan die verkorte MER-procedure moet hij ook voor 100% volledig zijn en zich niet beroepen op een besluit dat ooit is genomen en waarvan achteraf blijkt --ik wist het ook niet-- dat het niet volledig is geweest. Voor mijn fractie is dit een reden om tegen het voorstel te zijn.

Voorzitter. Elk bedrijf dat wil investeren, investeert in de toekomst. Het bedrijf waarover wij nu spreken, investeert in een verharde baan. Welnu, men maakt mij niet wijs dat dit het dan, qua aantallen vliegbewegingen, is en zal zijn. Immers, elk beleid is en blijft beleid totdat het wordt ingehaald door nieuw beleid. Ik kan mij niet voorstellen dat het vliegveldbestuur deze investering doet om vervolgens nooit meer te vragen om verhoging van het aantal vliegbewegingen. Dat dat gaat gebeuren, vind ik logisch. Welnu, de fractie van GroenLinks verbindt daar vandaag niet haar akkoord aan.

De heer **Colijn** (CU). Mijnheer Harpe, is dit nou niet gewoon weer zo'n "ding" van u, in die zin dat u in feite gewoon tegen het vliegveld bent --dat had er in uw visie nooit moeten zijn-- en vervolgens elke mogelijkheid opzoekt om er weer een procedure tegen in te zetten? Komt uw opstelling niet neer op: alles wat daarbij helpt, daar zal ik naar zoeken? Mijns inziens is dit een beetje "spoken jagen".

De heer **Harpe** (GL). Ik ken uw partij als een oprechte partij die op basis van feiten werkt, maar nu komt u gewoon met een slag in de lucht; laat ik dat maar hardop zeggen. Ik heb daar zelf parachute gesprongen; ik heb er gebruik van gemaakt. Wat u nu zegt, is volstrekt uit uw beide duimen gezogen; het is onzin.

De heer **Colijn** (CU). Dan zou ik graag van u horen onder welke voorwaarden en omstandigheden dat vliegveld zich daar mag ontwikkelen.

De heer **Harpe** (GL). Ik weet niet of dat vliegveld zich mag "ontwikkelen". U wilt toch alleen een verharde baan? Wat verstaat u nu onder "ontwikkelen"? Bij het verharden van de baan kan ik mij nog wel wat voorstellen. Ik zou zeggen: had een complete MER-procedure gevolgd en had haar volledig gevolgd. Welnu, dat is niet gebeurd en u en ik kunnen effecten voor de toekomst niet uitsluiten. Als u nu tegen mij zegt --misschien zou u dat wat willen corrigeren-- dat ik gewoon wat tegen dat vliegveld zoek omdat ik altijd al tegen ben geweest, is dat volstrekt uit de lucht gegrepen, om maar eens een vliegterm te gebruiken.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Bij deze discussie concentreert men zich op enkele thema's en daar ga ik graag op in. Ook uit de inleiding, behorend bij dit voorstel, komt naar voren dat wij het in feite over drie punten hebben: het besluit inzake het verleggen van de vliegroute --als schoolmeester kan ik het niet laten om te zeggen dat sommigen hebben gesproken over "vluchtroute", maar dat lijkt mij te veel op de A58--, het verharden van de baan en de geluidsbelasting, gekoppeld aan het aantal vliegbewegingen. Deze zaken hebben voor een deel wel met elkaar te maken, maar voor een ander deel ook niet.

Voorzitter. Gelet op zijn betoog over de besluitvorming met betrekking tot de MER, zou de heer Harpe er wellicht goed aan doen om nog eens goed te kijken naar de notulen van de desbetreffende Statenvergadering. Immers, mij staat bij dat alleen de fractie van D66 toen tegen was.

Vervolgens ga ik in op het verharden van de baan, gezien als het belang van het bestuur van Zeeland Airport. Dat belang is duidelijk, zoals door verschillende sprekers is aangegeven. Daarnaast is er het belang --mogelijkerwijs, gesuggereerd door de heer Harpe-- van het vliegveldbestuur bij het verleggen van de vliegroute. Welnu, deze optie dient geen enkel financieel belang, of wat dan ook. Het is een ander verhaal; ik wil dit graag direct kortsluiten. Wat dit betreft was er sprake van een dilemma, ook voor de commissie, waarin overigens ook de omwonenden waren vertegenwoordigd, zij het dat duidelijk was dat de omwonenden het onderling niet eens waren.

De keuze die voorlag, was die voor het verleggen van de vliegroute, hetgeen in feite neerkwam op het formeel vastleggen van datgene wat nu al in het handboek voor de vliegers staat, namelijk de zo veilig mogelijke vliegroute. Als de route wordt verlegd zoals het nu in het besluit staat, heeft dat een nadelig effect voor een deel van de omwonenden, met name de bewoners van wat ik altijd nog het "Bungalowpark Oranjeplaat" noem. Inderdaad neemt daar de geluidsbelasting toe, ook al neemt in zijn totaliteit, voor het gehele gebied, die belasting niet toe. Wie worden er in hun belang geschaad? Dat is deze groep van omwonenden en daar moeten wij niet geheimzinnig over doen; dat is zo.

Dit dilemma is in de commissie aan de orde geweest. De keuze voor het verleggen van de vliegroute is vervolgens ingegeven door het begrip "veiligheid". Het was of het een of het ander. De Rolling Stones moeten niet te veel eer krijgen, maar hier gold inderdaad dat je niet altijd kunt krijgen wat je wil. Er moest worden gekozen. De keuze die wij de Staten nu voorleggen, is ingegeven door de commissie en gericht op het aspect veiligheid, zij het met het nadeel van toename van de geluidsbelasting voor de bewoners van Oranjeplaat.

Voorzitter. Ik meen dat ik hiermee op enkele opmerkingen van de fractie van D66 ben ingegaan. Ik begrijp de consistentie in het betoog van deze fractie die eerder tegen het niet-aangaan van de MER-procedure was en nu zegt: had dat nou maar wel gedaan. Dat is een consequente redenering.

Ik constateer voorts dat de CDA-fractie het eens is met de manier waarop wij het onderhavige besluit aan de Staten voorleggen, waarbij wordt verwezen naar het advies van de commissie. Voorzitter, ik vind het wat lastig dat door deze fractie wordt bepleit dat ik opnieuw ga overleggen met belanghebbenden. Ik vond het opvallend dat de omwonenden tijdens de commissievergadering niet hebben ingesproken. Was dat wel gebeurd, dan hadden wij bij die gelegenheid een en ander met de omwonenden kunnen bespreken en kortsluiten. Als men nieuw overleg wil, vraag ik mij af: met welke boodschap moet ik terug? Dat vind ik lastig.

De heer **Pauwels** (CDA). Voorzitter. Waar het mij om gaat, is dat er getracht wordt om, met de argumenten die de provincie heeft, tot overeenstemming te komen. Het kan verhelderend werken om nog eens na te gaan wat de diverse standpunten zijn. De provincie kan helder aangeven waarom het op deze manier wordt gedaan, overeenkomstig het betoog dat de gedeputeerde nu houdt. Ik denk hierbij ook aan de gemeenten. Tijdens de discussie in de commissie heb ik al gezegd dat ik de gemeenten in dit verband een groot vraagteken vind, waarbij ik verwijs naar

de schriftelijke inbreng van zowel de gemeente Middelburg als de gemeente Goes. Het zou toch goed zijn wanneer er overeenstemming zou worden bereikt. Misschien blijkt dat niet mogelijk te zijn, maar dan heeft de provincie wel haar uiterste best gedaan.

De heer **De Reu** (GS). Ik hoop, voorzitter, dat het betoog dat ik hier houd en dat kennelijk door de heer Pauwels duidelijk wordt gevonden, ook goed wordt gehoord door omwonenden, waarvan er enkelen aanwezig zijn op de publieke tribune. Ik wil het best nog een keer uitleggen, zij het dat dat niet direct mijn taak is. Maar goed, met het goed verstrekken van informatie kunnen soms misverstanden worden weggenomen. Ik erken dat er voor de genoemde, specifieke groep een nadeel is verbonden aan het voorliggende besluit. Dat kan ik niet wegpoetsen. Ik heb al aangegeven dat een keuze is gemaakt op grond van het advies van de commissie, maar ik wil dat nog wel een keer uitleggen.

Voorzitter. De heer Pauwels noemt de gemeenten Goes en Middelburg. Eerder al heb ik erop gewezen dat de brief van de gemeente Middelburg aan het vliegveldbestuur, verzonden in januari, volstrekt duidelijk was. Gesteld werd daarin: wij zullen verder geen rechtsgang met MER enz. volgen. Ja, voorzitter, ook wij hebben met enige verbazing kennisgenomen van de zienswijze van de gemeente Middelburg, maar wij hebben daar wel weer direct overleg over gevoerd. Wellicht heb ik dat niet tijdens de discussie in de commissie gezegd, maar bij die gelegenheid heeft de gemeente Middelburg gesteld dat zij kan leven met het feit dat een onafhankelijk bureau, in opdracht en op kosten van het vliegveldbestuur, nog eens de voor- en nadelen van de baanverharding uitlegt. Dat gaat dus niet over de vliegroute. Ik ga er maar even van uit, voorzitter, dat dit goed komt en dat de gemeente Middelburg --ik moet nu even goed op mijn woorden letten-- vervolgens haar bewoners kan uitleggen dat dit punt nog eens nader is onderzocht.

Nu wij het toch over de gemeente Middelburg hebben, wend ik mij even tot de heer Robesin, die heeft verwezen naar vragen van de Lokale Partij Middelburg. Voorzitter. Door die partij wordt verondersteld dat de genoemde afgegeven bouwvergunning mede bepalend is geweest voor het verleggen van de vliegroute. Er zou wellicht op de een of andere manier sprake kunnen zijn van een relatie met datgene wat wij hier hebben vastgesteld, namelijk het Streekplan. Daarmee valt de ontwikkeling van de recreatie precies in de oude vliegroute die nu nog vigerend is, maar die de piloten niet meer hanteren.

Wat ik heb begrepen, voorzitter, is dat deze bouwvergunning onherroepelijk is, maar ik zou hier toch naar de bevoegdheden en

verantwoordelijkheden van de gemeente Middelburg willen verwijzen. Dat moeten ze daar maar even onderling bekijken, maar op grond van onze verantwoordelijkheid, het Streekplan, hebben wij de conclusie getrokken dat de veiligheid in het gebied gediend is met het verleggen van de vliegroute. Daar moet ook de gemeente Middelburg rekening mee houden, vooral ook gelet op het feit dat wij met haar in de aanloopfase hebben gesproken over de vraag wat de beste vliegroute zou zijn, met inachtneming van het dilemma geluidveiligheid. Daar is toen, in ieder geval met betrekking tot de vliegroute, de gemeente Middelburg mee akkoord gegaan. Ook zij heeft toen gezegd: dit is de beste keuze.

De heer **Robesin** (PvZ). Inderdaad, voorzitter, zijn vliegroutes "vastgelegd" in de handboeken voor piloten. Ik weet er alles van, maar het is niet zo dat degene die aan de stuurknuppel zit, zich perfect aan die routes houdt --helemaal niet; of niet helemaal-- zij het dat je er wel rekening mee houdt. Zelf heb ik 11 jaar vanaf Midden-Zeeland aan luchtfotografie gedaan. Wij hebben er altijd voor gezorgd dat er niet direct over de bebouwing werd gevlogen. Daarbij werd de aangegeven vliegroute "soepel" geïnterpreteerd. Mijn vraag is nu of er -- tegemoet komend aan de bezwaren van de mensen van Oranjeplaat-- niet nog eens met de Rijksluchtvaartdienst kan worden gesproken. Volgens mij is er best nog wat te doen...

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Ik verwijs naar datgene wat nu is opgenomen in de zienswijze van het vliegveldbestuur, waarvan ik toch aanneem dat het verstand heeft van luchtvaart. In die zienswijze wordt juist gesteld dat het veiliger is om de vliegroute die al in de praktijk wordt gevolgd, nu vast te leggen. Dat is natuurlijk wat anders dan het antwoord op de vraag of elke piloot zich aan die route houdt, of die nu in ons besluit wordt vastgelegd of in het handboek. In feite hebben wij het daarbij meer in het algemeen over het gedrag van verkeersdeelnemers. Houdt iedereen zich altijd aan de regels? Het antwoord is: neen. Hoe wij in dit verband iets met de Rijksluchtvaartdienst zouden moeten doen, zou mij nog eens moeten worden uitgelegd. Dat kan ik nu even niet bepalen.

De heer **Robesin** (PvZ). Ik kan mij niet voorstellen, voorzitter, dat er zo stringent naar wordt gekeken: recht over de bebouwing of langs de bebouwing of op enige afstand van de bebouwing. Daar gaat het in feite om. Het gaat niet om die harde baan maar om de vliegroutes.

De heer **De Reu** (GS). Dat ben ik met u eens, maar ik weet niet of u het gebied recent heeft gezien: er is in feite alleen maar bebouwing. Er is nog net een smalle strook, over het water, die niet is bebouwd,

maar voor het overige staat het er vol met nieuwe vakantiewoningen, uitbreiding van de camping enz. Als wij het in dit verband over "bebouwing" hebben, hebben wij het over een veel breder gebied dan alleen het terrein van Oranjeplaat. Daar komen wij niet uit. Ik wil best aan dit verzoek tegemoet komen, voorzitter, maar dan moet ik ook met een duidelijke boodschap kunnen komen, waarmee wordt aangegeven hoe het precies moet.

Voorzitter. De heer Van Burg kan ik zeggen dat in het voorstel inderdaad wordt gesteld dat wij het landelijke handhavingsbeleid afwachten. Hij suggereert dat wij op voorhand daarvan zelf iets zouden moeten vinden, maar wij hebben het hier wel over wetgeving en die is niet in handen van Provinciale Staten. Het laatste zou op een aantal terreinen wenselijk kunnen zijn, maar dat zie ik toch op korte termijn niet veranderen...

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Ik herinner de gedeputeerde aan mijn opmerking over datgene wat uit de MER-notitie in de vergunning is verwerkt. Tegen die achtergrond verwijs ik naar punt 11 van de toelichting, behorend bij dit voorstel. Het college heeft, zo blijkt achteraf, wat vergeten maar dat had er wel in gemoeten.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Ik dacht toch niet dat wij iets vergeten hadden. De heer Harpe voegt iets toe waarvan hij meent dat wij het hadden moeten meenemen. Of wij dat vergeten zijn... Dat vind ik een vraag die lastig te beantwoorden is. Ik houd mij dan ook aan het voorstel zoals het er nu ligt.

De heer **Harpe** (GL). Nog sterker, voorzitter; ook in het voorstel staat dat het niet is meegenomen. Ik onderstreep dat men op deze manier voorbij gaat aan de MER-notitie.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Als wij het met betrekking tot de besluitvorming anders hadden willen doen, hadden wij voorstel teruggenomen, maar het ligt nu voor en het college wil het graag handhaven.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Mijns inziens wordt er wel degelijk afgeweken van het Omgevingsplan. In dat plan staan twee zaken die in dit verband relevant zijn: het maximale aantal vluchten en het geluidsniveau. In het voorliggende voorstel wordt gesteld dat het maximale aantal vluchten omhoog mag met 400 en dat het geluidsniveau hetzelfde moet blijven. Het aantal helikoptervluchten wordt gewijzigd, in relatie met het vliegtuigvluchten. Dat is wat anders dan datgene wat in het Omgevingsplan staat. Daarnaast wordt gesteld dat de directie zelf mag bepalen hoe zij dit invult. Op zich is dat een uitdaging, maar het is mijns inziens toch een zaak

die het Omgevingsplan aangaat en voor zover ik weet, hebben de Staten daar iets over te zeggen. Er is sprake van een afwijking en ons verzoek is: ga na of dat wel goed gaat.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter, ik meen dat er sprake is van een misverstand. Door het bestuur is gevraagd om uitbreiding van het aantal vliegbewegingen, maar dat is niet door ons toegestaan. De aanleiding voor het verzoek was de toename van het aantal helikoptervluchten maar in het besluit staat dat het totale aantal vliegbewegingen niet wordt uitgebreid. Men zal het binnen het bestaande maximale aantal vliegbewegingen moeten doen. Dit betekent dat het aantal andere vliegbewegingen, niet zijnde helikoptervluchten, moet worden verminderd. Het totaal blijft hetzelfde, en dat geldt ook voor het geluidsniveau.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Ik kan "meester" De Reu geruststellen. Ik heb mijn tekst nog even nagekeken en gezien dat daarin het woord "vliegroute" staat. Met het gebruik van het woord "vluchtroute" heb ik mij dus gewoon versproken...

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Ik ben blij met de opmerking van de gedeputeerde dat het vliegveldbestuur in beginsel heeft gevraagd om uitbreiding van het aantal vliegbewegingen. Daarmee kom ik terug op een eerder door mij gemaakte opmerking: op het moment dat de verharde baan er ligt, zal die vraag weer naar voren komen. Het besluit dat wij vandaag nemen, maakt dat wel mogelijk.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Datgene wat de heer Harpe nu zegt, klopt gewoon niet. Wij leggen nu in het onderhavige besluit het aantal vliegbewegingen vast. Als het vliegveldbestuur, wanneer dan ook, om een hoger aantal vraagt, komt dat verzoek hier terug en zijn de Staten aan zet om daarmee al dan niet akkoord te gaan. Uitbreiding van dat aantal komt niet automatisch voort uit het nu te nemen besluit. Ik ben blij dat wij het daarover eens zijn...

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter. Mijn fractie heeft goed geluisterd naar de argumenten van zowel voor- als tegenstanders. Gelet op de mogelijke ontwikkelingen die er, naast de verharding van de baan, aan zitten te komen, denk ik dat een MER-procedure inderdaad gewenst zou zijn. Tegen die achtergrond sluiten wij ons aan bij de fracties van GroenLinks en D66.

Het voorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GL en D66 tegen het voorstel hebben gestemd en dat de leden Evertz en Haaze niet aan de stemming hebben deelgenomen.

22. Vragensessie

23. Vragen van het lid Werkman over de jeugdzorgtransitie.

De heer **Werkman** (VVD). Voorzitter. Gisteren, 31 oktober, was een cruciale datum in verband met het jeugdzorgdossier. Immers, op die datum moest er een transitie-arrangement liggen waarmee duidelijk zou worden hoe de gemeenten de jeugdzorg, na overdracht door de provincie per 1 januari 2015, zouden oppakken. Nu weten wij dat er een Zeeuws transitie-arrangement is en dat dat al is aangeboden aan de landelijke transitie-manager. Ook in de commissievergadering van 4 oktober hebben wij daar uitvoerig bij stilgestaan, waarbij de gedeputeerde aangaf dat hij "wellicht" aanwezig zou zijn bij de overhandiging. Misschien kan hij ons nu meedelen wat de laatste stand van zaken met betrekking tot die overdracht is.

De afgelopen week zijn wij geïnformeerd over de zienswijze met betrekking tot het transitie-arrangement, in relatie met de Taskforce Jeugd Zeeland. Naar aanleiding daarvan stelt de VVD-fractie enkele vragen.

Tijdens de commissievergadering van 4 oktober gaf de gedeputeerde aan, niet akkoord te zullen gaan met het transitie-arrangement dat op dat moment in concept voorlag. Hij zou tegenover de staatssecretaris een zienswijze daarop kenbaar maken. Wij hebben kunnen vernemen dat het college kritisch is gestemd met betrekking tot het arrangement, maar ik heb uit deze opstelling niet kunnen opmaken dat het college daarmee niet akkoord gaat. Is het laatste een juiste constatering, of is het college nog steeds van oordeel dat het niet moet tekenen en dat het zijn zienswijze onder de aandacht van de staatssecretaris moet brengen? Welke gevolgen kan dit hebben voor de jeugdzorg in Zeeland? Wat gaat de gedeputeerde verder doen om ervoor te zorgen dat er een "warme" overdracht komt naar de gemeenten, met de zorg voor het kind voorop?

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. De Transitiecommissie Stelselherziening Jeugd --zo heet die commissie--, ingesteld door de staatssecretaris, is deze week in Rotterdam voor onze regio bijeen geweest. Zij heeft ons gehoord; ik ben er geweest; ook de gemeenten, de

zorgaanbieders, GGZ en Jeugdzorg waren er. De conclusie was dat de opgaven die de regio's moesten invullen, gingen over: de continuïteit in de zorg, de basisinfrastructuur en het verminderen van frictiekosten. Die drie opgaven lagen er. Ten aanzien van alledrie heeft de commissie gezegd dat het huidige transitie-arrangement daaraan niet voldoet.

Voorzitter, dat had ik al geschreven. Het zit 'm vooral in het feit dat men zich geheel en al richt op het jaar 2015, en vervolgens behoorlijke kortingen invult. De zorgaanbieders hebben daarover gezegd: dan vallen wij om. Instellingen, zoals de Vliethoeve, hebben gezegd: een kind komt bij ons als gevolg van een rechterlijke uitspraak en u kunt nu wel korten, maar waar moet dat kind dan naar toe? Daaraan werd de vraag gekoppeld: wat gaat u eraan doen? Welnu, een antwoord kwam er nog niet.

Naar aanleiding van een column in Binnenlands Bestuur van Leonard Geluk, de voorzitter van de genoemde transitiecommissie -- zijn woorden komen neer op: als het niet in orde is, wat dan?-- heb ook ik gevraagd: wat dan? Tegen de gemeenten werd gezegd dat zij ervoor moesten zorgen dat de zaak nog voor het einde van dit jaar zou zijn geregeld. Dat is natuurlijk best moeilijk. Immers, ze zijn het niet met elkaar eens en datgene wat er nu ligt, is een compromis dat niet voldoet. Ze moeten dus terug om opnieuw te overleggen. Zo niet, zo stelde de voorzitter, dan volgt er een aanwijzing. De staatssecretaris zal dan zeggen: op die en die manier moet u hierop een antwoord geven.

Voorzitter. De staatssecretaris heeft tegen de Kamer gezegd dat hij nu eerst de resultaten van "31 oktober" afwacht. Met die resultaten zal hij wellicht rekening houden bij het formuleren van wetgeving, en anders zal hij zich moeten verliezen in AMvB's. Dat is dan nog het enige instrument dat hij heeft. Het grote probleem is dat de wet de Eerste Kamer nog niet heeft gepasseerd. Ik hoor zeggen dat er uitstel wordt gevraagd. De situatie is, ook waar het gaat om de verdeling van de middelen, in elk geval confuus.

Ik heb aangegeven dat ik niet akkoord ga. Ik hoef niet te tekenen, maar ik ben gehoord. Dat is een verplichting. Zij moeten namelijk aangeven hoe zij met de financiers --ik denk aan de AWBZ, VWS en de provincie-- zijn omgegaan. Dat is vooral van belang in verband met de frictiekosten. Die kosten hebben immers nog geen "eigenaar". Niemand voelt zich daarvoor verantwoordelijk. Zij moeten aangeven wat dan die frictiekosten met betrekking tot de verschillende instellingen zijn. Welnu, die gegevens hadden ze niet, maar omdat ik voor enkele van die instellingen verantwoordelijk ben, weet ik dat het om behoorlijk veel geld gaat. Daar moet iets aan worden gedaan. Wie gaat er voor de

frictiekosten opdraaien? Ik heb daarover gezegd: ik niet, want ik heb het allemaal niet verzonnen.

Wat zijn nu de gevolgen? Voorzitter, ik blijf te allen tijde zoveel mogelijk met de gemeenten samenwerken. Maandag is er een vergadering, maar ik ga eruit als lid van de genoemde taskforce. Immers, voortdurend wordt gesteld: "De taskforce vindt".... enz., terwijl dat niet altijd onze mening is. Ik kan dan ook beter, als financier, op afstand staan terwijl de gemeenten de taskforce vormen. Zij moeten tenslotte de eindverantwoordelijkheid dragen.

Voorzitter. Tegen de eerder genoemde Transitiecommissie Stelselherziening heb ik gezegd dat in het transitie-arrangement wordt gesteld dat er al in 2014, gelet op bezuinigingsdoelstellingen, voor de instellingen maatregelen volgen. Dat kan zo niet. Ik heb immers afspraken gemaakt met de instellingen. En dan gaat een ander zeggen dat er moet worden bezuinigd... Als ze al zouden bezuinigen, zou het vrijgekomen geld gewoon naar ons terugkomen; wij zijn nog verantwoordelijk. Men kan wel zeggen dat er alvast moet worden bezuinigd, maar zo gaat het natuurlijk niet en dat vond de transitiecommissie ook. Zo gaat het niet; er moeten afspraken over worden gemaakt.

Er is gepleit voor een "warme overdracht". Voorzitter, dat wordt moeilijk. Er zullen toch afspraken moeten komen, waaruit blijkt dat het anders zal gaan dan zoals ze het nu hebben opgeschreven. Er moeten goede antwoorden komen. Hoe dan ook, altijd sta ik er --zeker gelet op de belangen van de jeugd-- voor open om de overdracht zo warm mogelijk te maken. Echter, ik ben het niet eens met de nu gepresenteerde manier, want als gevolg daarvan zou straks de jeugdzorg in elkaar zakken. De GGZ is zo klein... Als men in Zeeland bij de jeugd-GGZ dergelijke bezuinigingen inzet, valt de hele GGZ om. En dan moeten we dadelijk naar weet-ik-wat toe.

De heer **Werkman** (VVD). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn reactie. De Transitiecommissie Stelselherziening heeft aangegeven dat het arrangement van de dertien gemeenten dat er nu ligt, niet voldoet. De gemeenten zullen opnieuw aan de slag moeten gaan om aan de gestelde criteria te voldoen. Deze gang van zaken baart onze fractie zorgen, zeker gelet op het feit dat de datum 1 januari 2015 snel in zicht komt.

Voorts stelt de gedeputeerde dat hij zich terugtrekt uit de Taskforce Jeugd en meer op afstand gaat staan. Voorzitter, is het nou juist niet de bedoeling dat hij meer sturing geeft, zodat een goede zorg voor het kind wordt gewaarborgd?

De heer **Babijn** (CDA). Voorzitter. Kan tijdens de commissievergadering van 29 november en volgende vergaderingen de stand van zaken op dit

terrein worden weergegeven? Wij achten het van belang dat de Staten steeds door de gedeputeerde worden bijgepraat.

De heer **Beekman** (CU). Voorzitter. Ik vind het verrassend dat, wanneer in gemeenteland ten aanzien van deze kwestie navraag wordt gedaan, vaak wordt geconstateerd dat de wethouders doen alsof alle partijen het eens zijn. Zo wordt door de gemeente Kapelle in antwoord op gestelde vragen gesteld: "De gedeputeerde heeft waardering voor de aandacht voor de zaak en is blij met het resultaat.". Ik hoor zeer verschillende verhalen en vraag mij af waar die verschillen vandaan komen.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Ook ik ken zorgen. In zo'n Transitiecommissie Stelselherziening spreekt iemand namens de taskforce, en daar zit ik dan in. In dezelfde vergadering maak ik kritische opmerkingen over het arrangement van die taskforce. Het wordt voor mij een spagaat; het is ook voor anderen lastig. Zo moet je het niet willen. Niettemin blijf ik aanwezig en bezig. Ik heb ook aangeboden om in 2014 het een en ander te doen. Die inzet blijft, maar de voorzitter van de taskforce spreekt namens die groep --en dat doet hij goed-- maar moet daar eigenlijk bij zeggen: min één. Dat kan niet; dat is raar.

De heer **Werkman** (VVD). Maar u blijft wel sturen?

De heer **Van Heukelom** (GS). Voor zover het in mijn vermogen ligt, blijf ik meewerken, maar er zijn elementen die niet te sturen zijn...

De heer Babijn kan ik zeggen dat, als er informatie nodig is, ik er ben.

Naar aanleiding van de opmerking van de heer Beekman kan zeggen dat ik heb gelezen dat in twee gemeenten de wethouders ter informatie hebben gesteld dat de frictiekosten door de provincie worden betaald. Zo is het letterlijk, op papier, geformuleerd. Waar ze het vandaan halen, voorzitter, weet ik niet. Er is een diepgaande onenigheid geweest waar het ging om de visie van enkele wethouders en mijn visie. Dat is hoog opgelopen. Als men dan toch nog zegt dat ik het ermee eens ben, dat ik er blij mee ben... En volgens mij gaat het ook nog om een partijgenoot... Zo kan het allemaal gebeuren maar ik heb het, gelet op mijn verantwoordelijkheid, nooit anders gezegd dan ik ook nu doe. De beste oplossing is dat er voor de periode tot 2017 afspraken worden gemaakt. Natuurlijk moeten zij de bezuinigingen inboeken, maar je kunt niet zomaar zeggen dat er in één jaar wordt overgestapt van zware zorg naar preventie. Dat lukt je niet.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de gedeputeerde heeft toegezegd dat, als er aanleiding toe is, over

dit onderwerp nader kan worden gesproken in de commissie.

De heer **Babijn** (CDA). Ik heb anders geformuleerd. Wij verlangen dat wij in de komende periode in elke commissievergadering even over de stand van zaken worden geïnformeerd.

De heer **Van Heukelom** (GS). Dat kan ook één enkele zin zijn, namelijk: er is niets te melden.

24. Vragen van het lid Colijn over de stand van zaken omleidingsroutes A58

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. In de afgelopen weken werd Zeeland opgeschrikt door een aanzienlijk aantal verkeersongevallen. Ze kenden uiteenlopende oorzaken; een analyse ervan zal vast nog volgen. Helaas waren er ook doden te betreuren. Onze deelneming gaat primair uit naar degenen die hierbij betrokken zijn.

Veel ongevallen vonden plaats op de snelweg A58. Door geheel Zeeland heeft het verkeer als gevolg daarvan overlast ondervonden. Zelfs eenvoudige stremmingen in de Vlaketunnel zorgden ervoor dat het verkeer uren vaststond. Van een beroepschauffeur hoorde ik dat hij vier uur had gedaan over het traject Wissekerke-Bergen op Zoom.

In het najaar van 2012 stelde onze fractie al schriftelijke vragen over de Vlaketunnel, eventuele omleidingen en rijrichtingen. Daarop hebben wij gedeeltelijk antwoord gekregen. In april van dit jaar werd door de gedeputeerde een nader onderzoek beloofd naar snellere en betere omleidingsmogelijkheden, maar verder is het tot op heden stil gebleven.

Hoe staat het nu met het toegezegde onderzoek en de analyse betreffende de omleidingsroutes? Waarom beschikt Zeeland nog steeds niet over een adequaat incidentmanagementsysteem, met permanente matrixborden die het verkeer vroegtijdig via alternatieve routes kunnen omleiden? Wij hebben nu eenmaal een eilandenrijk. Wat is de gedeputeerde verder van plan te gaan doen om in deze situatie verbetering te brengen?

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Het is waar dat de CU-fractie om een onderzoek heeft gevraagd en inderdaad heb ik beloofd dat dit onderzoek zou worden uitgevoerd. Dat is ook gebeurd; het is uitgevoerd door HaskoningDHV. Wij hebben eind september van dit jaar het rapport ontvangen en het komt op 12 november in de GS-vergadering aan de orde. Vervolgens zal het worden verzonden en mogelijk worden

geagendeerd voor de commissievergadering van 25 november. Ik weet niet of deze werkwijze past bij de procedures die de commissie hanteert, maar het rapport komt er in elk geval aan.

Het is heel vervelend dat de incidenten optreden waarover de heer Colijn spreekt. Terecht wijst hij erop dat de stremmingen als gevolg daarvan, langdurig zijn. Het is opvallend dat ze in Zeeland vaak langer duren dan in de Randstad. Hierover heb ik met de HID gesproken en van hem is een schriftelijke reactie ontvangen, mede op verzoek van de burgemeesters van de nabij de A58 gelegen gemeenten. De bedoelde reactie heb ik doorgestuurd, onder anderen aan de heer Verhulst, die naar aanleiding daarvan weer een blogje heeft geschreven. Nu worden er weer vragen over gesteld. Zo gaat dat dan...

Het is allemaal prima, voorzitter, maar daarmee lossen wij de problemen niet mee op. Er moet adequaat worden gehandeld, maar ik moet toch zeggen dat wij geen beheerder of eigenaar van de A58 zijn. Omdat wij dat wel zijn van het onderliggende wegennet, moeten wij dit goed samen aanpakken. De N289, het onderliggende wegennet nabij de Vlaketunnel, zal nooit een volwaardige vervanging kunnen worden van de A58. Er moet dan ook altijd met vertraging rekening worden gehouden. Dat kunnen wij natuurlijk niet voorkomen.

Waarom hebben wij geen adequaat incidentmanagementsysteem met matrixborden? Voorzitter. Het is heel vervelend, maar Rijkswaterstaat is hard aan het bezuinigen. Matrixborden die men al heeft, worden afgeschaft. De gedachte dat er extra borden zouden kunnen worden geplaatst in de buurt van Bergen op Zoom - -daar gaat het om bij bijvoorbeeld een ongeluk bij de Vlaketunnel-- ligt voor de hand en ik zal ervoor pleiten, maar ik zie het nog niet gebeuren. Immers, bij Rijkswaterstaat is op dit moment het geld leidend.

Wat ben ik verder van plan? Voorzitter. Wij gaan het al genoemde rapport goed met Rijkswaterstaat bespreken. Dat is in eerste instantie onze gesprekspartner. Wij kunnen zelf wel wat maatregelen nemen om het doorstromende verkeer op de N289 wat te versnellen. Daarvoor zouden rotondes moeten worden aangepast, maar ook dat kost natuurlijk weer geld. Voorts kunnen wij nagaan of er nog iets kan worden gedaan met betrekking tot organisatie en communicatie.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn duidelijke reactie. Ik ben erg benieuwd naar het rapport, maar ik vermoed dat dat vooral is gericht op de omgeving van de Vlaketunnel, terwijl uit de recente ontwikkelingen blijkt dat het heel goed zou zijn wanneer voor bijvoorbeeld het verkeer dat van Middelburg komt, bij een incident tijdig zou worden aangegeven dat

het de voorkeur verdient om via Schouwen-Duiveland te gaan. Het lijkt mij goed om dit wat breder te trekken en in de commissie na te gaan of niet een breder plan van aanpak kan worden opgesteld, gericht op alternatieve routes bij incidenten en sneller optreden om die routes aan te geven.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Er wordt al gewerkt met verrijdbare waarschuwborden, maar die kunnen nu eenmaal niet onmiddellijk na een ongeval worden geplaatst. Dat kost even tijd maar meestal zijn die borden wel binnen een uur ter plaatse. Vervolgens kan het verkeer worden omgeleid, maar alles wat daartussen zit, kan niet worden opgevangen. Soms sta je klem en kun je niet meer terug, zoals het geval was voor de genoemde vrachtwagenchauffeur. Overigens, gisteren kwam ik uit Den Haag terug en heb ik er ook ruim drie uur over gedaan. Het is niet alleen in Zeeland dat er wel eens iets gebeurt.

25. Moties niet behorend bij een agendapunt

26. Motie van de heer Babijn (PvZ) over windturbineparken binnen de 12-mijlszone

De **voorzitter**. Door de leden Babijn (PvZ) en Robesin is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten, in vergadering bijeen op 1 november 2013;

in kennis gesteld van:

- het voornemen van minister Kamp van Economische Zaken om de mogelijkheden voor de bouw van windmolenparken binnen de 12-mijlszone ("near shore") te gaan verkennen (zie *Rijksstructuurvisie windenergie op zee*);
- het feit dat recent door de overheid voor de kust van Schouwen-Duiveland een zoekgebied is aangewezen dat gelegen is binnen de 12-mijlszone, op 3 mijl van de kust (minder dan 5 kilometer);

overwegende dat:

- toerisme aan de Nederlandse kust een van de speerpunten van beleid is van zowel rijksoverheid als de provincie Zeeland;
- Zeeland zijn bestaansrecht voor een zeer groot gedeelte ontleent aan het toerisme, mede gebaseerd op de aantrekkelijkheid van de zee;
- in plaats van het beleven van de weidsheid van zee en strand, er door de bouw van windturbineparken sprake is van structurele

horizonvervuiling en het industrialiseren van de natuur;
- dit te meer geldt voor windmolenparken binnen de 12-mijlszone;
- de vrees dan ook gerechtvaardigd is dat de toeristische aantrekkingskracht en het woongenot van de eigen inwoners zeer ernstig zal worden aangetast door windturbineparken binnen de 12-mijlszone;
- er bij de vergunningverlening voor eerdere windturbineparken in zee (buiten de 12-mijlszone) geen rekening is gehouden met zicht, beleving en economische effecten;
- vanuit die wetenschap windturbines op zee binnen de 12-mijlszone eveneens zouden moeten worden beschouwd als windmolens op land;
- het geboden is om geen middel ongebruikt te laten om de zorg over de inzet van het Rijk inzake "nearshore" windturbineparken, luid en duidelijk kenbaar te maken;

spreken uit dat zij stelling nemen tegen de bouw van windturbineparken binnen de 12-mijlszone voor de Zeeuwse kust;

roepen het college van Gedeputeerde Staten op om tijdig alles in het werk te stellen bij de rijksoverheid alsmede bij de Europese overheid om de bouw van windturbineparken binnen de 12-mijlszone voor de Zeeuwse kust tegen te gaan;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 10.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Onze fractie heeft een tijd geleden dezelfde motie ingediend. Helaas haalde de motie het toen niet; het ging om slechts enkele stemmen. Deze kwestie was toen nog letterlijk en figuurlijk voor de meesten onder ons een beetje een "ver van mijn bed-show". Kort daarna verscheen in de media het bericht dat de overheid diverse zoekgebieden had aangewezen, waaronder een op 3 mijl afstand van onze mooie Zeeuwse kust, voor Schouwen-Duiveland. Daarmee komt dit wel erg dichtbij. Daaraan kan worden gekoppeld dat ook de ANWB zich erg bezorgd heeft getoond en een enquête heeft gehouden. Daarbovenop kan worden verwezen naar een recent verschenen rapport over het toerisme, waarin eveneens wordt aangegeven dat dit een ongewenste ontwikkeling is.

Vandaar, voorzitter, dat wij menen dat vandaag dezelfde motie nogmaals in stemming moet worden gebracht.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Terecht wijst de heer Babijn erop dat deze motie al eens eerder werd ingediend, maar volgens mij was de redactie

toen iets anders. Er wordt nu niet meer over de kust van Tholen maar over die van Schouwen-Duiveland gesproken. Dat lijkt mij een aanzienlijke verbetering. Een ander punt is dat er wordt gevraagd om de Europese overheid te benaderen. Welnu, die gaat hier niet over.

Weliswaar, voorzitter, is op deze manier de "show wat dicht bij het bed" gekomen, maar van belang is dat er nu vijf gebieden zijn aangewezen waarvan de haalbaarheid wordt onderzocht. Deze opdracht heeft de Kamer de minister gegeven. Uiteraard komt dit voort uit onder andere het Energie-akkoord en het regeerakkoord. Ook het gebied voor de kust van Schouwen-Duiveland is aangewezen als een gebied dat nader moet worden onderzocht.

In verband met de genoemde opdracht zijn bepaalde zaken van belang. Zo moet er worden gekeken naar de belangen van de recreatie, de visserij, de grote en de kleine scheepvaart enz. Uit het circuit hebben wij allerlei bezwaren en problemen gehoord die wat dat betreft wel eens een rol zouden kunnen spelen, maar het lijkt mij verstandig om ook in bestuurlijke zin op te treden en erop aan te dringen dat al die bezwaren en problemen worden betrokken bij het haalbaarheidsonderzoek. Wij kunnen ze, als provinciebestuur, inbrengen.

Hierbij speelt voorts nog --het is vandaag al eerder aan de orde geweest-- dat wij op korte termijn met dezelfde minister gaan praten over een aantal zaken die het belang van Zeeland raken, waaronder DELTA, Thermphos enz. Een van de woordvoerders stelde vandaag al dat Zeeland moet oppassen dat het niet in Den Haag bekend staat als het "lastige jongetje" dat overal tegen is. Tegen die achtergrond vind ik de timing van de onderhavige motie erg onverstandig. Als het haalbaarheidsonderzoek wordt uitgevoerd kunnen wij hierover nader spreken, maar ik vind deze motie nu prematuur en ook enigszins "ver van ons bed".

De heer **Babijn** (PvZ). De provincie Noord-Holland heeft er toch anders over gedacht. Daar is een dergelijke motie wel aangenomen.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. In deze motie mis ik de nodige nuance. Er zit nogal wat tussen 12 mijl en 5 mijl. Ik denk dat wij het er Statenbreed snel over eens zijn dat het ongewenst is om windmolens dicht bij het strand te plaatsen, maar 12 mijl komt neer op ruim 19 kilometer en dat is toch een heel eind weg. Of de molens die op die afstand worden geplaatst, effecten hebben voor het toeristische klimaat van Zeeland... Dat vraagt mijn fractie zich af.

Voorzitter. Ik kan mij voorstellen dat in het haalbaarheidsonderzoek waarover de heer De Reu spreekt, wél voldoende nuance wordt aangebracht.

Die nuance mis ik in de voorliggende motie. Wij zullen haar niet steunen.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Uit de reactie van de gedeputeerde maak ik op dat hij wordt geconfronteerd met bezwaren en problemen van allerlei andere gebruikers. Ik herinner eraan dat wij in het kader van de Nota energie en klimaat duidelijk hebben gezegd dat dit een beetje neerkomt op het slachten van de kip met de gouden eieren. Op dat moment moest het nationale Energieplan er nog komen. Dat plan is er nu en uit andere hoofde ben ik ervan op de hoogte dat nu in sneltreinvaart die 12 mijl-optie onderzocht wordt. Ik denk dat het van belang is om nu een sterk politiek signaal af te geven, mede ter ondersteuning van het "bezwarenonderzoek" als ik het zo mag noemen. Dat is de reden waarom de VVD-fractie deze motie zal steunen.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Misschien kan de gedeputeerde wat meer zeggen over de invloed die de provincie Zeeland, als belanghebbende, kan hebben in het kader van het haalbaarheidsonderzoek. Of wordt er gezocht naar meer speelruimte?

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Wij sluiten ons aan bij het betoog van de heer Van Haperen.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Ik verzoek de gedeputeerde om aan te geven hoe onze inbreng in het haalbaarheidsonderzoek gestalte krijgt. Daar heb ik nu geen goed beeld van.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Wij sluiten ons graag aan bij de woorden van de heer Van Geesbergen en zullen de motie steunen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Wat het door de heer Van Haperen genoemde gebied tussen 5 en 12 mijl betreft, verwijs ik naar een rapport waarin wordt gesteld dat men wil besparen waar het gaat om het leggen van dure kabels. Hoe korter die kabels worden, hoe goedkoper. Wij moeten dus echt niet denken dat men dicht bij de 12 mijl gaat zitten; men zal eerder in de richting van 3 mijl willen gaan. Dan hebben wij het over 5 kilometer, terwijl wij ervan mogen uitgaan dat die molens zeker 125 meter hoog zullen zijn. Als het zo uitpakt, hebben wij wel degelijk een probleem met het toerisme aan de kust.

Met de heer Van Geesbergen ben ik van mening dat wij nu met een duidelijk "statement" moeten komen. Dit is het moment, en anders zijn wij te laat. De vorige keer, toen de motie het niet haalde, wisten wij nog niets van de nieuwe ontwikkelingen, maar ook toen werd er een signaal afgegeven, namelijk een signaal van geen

bezwaar. Welnu, dat kunnen wij vandaag rechtzetten.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Op de vragen over de invloed van de Staten op het onderzoek, wanneer en hoe, kan ik op dit moment geen antwoord geven. Ik heb wat dat betreft nog geen brief, verzoek of wat dan ook gezien. Ik weet wel dat dat haalbaarheidsonderzoek met de nodige spoed zal worden gedaan. Ook mij lijkt het verstandig om de gevoelens van de Staten over te brengen, maar dat zou ik graag relateren aan een aantal belangen van Zeeland, recreatie, visserij enz. De gevolgen kunnen voor sectoren nadelig zijn, maar ik heb ook hier en daar signalen gekregen die verband houden met de werkgelegenheid, met name in de haven van Vlissingen. Wat je daar nu al ziet aan windvoeten voor molens op zee, is niet gering. Het aspect werkgelegenheid kan in deze kwestie ook een belangrijke rol spelen.

De heer **Babijn** (PvZ). Maakt het voor de werkgelegenheid iets uit of een windmolenpark ver van of dicht bij de kust wordt gerealiseerd? Dit slaat toch nergens op, voorzitter? Of interpreteer ik het verkeerd? Ik hoor het graag van mijn collega's.

De heer **De Reu** (GS). Ik zou graag, zoals ik probeer te betogen, een bestuurlijke afweging maken, met inachtneming van zoveel mogelijk voor- en nadelen. Je kunt het Energie-akkoord dat op landelijk niveau tot stand is gekomen, en het regeerakkoord op verschillende manieren benaderen waar het gaat om "wind op land en wind op zee". Je kunt zeggen dat je per definitie tegen windmolens bent --dat is wat ik eerder van de heer Babijn heb opgemerkt-- en je kunt zeggen dat je niet zozeer tegen windmolens bent, maar wel tegen de plek waar ze moeten verschijnen. Het zijn allemaal factoren die kunnen worden ingebracht op het moment dat de minister zijn afweging maakt, en ik heb vertrouwen in de bestuurlijke wijsheid van deze minister.

De heer **Babijn** (PvZ). Bij deze discussie gaat het niet om de vraag of je voor of tegen windturbines bent. Ik vraag de Staten om gewoon een logisch besluit te nemen, opdat de kip met de gouden eieren, het toerisme, niet in gevaar wordt gebracht. Op de vraag of men voor of tegen windenergie is, wordt in de motie niet ingegaan.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik ben toch wat verbaasd over het "selectief shoppen" van gedeputeerde De Reu. In de krant heb ik zijn uitspraak gelezen dat wij moeten inzetten op de kolencentrale. Ook dat heeft te maken met het energie-akkoord; er ligt een link. Hij zegt nu, met betrekking tot de voorliggende motie, dat wij oog

moeten hebben voor de gevolgen van dat akkoord, maar bij de behandeling van een ander onderwerp, eerder vandaag, heeft hij gezegd: neen, als Zeeland moeten wij daar tegenin gaan. Voorzitter, dat vind ik inconsequent.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Ik zou de heer De Reu wel willen volgen, maar ook zou ik wat meer willen weten over de invloed die de provincie kan uitoefenen. Ik kan mij voorstellen dat DELTA graag hier voor de kust een windmolenpark zou willen exploiteren. Hoe dichterbij de kust, mijnheer Babijn, hoe korter de aanvoertroute, hoe lager de onderhoudskosten omdat men minder uren kwijt is. Als gevolg daarvan komt het terugverdienmoment sneller nabij.

Niettemin moet ik de heer De Reu zeggen: het wordt wel een ingewikkelde uitruil. Het komt erop neer dat je het toerisme een beetje opoffert, in het voordeel van de werkgelegenheid in het Sloegebied en een mogelijkheid voor DELTA. Het is een beetje een Gordiaanse knoop.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Ik wil erop wijzen dat er ook nog planprocedures zijn die wij hiervoor hebben. De zoekgebieden die door het kabinet zijn aangewezen, zullen niet alleen worden ingevuld op basis van onderhandelingen die op bestuurlijk niveau plaatsvinden, maar ook op grond van de planprocedures die daarvoor zijn, met MER-procedures en alles wat erbij hoort. Daar hoort ook bij dat er gekeken wordt naar de verschillende belangen, dat zaken tegen elkaar worden afgewogen, bijvoorbeeld het voordeel van kortere energietransportroutes tegen toeristische belangen. Ik heb, eerlijk gezegd, wel vertrouwen in deze procedures, waarover wij in dit land met z'n allen afspraken hebben gemaakt.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Ik vraag mij af hoe zo'n afweging eruit ziet en wat onze invloed daarbij is. Ik heb nog niet concreet gehoord wanneer wij hierover zouden kunnen spreken in de commissie en iets zouden kunnen besluiten in de Staten. Iets wat wij hebben, het toerisme, opofferen voor iets wat misschien nooit komt... Dat is geen goed plan.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Uiteindelijk zijn het de Staten die hun afweging maken. Ik heb argumenten aangevoerd en aangegeven hoe er mijns inziens in bestuurlijke zin kan worden geopereerd, in relatie met datgene wat de rijksoverheid aan het doen is. Je kunt van mening zijn dat je het zo niet moet doen. De heer Bierens spreekt in dit verband over "selectief shoppen", maar dat laat ik voor zijn rekening. Iedereen shopt selectief en kiest voor datgene waarvan hij denkt dat het belang hoger is. Mijn standpunt is op dit moment dat wij er goed aan doen om de minister te volgen en aan zijn

haalbaarheidsonderzoek mee te doen. De heer Colijn heb ik al, gewoon rechtuit, gezegd dat ik op dit moment niet weet hoe dit precies zal gaan. Dat houd ik ook de heer Van Burg voor. Als ik het wel zou weten, zou ik het de Staten vertellen. Ik vind het van belang dat een provinciebestuur een bepaalde opvatting heeft op het moment dat een aantal feiten aan de orde komt. Ik hou er meer van om een oordeel te vormen op basis van feiten dan op basis van veronderstellingen. Vervolgens kan de zaak hier terugkomen. Zo zit ik erin, voorzitter.

Na stemming bij handopsteken over motie nr. 10 blijken de stemmen te staken.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvZ, de VVD, de SGP, de CU en de PVV, in totaal 19 leden, voor de motie hebben gestemd, en de aanwezige leden van de fracties van het CDA, D66, GL, de PvdA en de SP, eveneens 19 leden, daartegen.

Motie nr. 10 zal opnieuw in stemming worden gebracht tijdens de Statenvergadering van 15 november 2013.

27. Motie van het lid Babijn (PvZ) over het verplicht stellen van een pinger

De **voorzitter**. Door de leden Babijn (PZ) en Robesin is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 1 november 2013;

constaterende dat:

- binnen de provincie Zeeland in het verleden helaas een aantal malen een duiker vermist is geraakt, vaak gevolgd door een langdurige zoektocht;*
- voor een dergelijke zoektocht mankracht en materieel moet worden ingezet, wat een flinke (financiële) aanslag betekent op de algemene middelen;*
- er een werkend apparaat (pinger) bestaat, wat een aantoonbare oplossing betekent voor deze problematiek;*

overwegende dat:

- het in de eerste plaats van levensbelang voor de duiker zelf is om in geval van nood zo snel mogelijk gelokaliseerd te kunnen worden;*
- in geval van verondersteld overlijden van een duiker de familie (nabestaanden) er bij gebaat zijn dat hun dierbare zo spoedig mogelijk wordt teruggevonden;*

- de periode van vermissing en de kosten die gepaard gaan met het opsporen van een vermiste duiker, met het verplicht stellen van een pinger, substantieel omlaag kunnen worden gebracht;
- de kosten voor een duiker (ongeveer 300 euro) acceptabel zijn en de maatschappelijke baten daar ruimschoots tegen opwegen;

dragen het college van Gedeputeerde Staten op om, ervan uitgaande dat de werking van de pinger in voldoende mate is aangetoond, stappen te nemen om het gebruik van een pinger voor duikers binnen de provincie Zeeland (inclusief territoriale wateren) verplicht te stellen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 11.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Wij zien op de televisie programma's die "vermist" als onderwerp hebben. Er is niets erger dan de situatie waarin een dierbare wordt vermist. Je weet niet waar je aan toe bent; je kunt het niet afsluiten. Welnu, er is een apparaat, de pinger, waarmee een vermiste duiker kan worden opgespoord. Op deze manier kan worden voorkomen dat mensen vermist blijven.

Een ander belangrijk aspect is de maatschappelijke kosten-baten-analyse in verband met de zoektocht. Dit kan dagen vergen, met de inzet van vliegtuigen en schepen. Daar hangt een enorm prijskaartje aan. Met een luttel investering - mijns inziens "peanuts" voor een duiker, zo'n 300 euro-- kan worden voorkomen dat mensen blijvend vermist raken. De zoektocht kan aanmerkelijk worden bekort.

Voorzitter. Graag richt ik een dankwoord aan het adres van de heer Decraene van Omroep Zeeland, amateurduiker. Hij heeft dit werkzame apparaat opgespoord. Wij hadden alleen de wens uitgesproken dat een dergelijk apparaat zou kunnen worden ingezet. Ik denk, voorzitter, dat met het aanvaarden van deze motie een goed besluit wordt genomen.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Hoe denkt de heer Babijn een dergelijke provinciale verplichting te gaan handhaven?

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. Met alleen een pinger zijn wij er nog niet. Waarmee wordt de pinger vervolgens opgespoord, en wie gaat dat doen?

De heer **De Putter** (VVD). Voorzitter. Heeft de heer Babijn de indruk dat zo'n pinger in de Zeeuwse onderwaterwereld --ik weet een beetje waarover ik spreek-- in het merendeel van de gevallen zal werken? Of zal de pinger slechts op bepaalde,

vlakke plekken werken, waar je het apparaat als het ware bijna kunt zien?

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Is aangetoond dat de pinger echt werkt en is het wettelijk mogelijk om het gebruik ervan te verplichten? Als het laatste het geval is, waarom wordt er dan niet voor gekozen om dit gewoon aan de gebruikersgroep, de amateurs, over te laten?

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Ik kan mij voorstellen dat dit in gemeentelijke verordeningen zou worden opgenomen; anders zou ik het niet weten. De provincie investeert veel in duikplaatsen en in de promotie van het duiken in Zeeland. Dat er tamelijk veel duikongelukken gebeuren is niet goed voor het imago van Zeeland, en dus zie ik het belang hiervan wel in. Echter, waar het gaat om de territoriale wateren verkrijg ik graag een toelichting. Er is ook nog zoiets als zeerecht; op zee mag je zo ongeveer doen wat je wil. Dit kan dus alleen "van de kant" worden geregeld, en daarbij denk ik inderdaad aan de gemeentelijke verordeningen. Wellicht heeft de heer Babijn dit al uitgezocht.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. In mijn beleving is deze motie veel sympathieker dan de vorige, maar dat zeg ik terzijde.

Het idee van de pinger heeft de heer Babijn al eerder ter sprake gebracht en bij die gelegenheid hebben wij meteen gezegd: dit zou wel eens het ei van Columbus kunnen zijn; zoek bij degenen die voor deze zaak verantwoordelijk zijn, uit wat dit zou kunnen betekenen. Dit gebeurde dus al voordat wij het idee hadden dat de heer Babijn met een motie zou komen om een en ander verplicht te stellen.

Voorzitter. Ons onderzoek heeft zich gericht op degenen die in dit verband verantwoordelijkheid dragen: de KLPD, de Nederlandse Onderwatersportbond enz. Zij hadden al het een en ander over de pinger gehoord. Na dit onderzoek zijn wij tot de conclusie gekomen dat er toch hier en daar vraagtekens moeten worden geplaatst bij dit apparaat. De vraag rijst of het inderdaad het effect heeft dat de heer Babijn beoogt dan wel suggereert. Ik moet in dit verband enkele opmerkingen maken die pijnlijk kunnen zijn voor nabestaanden, maar dat moet ik toch even doen.

Er zijn apparaten die vrij snel een duiker kunnen vinden als die in het oppervlaktewater is afgedreven. Welnu, dat is in de Oosterschelde, sowieso in Zeeland, nauwelijks het geval, hetgeen de heer De Putter zal beamen. Wat wij meemaken is dat vermiste duikers vaak niet ver van de plaats waar zij vermist zijn, opgespoord worden. Dit is afhankelijk van de vraag of er sprake is van een "buddy", een tweede duiker die weet waar er gedoken werd.

Een ander gegeven is dat vermiste duikers --er is vrijwel altijd sprake van een dodelijke afloop;

daarover behoeven wij niet geheimzinnig te doen-- vaak worden gevonden onder de basaltblokken van de dijkvlooiingen. Het is maar de vraag of in dergelijke situaties het pingersignaal doorkomt, of de pinger daadwerkelijk functioneert. Dat zeggen de experts; ik verzin dit niet zelf.

Een volgend punt is dat door de speurders aanzienlijke investeringen moeten worden gedaan om de pinger te kunnen opsporen. Dat moet gebeuren met elektronische apparatuur die door de speurders moet worden aangeschaft. Die hebben daar zo hun vraagtekens bij. Zo zei iemand van de KLPD: ik ben hier al 25 jaar mee bezig en al 25 jaar zoek ik naar dat ei van Columbus, zodat dit voor de nabestaanden zo dramatische probleem kan worden opgelost, maar wij hebben het nog niet gevonden, ook niet met de pinger.

Vervolgens zijn er nog de praktische en procedure aspecten van het verplicht stellen. De inschatting is dat dit zo'n 300 euro per duiker kost. Welnu, dat kan voor sommigen toch een aanzienlijk bedrag zijn. Ik wijs erop dat vooral Belgische duikers massaal naar de Oosterschelde komen. Wij kunnen niet overzien of het gebruik van de pinger wel afdwingbaar is, laat staan of een en ander handhaafbaar is.

Voorzitter. Hoe sympathiek dit idee ook is en hoe graag wij ook zouden zeggen dat dit het ei van Columbus is, wij zien nogal wat leeuwen en beren op de weg die zou kunnen leiden tot daadwerkelijke uitvoering.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Geconfronteerd met deze nieuwe informatie, verstrekt door de gedeputeerde, lijkt het ons verstandig om de motie aan te houden en in samenspraak met het college verder uit te werken. Wellicht komen wij later tot een werkbaar geheel.

De **voorzitter**. Motie nr. 11 is ingetrokken.

28. Motie van het lid Van Haperen over de zandhonger in de Oosterschelde

De **voorzitter**. Door de leden Van Haperen en Van Burg is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 1 november 2013;

overwegende dat:

- de Oosterschelde in het kustbeleid geen deel uitmaakt van het "zanddelend kuststelsel", zoals bedoeld in het Nationaal Waterplan (2009), dit in tegenstelling tot de Westerschelde, de Waddenzee en de Voordelta;

- er vrijwel geen sedimenttransport door de Stormvloedkering Oosterschelde plaatsvindt, als gevolg waarvan de bodem van de Oosterschelde niet meegroeit met de stijgende zeespiegel en de bodem van de Voordelta;
- deze ontwikkeling op langere termijn een serieus veiligheidsrisico is en steeds hogere eisen zal stellen aan de techniek en het beheer van de stormvloedkering, met alle consequenties van dien;
- de thans in beeld zijnde maatregelen voor het bestrijden van het "zandhongerprobleem" in de Oosterschelde (bijvoorbeeld suppleties langs de Oosterdam en op de Roggenplaat) weliswaar op korte en middellange termijn zinvol zijn, maar geen structurele oplossing bieden voor deze problematiek op langere termijn;
- de commissie-Veerman in 2008 heeft geprobeerd om in de Oosterschelde zandsuppleties toe te passen met sediment van elders (bijvoorbeeld uit de Voordelta);
- dergelijke oplossingen uit beeld dreigen te raken in de meer recente benaderingen en veiligheidsstrategieën;

spreken als hun mening uit dat:

- het voor de verschillende maatschappelijke functies van de Oosterschelde en vooral ook voor de kustveiligheid gewenst is dat de bodem van de Oosterschelde blijft meegroeien met de zeespiegelrijzing en de bodem van de Voordelta;
- het daarom gewenst is de Oosterschelde, net als de Westerschelde en de Voordelta, te beschouwen als een essentieel onderdeel van het Nederlandse kuststelsel;
- er gezocht moet worden naar mogelijkheden om het structurele sedimenttekort van de Oosterschelde op te heffen, bijvoorbeeld door het suppleren van zand van elders;

dragen Gedeputeerde Staten op om:

- de positie van de Oosterschelde als wezenlijk onderdeel van het Nederlandse kuststelsel en het meegroeien van de Oosterschelde met de zeespiegelrijzing, in te brengen in de aanstaande besprekingen over waterveiligheid van de Stuurgroep Zuidwestelijke Delta;
- te bevorderen dat de mogelijkheden om de bodem van de Oosterschelde te laten meegroeien met de zeespiegelrijzing, verder worden onderzocht en uitgewerkt;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 12.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Als laatste onderwerp vandaag een wellicht wat technische kwestie, maar daarom niet minder belangrijk. Het betreft de zandhonger in de

Oosterschelde, een ingeburgerd begrip dat staat voor de verstoorde sedimenthuishouding in die zeearm.

Misschien chargeer ik enigszins, maar ik zeg toch dat de zandhonger in het algemeen wordt gezien als een natuurprobleem. Slikken en platen eroderen en foerageergebieden voor vogels nemen daardoor af. Echter, er is een ander aspect dat tot nu toe onderbelicht is gebleven en dat misschien wel veel serieuzer is, zeker op langere termijn. Dat is het gegeven dat de bodem van de Oosterschelde niet meegroeit met de zeespiegel. Dat is geen probleem als het om een paar centimeter gaat, maar dat wordt het wel als men dit proces laat doorgaan en wanneer over 75, 100 jaar misschien de bodem van de Oosterschelde wel een meter lager is dan de bodem van de Voordelta. Dergelijke verschillen gaan dan een serieus veiligheidsprobleem opleveren voor de Zeeuwse eilanden, de gebieden rondom de Oosterschelde. Ze vormen ook een serieus probleem in verband met de techniek van de stormvloedkering.

Voorzitter. De commissie-Veerman heeft geadviseerd om zand van buiten de Oosterschelde naar de Oosterschelde te brengen, maar geconstateerd moet worden dat dit advies uit het voetlicht is verdwenen. Een duidelijk voorbeeld daarvan treft men aan in de brochure die de statenleden vanochtend op hun tafels hebben gevonden. Op blz. 8 ziet men een kaartje van het zanddelend systeem van de Voordelta, de Noordzee en de Westerschelde, terwijl de Oosterschelde er niet op staat. Daarmee raken wij de kern van het probleem.

De motie spreekt voor zich, zo meen ik. Ik voeg hieraan nog toe dat ik van sommigen de vraag heb gekregen of dit onderwerp nu wel iets is voor Provinciale Staten. Waarom moet dit nu aan de orde worden gesteld? Voorzitter, mijn fractie is van oordeel dat dit bij uitstek een onderwerp voor Provinciale Staten van Zeeland is. Het gaat immers over de veiligheid van Zeeland en de komende generaties Zeeuwen. Wat de timing betreft wijs ik erop dat de komende maanden het thema kustveiligheid op de agenda van de Stuurgroep Zuidwestelijke Delta staat. Er moeten adviezen worden uitgebracht aan de minister over strategieën die van belang zijn voor de veiligheid. Wat onze fractie en die van de SGP betreft --wij dienen deze motie samen in-- gaat de gedeputeerde op pad om dit punt daar in te brengen.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Dit is een goede motie; dat is het probleem niet. Van belang is mijns inziens dat zich "in de breedte" wellicht een probleem voordoet. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft er vrij recent wat over gepubliceerd en ook in het kader van de Zuidwestelijke Delta wordt er al heel lang over

nagedacht. Ik vraag mij af --ik vraag hierover het oordeel van de gedeputeerde-- hoe deze motie zich verhoudt tot de gehele problematiek van de Zuidwestelijke Delta.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS).

Voorzitter. Ik ben blij met deze motie --dat stel ik voorop-- en ik ben het inhoudelijk helemaal eens met de heer Van Haperen.

Wat het Planbureau voor de Leefbaarheid betreft vraag ik mij af of de heer Harpe doelt op het rapport dat gisteravond is gepresenteerd, maar met de onderhavige motie wordt in elk geval beoogd dat de Oosterschelde nu betrokken wordt bij de plannenmakerij die gaande is voor het Deltaprogramma, als een zanddelend systeem. Het is een "zandig" systeem zoals het er nu staat, en niet een "zanddelend" systeem, maar het laatste is wat wij nodig hebben voor de langere termijn. Op de korte termijn proberen wij met zandsuppletie van de Roggenplaat de natuurwaarden te herstellen, maar voor de langere termijn is deze ontwikkeling zeer belangrijk. Er zal zand teruggebracht moeten worden in de Oosterschelde. De manier waarop dit moet gebeuren... Op dit moment zou dat een heel dure operatie zijn, maar door dit in zo'n programma in te passen, kan er worden gezocht naar innovatieve mogelijkheden waardoor het allemaal beter betaalbaar wordt.

Voorzitter. Ik beschouw deze motie als een ondersteuning van onze ambtelijke en bestuurlijke input in de Stuurgroep Zuidwestelijke Delta.

Motie nr. 12 wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

29. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten de resumptie van de besluiten aan de griffier over te laten.

30. Sluiting

De vergadering wordt te 17.09 uur gesloten.

Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland in hun vergadering van 13 december 2013, onder nummer:

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter.

, griffier.